



# STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŻARNOWIEC NA LATA 2024-2034

Opracowanie:

### **Urząd Gminy w Żarnowcu**

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości, przy wsparciu specjalistów:

- Irma Kuznetsova, Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Iwona Nowacka, Zastępca Dyrektora Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Tomasz Michałowicz, Ekspert ds. Strategii i rozwoju lokalnego – koordynator projektu,
- Joanna Mucha, Młodsza Specjalistka ds. Strategii i rozwoju lokalnego.

Strategię Rozwoju Gminy Żarnowiec na lata 2024-2034 opracowano w oparciu o materiały źródłowe Urzędu Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Żarnowiec na lata 2024-2034 zawiera dane według stanu na 31 grudnia 2021 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.



 Wielkopolska Akademia  
Nauki i Rozwoju

 KRAJOWY  
INSTYTUT  
JAKOŚCI

## SPIS TREŚCI

<b>WPROWADZENIE .....</b>	<b>4</b>
<b>CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY ŻARNOWIEC .....</b>	<b>7</b>
1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej.....	8
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej.....	10
3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej .....	13
4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych .....	16
4.1. Ocena sytuacji Gminy .....	16
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe .....	17
5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej .....	19
<b>CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY ŻARNOWIEC.....</b>	<b>21</b>
1. Misja i wizja .....	22
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia .....	23
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Żarnowiec oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie .....	37
4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań .....	46
6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	52
7. Ramy finansowe i źródła finansowania .....	55
<b>ZAŁĄCZNIKI .....</b>	<b>58</b>
Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Żarnowiec .....	58
Załącznik 2: Wzór ankiety .....	109
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna .....	114

**Strategia Rozwoju Gminy Żarnowiec na lata 2024-2034** jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2034 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: zasoby ludzkie, środowisko przyrodnicze i kulturowe, infrastrukturalne czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Żarnowiec na lata 2024-2034 to najważniejszy dokument do kreowania rozwoju lokalnego, który winien być spójny z pozostałymi programami obowiązującymi w Gminie Żarnowiec oraz z dokumentami wyższego rzędu – *Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”* oraz *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)*. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

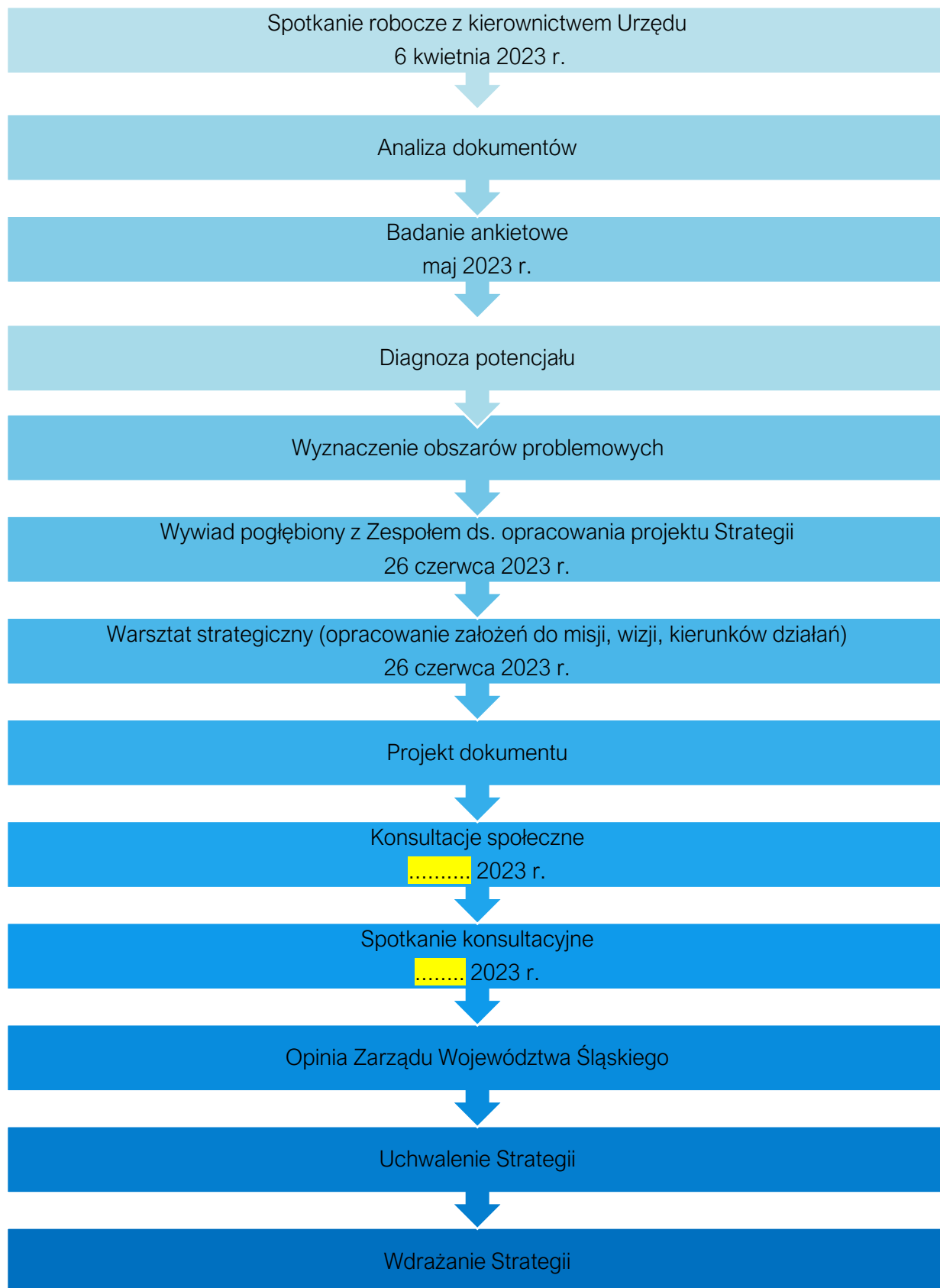
Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców. Zgodnie z w/w ustawą Strategia zawiera wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Żarnowiec. Pogłębiona Diagnoza Gminy Żarnowiec stanowi natomiast załącznik nr 1 do niniejszej Strategii.

Prace nad Strategią rozpoczęto w kwietniu 2023 roku, kiedy Wójt Gminy Żarnowiec podjął decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Kolejnym krokiem było podjęcie uchwały nr XLIV/274/2023 Rady Gminy Żarnowiec z dnia 15 czerwca 2023 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Żarnowiec na lata 2024-2034, w tym trybu konsultacji.

Proces tworzenia Strategii poprzedzono **analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy** dokonaną podczas **badania ankietowego** przeprowadzonego wśród mieszkańców. Ponadto w celu szerszego włączenia mieszkańców i interesariuszy Gminy oraz pracowników Urzędu zorganizowano **warsztaty strategiczne**. Warsztaty z przeprowadzone zostały metodą *design thinking* polegającą na spojrzeniu na problem z wielu perspektyw oraz wyjściu poza utarte schematy. Efektem tej metody jest wypracowanie niestandardowych rozwiązań i rozwój innowacji. Podczas warsztatów uczestnicy pracowali w grupach nad założeniami do misji i wizji Gminy Żarnowiec oraz celami operacyjnymi i kierunkami działań w określonych obszarach problemowych.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategią.

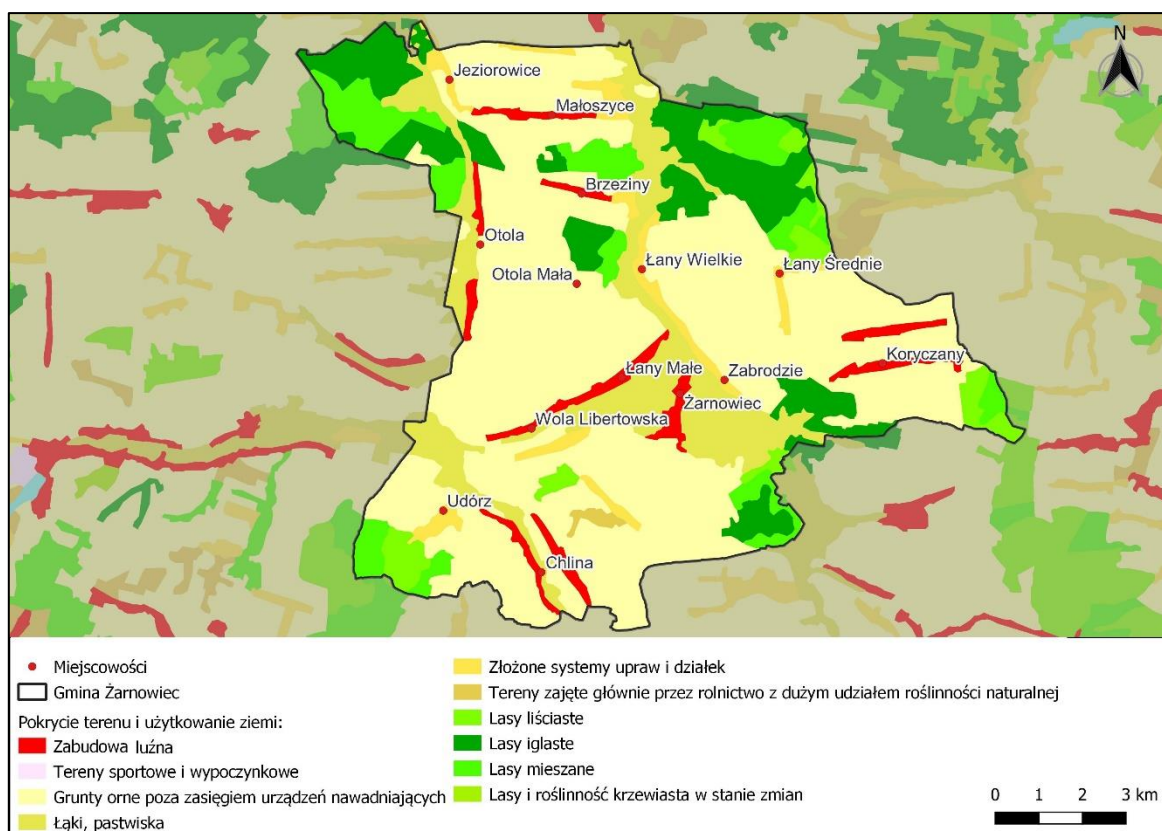


**CZĘŚĆ I:  
STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY  
ŻARNOWIEC**

## 1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Żarnowiec jest najbardziej na wschód wysuniętą gminą województwa śląskiego. Graniczy bezpośrednio z województwami świętokrzyskim oraz małopolskim. Takie położenie skutkuje porównywalną odległością Żarnowca względem stolic Katowic, Kielc i Krakowa, do których dojechać z siedziby Gminy można w nieco ponad godzinę. Gmina Żarnowiec znajduje się we wschodniej części powiatu zawierciańskiego. Droga do siedziby powiatu zajmuje z Żarnowca ponad 40 minut, co w połączeniu z niską jakością dróg (w tym drogą powiatową łączącą Żarnowiec z Zawierciem), skutkuje niską atrakcyjnością Gminy w oczach turystów czy inwestorów przebywających i działających w mieście powiatowym. Niekorzystne położenie Gminy Żarnowiec wzmaga brak przebiegających przez jej obszar dróg krajowych i wojewódzkich, a także linii kolejowych. Wiąże się to nie tylko ze wspomnianą niską atrakcyjnością Gminy, ale także problemami jej mieszkańców, którzy zmuszeni są realizować część potrzeb np. administracyjnych, zdrowotnych czy kulturalnych w miastach znacznie oddalonych od ich miejsca zamieszkania.

Na gospodarowanie przestrzenią Gminy wpływ mają m.in. uwarunkowania przyrodnicze: położenie w dolinie rzeki Pilicy, która przepływa przez Gminę i stanowi najdłuższy lewostronny dopływ Wisły, dobre warunki glebowo-klimatyczne skutkujące wysokim udziałem użytków rolnych (72,6%) oraz pokrywa leśna, która zajmuje 22,6% powierzchni jednostki, co przedstawiono na poniższej rycinie.



Ryc. 1 Pokrycie terenu i użytkowanie ziemi w Gminie Żarnowiec

Źródło: opracowanie własne na podstawie Corine Land Cover 2018



Z uwagi na położenie Gminy Żarnowiec w obszarze o wyjątkowych walorach przyrodniczo-krajobrazowych (głównie w odniesieniu do Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej), teren ten należy do strefy Jurajskich Parków Krajobrazowych, co stwarza sprzyjające warunki do rozwoju turystyki i wypoczynku, które z uwagi na brak atrakcyjnej bazy noclegowej czy gastronomicznej, nie są w Gminie wykorzystywane. Warto jednak zauważyć, że formy ochrony przyrody dotyczą tylko niewielkich fragmentów Gminy w jej północnej i zachodniej części.

W zakresie infrastruktury społecznej rozmieszczenie placówek na terenie Gminy jest wystarczające. Usługi ośrodka zdrowia i Gminnego Ośrodka Kultury w skali swego rejonu obsługi są dostępne przez komunikacyjnie racjonalne usytuowanie ich w centralnie położonym Żarnowcu. Rozwinięta jest sieć strażnic przeciwpożarowych, które znajdują się w niemal każdej miejscowości. Warto podkreślić, że w Żarnowcu mieści się nie tylko szkoła podstawowa, ale również szkoła ponadpodstawowa – Zespół Szkół Rolniczego Centrum Kształcenia Ustawicznego. Dodatkowo, część usług społecznych (oświata i wychowanie) świadczona jest również w miejscowościach Chlina i Małoszyce. Warto zwrócić uwagę, że w Chlinie zamieszkuje więcej osób niż w siedzibie Gminy – Żarnowcu, co może świadczyć o większej atrakcyjności tej miejscowości pod względem lokalizowania nowej zabudowy – Żarnowiec w tym zakresie nie posiada tylu atrakcyjnych pod zabudowę terenów. Poza Żarnowcem i Chliną na obszar Gminy składają się sołectwa: Brzeziny, Jeziorowice, Koryczany, Łany Małe, Łany Średnie, Łany Wielkie, Małoszyce, Otoła, Otoła Mała, Udórz, Wola Libertowska, Zabrodzie.

Niski udział planów miejscowych w całkowitej powierzchni Gminy (0,08%) i tym samym korzystanie z alternatywy w postaci decyzji o warunkach zabudowy, może w przyszłości utrudniać władzom samorządowym racjonalną politykę przestrzenną. Rodzi to niebezpieczeństwo chaotycznego rozproszenia lokalizacji zabudowy i inwestycji. Reforma planowania przestrzennego wprowadzająca konieczność objęcia obszaru Gminy Planem ogólnym, a także rozsądne gospodarowanie przy pomocy wydawanych decyzji o warunkach zabudowy, mogą jednak utrzymać harmonijny rozwój przestrzenny jednostki.

Gmina Żarnowiec jest jednostką o charakterze typowo rolniczym. Świadczy o tym m.in. wysoki udział terenów zajętych przez rolnictwo (72,6% powierzchni Gminy). Sfera produkcji pozarolniczej sprowadza się głównie do lokalnej skali zaspokojenia podstawowych potrzeb społeczności gminnej. Potencjalnym i niewykorzystywanym na szeroką skalę atutem Gminy jest atrakcyjna, zróżnicowana przyrodniczo i krajobrazowo fizjografia terenu, wzbogacona układem powierzchniowych cieków wodnych na czele z rzeką Pilicą.

Z uwagi na przeważającą funkcję rolniczą, Gmina odznacza się niższym poziomem rozwoju przedsiębiorczości w stosunku do powiatu i województwa. W latach 2017-2021 w Gminie Żarnowiec przybyły 44 nowe podmioty gospodarcze, co stanowiło najmniejszy przyrost pośród gmin powiatu zawierciańskiego. Niska aktywność gospodarcza na terenie Gminy może wiązać się z jednej strony z nieatrakcyjnym położeniem komunikacyjnym (przedsiębiorstwa produkcyjne czy magazynowe wolą lokalizować się w okolicach dużych miast bądź przy trasach szybkiego ruchu), a z drugiej strony z niską przedsiębiorczością mieszkańców, niechęcią do zakładania własnego biznesu i ryzykiem w zakresie opłacalności i możliwości znalezienia pracowników na lokalnym rynku. W Gminie Żarnowiec zauważalne jest bowiem dużo niższe bezrobocie niż w całym powiecie czy województwie, co w powiązaniu z negatywnymi trendami demograficznymi dodatkowo zmniejsza możliwości znalezienia potencjalnych pracowników w perspektywie kilku-kilkunastu lat.

Rozwój gospodarczy każdej jednostki samorządu terytorialnego jest nierozzerwalnie powiązany z jakością infrastruktury. Jak już wspomniano, przez teren Gminy Żarnowiec nie przebiegają drogi wojewódzkie i krajowe, a także linie kolejowe. Sieć komunikacyjna opiera się więc o drogi gminne (których jest łącznie 45,681 km), drogi powiatowe (96,413 km) oraz pozostałe (21,511 km). Stan infrastruktury drogowej nie jest zadowalający. Szczególnie złą jakość dróg obserwuje się w ciągach dróg powiatowych, w tym drogi prowadzącej z Zawiercia do Żarnowca, która stanowi główny ciąg komunikacyjny prowadzący do Gminy. Zauważa się również potrzeby remontowe innych dróg, w tym dróg gminnych, a także mostów i chodników. Potrzeba remontu i rozbudowy infrastruktury wynika nie tylko z chęci zwiększenia atrakcyjności Gminy jako miejsca do zainwestowania, ale przede wszystkim z chęci polepszenia jakości życia mieszkańców oraz zapewnienia im bezpieczeństwa. W Gminie Żarnowiec dostrzega się potrzebę organizacji transportu publicznego, który odpowiadał będzie na realne potrzeby mieszkańców.

Analizując dostęp do infrastruktury sieciowej, zauważa się zadowalający poziom dostępności do sieci wodociągowej (która jednak z uwagi na swój wiek wymaga modernizacji i napraw). Dostęp do sieci kanalizacyjnej mają tylko mieszkańcy Żarnowca. W centralnej miejscowości Gminy zlokalizowana jest oczyszczalnia ścieków, przy której planowana jest budowa dwóch dodatkowych zbiorników na ścieki komunalne, które pozwolą na dowożenie ścieków taborem asenizacyjnym z miejscowości gminnych pozbawionych sieci kanalizacyjnej. Sama oczyszczalnia posiada jednak wystarczającą przepustowość, aby zapewnić oczyszczanie większej ilości nieczystości płynnych niż

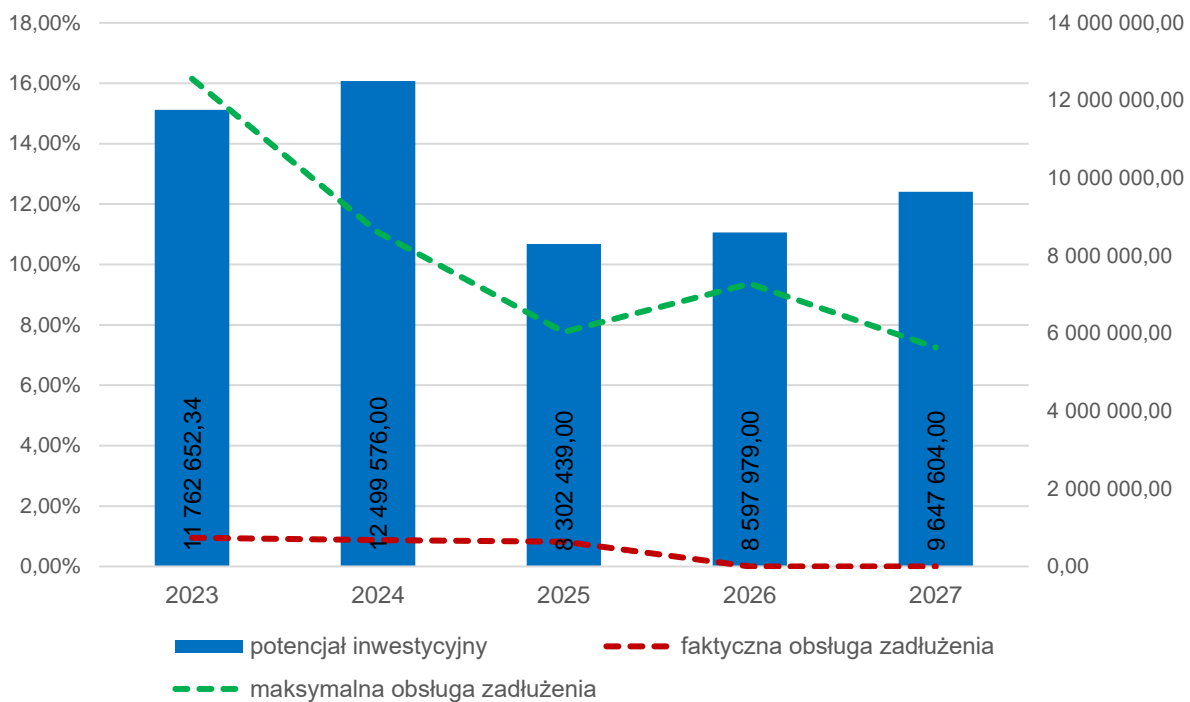
dotychczas. W miejscowościach poza Żarnowcem, mieszkańcy korzystają z przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników bezodpływowych, które często bywają nieszczelne bądź nieprawidłowo użytkowane. To z kolei może powodować przedostawanie się zanieczyszczeń do gleb i wód gruntowych, wpływając negatywnie na jakość środowiska na terenie Gminy. Należy zatem zadbać o zwiększenie świadomości mieszkańców w tym zakresie oraz zapewnić kontrolę w zakresie prawidłowego użytkowania wspomnianych urządzeń.

Na terenie Gminy nie funkcjonuje sieć gazowa, a także nie istnieją przesłanki mówiące o tym, jakoby taka sieć miała w najbliższym czasie powstać.

Za gospodarkę odpadami komunalnymi na terenie Gminy Żarnowiec odpowiedzialna jest firma ALBA Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej z Dąbrowy Górniczej. Z kolei za zagospodarowanie odpadów z nieruchomości niezamieszkałych, odpowiada firma REMONDIS oddział w Ogrodzieńcu. W Żarnowcu, obok oczyszczalni ścieków funkcjonuje PSZOK, do którego mieszkańcy mogą dostarczać odpady, w tym odpady wielkogabarytowe. W celu oddzielenia przestrzeni do zbiórki odpadów od miejsca, gdzie dowożone również będą ścieki (planowana budowa zbiorników na nieczystości), wskazane jest wyznaczenie nowego miejsca na PSZOK.

W związku z zachodzącymi zmianami klimatycznymi, a także ingerencją człowieka w ekosystemy, Gmina Żarnowiec podejmuje działania mające na celu ochronę środowiska. Obiekty użyteczności publicznej systematycznie poddawane są termomodernizacji, w celu zwiększenia efektywności energetycznej, wpływając pozytywnie zarówno na jakość powietrza jak i finanse samorządu. Dodatkowo, Gmina aktywnie działa w zakresie propagowania pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, kształtując politykę przestrzenną nakierowaną na obszary przeznaczone pod rozwój OZE. Należy dalej prowadzić i rozwijać działania skierowane na poprawę jakości środowiska, ponieważ problem ten jest niezwykle istotny i może ulegać nasileniu w kolejnych latach. Z uwagi na rolniczy charakter Gminy, sugerowane są również działania skierowane na zwiększenie świadomości ekologicznej rolników, a także ich wsparcie przy m.in. postępowaniu z odpadami rolniczymi.

W latach 2017-2022 zarówno dochody jak i wydatki budżetu Gminy Żarnowiec ulegały zwiększeniu. W 2022 roku dochody ogółem wynosiły ponad 31 mln zł, przy czym wydatki kształtowały się na poziomie ponad 33 mln zł. Wynik budżetu był zatem ujemny i wynosił niemal -2 mln zł. Analizując jednak potencjał inwestycyjny, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2023-2027, wyniesie on w prognozowanym okresie nieco ponad 50 mln zł.

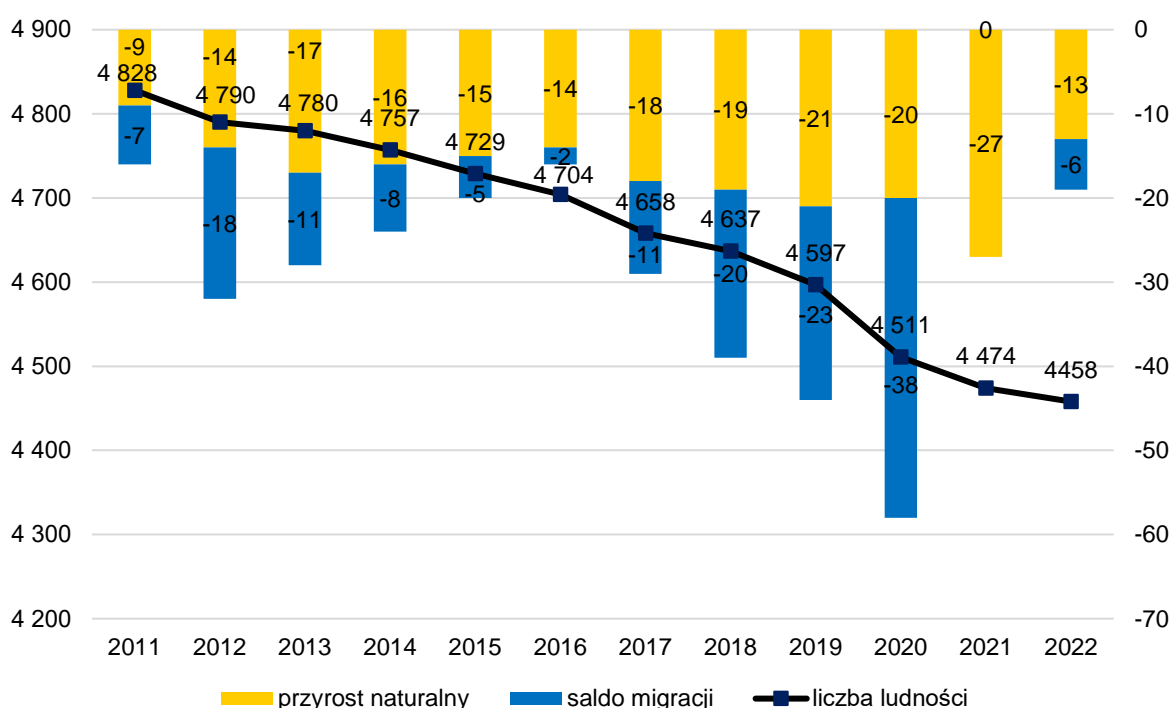


**Ryc. 2 Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Żarnowiec na lata 2023-2027**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XLIV/278/2023 Rady Gminy Żarnowiec z dnia 15 czerwca 2023 r. w sprawie zmiany Uchwały dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Żarnowiec na lata 2023-2027.

### 3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Największy potencjał rozwojowy jednostki samorządowej stanowią jej mieszkańcy i ich działania oraz podejmowane inicjatywy na rzecz wspólnego dobra i rozwoju Gminy. Niekorzystnym trendem obserwowanym na przestrzeni ostatnich lat jest odpływ ludności – nie tylko z terenu Gminy Żarnowiec, ale i z całego powiatu zawierciańskiego. Wpływ na zmniejszanie się liczby ludności mają głównie ujemne saldo migracji oraz ujemny przyrost naturalny. W latach 2011-2022 liczba mieszkańców Gminy Żarnowiec spadła o 370 osób (od 4 828 mieszkańców w 2011 roku do 4 458 w 2022 roku). We wszystkich analizowanych latach więcej osób umierało niż się rodziło (co skutkowało ujemnym przyrostem naturalnym), a także więcej osób wyprowadzało się z Gminy niż w niej zamieszkiwało (co skutkowało ujemnym saldem migracji, poza rokiem 2021, kiedy wynosiło ono 0).



**Ryc. 3 Zmiany demograficzne w Gminie Żarnowiec w latach 2011-2022**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poza negatywnymi trendami związanymi z wyludnianiem się Gminy Żarnowiec, należy zwrócić uwagę na postępujący proces starzenia się społeczeństwa, który niesie za sobą szereg konsekwencji, szczególnie w zakresie gospodarki lokalnej i zastępowalności pokoleń na rynku pracy w kolejnych latach – coraz mniejszy udział społeczeństwa stanowią osoby młode, które niebawem wejdą na rynek pracy. Zwiększający się udział seniorów wiąże się również z koniecznością zwiększenia dostępu do usług skierowanych do tej grupy społecznej: usług opiekuńczych, różnorodnych form aktywizacji i spędzania czasu wolnego.

Analiza prognozy ludności opracowanej przez GUS na lata 2017-2030 wskazuje, że tendencje demograficzne w zakresie spadku liczby ludności Gminy, a także wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym, będą dalej postępowały. Jednocześnie,

prognozowany jest dalszy spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym – zmniejszą się zatem potrzeby w zakresie usług przedszkolnych i edukacyjnych.

Na terenie Gminy Żarnowiec nie funkcjonują placówki opieki nad dziećmi do lat 3. Brak opieki żłobkowej może stanowić istotny czynnik wpływający na atrakcyjność Gminy Żarnowiec jako miejsca zamieszkania dla potencjalnych mieszkańców. Widoczne trendy związane z coraz powszechniejszą chęcią szybkiego powrotu na rynek pracy przez młodych rodziców, wskazują na rosnące potrzeby zapewniania opieki żłobkowej nie tylko w miastach, ale także na obszarach wiejskich.

W Gminie działają 3 placówki przedszkolne: Przedszkole Publiczne w Żarnowcu (124 dzieci w 2022 r.), a także oddziały przedszkolne w Chlinie (21 dzieci) i Małoszycach (20 dzieci). Najdłużej działało Przedszkole Publiczne w Żarnowcu (7:00-15:30), z kolei oddział w Chlinie czynny był w godzinach 8:00-13:00, a oddział w Małoszycach od 7:30 do 12:55. Z punktu widzenia atrakcyjności Gminy jako miejsca zamieszkania dla młodych rodzin należy stwierdzić, że potencjalnie atrakcyjne wydaje się być tylko przedszkole w Żarnowcu, ze względu na dłuższe godziny otwarcia. Pozostałe przedszkola funkcjonują w ograniczonej liczbie godzin, co dyskwalifikuje je dla rodziców, którzy pracują w wymiarze 8 godzin dziennie i nie mogą pozwolić sobie na zatrudnienie opiekunki bądź znalezienie innej pomocy w odbiorze dzieci z przedszkola. Części mieszkańców odpowiada jednak takie rozwiązanie, zatem ewentualne zmiany w godzinach funkcjonowania przedszkoli powinny być poprzedzone szerokim badaniem potrzeb samych rodziców.

Gmina Żarnowiec jest organem prowadzącym dla 2 placówek oświatowych: Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Żarnowcu (292 uczniów, średnia wielkość oddziału to 20 osób) wraz z Filią powyższej szkoły w Małoszycach (klasy I-III, 34 uczniów, średnia wielkość oddziału to 11 osób), Szkoły Podstawowej im. Haliny Grabowskiej „Zety” w Chlinie (103 uczniów, średnia wielkość oddziału 13 osób). W szkołach na terenie Gminy Żarnowiec nie funkcjonują klasy dwujęzyczne, sportowe, integracyjne. Placówki nie posiadają również pracowni językowych. Brak tego typu rozwiązań wpływa pośrednio na chęć nauki dzieci i młodzieży. Z jednej strony wszelkie pomoce naukowe, sale językowe czy sale przystosowane do nauki przedmiotów ścisłych dają uczniom większe możliwości do praktycznej nauki, ale również pozwalają nauczycielom przystępnie i atrakcyjnie przekazywać wiedzę. Z drugiej strony, coraz większa popularność portali społecznościowych oraz dostęp do niezliczonej ilości filmów czy programów telewizyjnych, wpływają na to, że dla dzieci atrakcyjniejsze jest to co widzą w szkołach w Internecie czy telewizji, wzmagając pragnienie, aby ich szkoła również tak wyglądała.

Niewielka liczebność placówek w Małoszycach i Chlinie wpływa na wysokie koszty utrzymania szkół, przede wszystkim z uwagi na konieczności dopłat z budżetu Gminy. W związku z powyższym, należy rozważyć zmiany w strukturze placówek oświatowych, pod kątem opłacalności mniejszych szkół. W tym zakresie należy wziąć pod uwagę nie tylko aspekt ekonomiczny, ale również aspekt społeczny (rozmowy z uczniami i rodzicami) oraz przestrzenny (kwestia odległości szkół od miejsca zamieszkania, a więc i czasu dojazdu).

Na terenie Gminy działa również Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Żarnowcu. Placówka kształci młodzież w kierunkach, które związane są ze specyfiką

Gminy, co może mieć wpływ na możliwość znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, a w konsekwencji do osiedlenia się i założenia tu rodziny.

Podmiotami działającymi w zakresie kultury i sportu w Gminie Żarnowiec są Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Żarnowcu oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Żarnowcu. Jednostki prowadzą cykliczne zajęcia m.in. muzyczne, taneczne, sportowe i rekreacyjne, a także uczestniczą w organizacji wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w Gminie, wśród których najpopularniejszy jest coroczny festyn „Dni Żarnowca”. W Gminie funkcjonują również Strażackie Orkiestry Dęte, a także Koła Gospodyń Wiejskich, które poza współorganizowaniem wydarzeń na terenie Gminy, propagują lokalną tradycję i kulturę.

Na terenie Gminy działa kilkanaście organizacji pozarządowych, w tym dbające o bezpieczeństwo Ochotnicze Straże Pożarne (OSP). Wśród prężnie działających na rzecz mieszkańców organizacji znajdują się Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Żarnowieckiej oraz Ludowy Klub Sportowy "Trzy Korony" w Żarnowcu. Brak konkurencji w zakresie organizacji zajęć sportowych czy rekreacyjnych podczas konkursów dla NGO świadczy o niskiej aktywności większości stowarzyszeń. Należy dążyć do zwiększenia aktywności organizacji, nie tylko w zakresie sportu, ale także kultury, rekreacji, zdrowia itd. Zlecenie stowarzyszeniom większej ilości zadań wpłynie pozytywnie na konkurencję oraz może przyczynić się do zwiększenia aktywności działających organizacji, jak i doprowadzić do powstania nowych.

Opieka zdrowotna dla mieszkańców Gminy Żarnowiec realizowana jest głównie w oparciu o funkcjonujący Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Żarnowcu, który jest jednostką organizacyjną Gminy. W ramach Ośrodka Zdrowia funkcjonuje poradnia ginekologiczna. W 2022 roku uruchomiono porady dla kobiet ciężarnych w ramach szkoły rodzenia. W ośrodku funkcjonuje również komercyjny gabinet fizjoterapeutyczny oraz gabinet kardiologiczny. Z kolei za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem w Gminie Żarnowiec odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarnowcu.

Polityka mieszkaniowa na terenie Gminy Żarnowiec oparta jest m.in. o zapisy Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Żarnowiec na lata 2021-2026. W Programie zaplanowano politykę czynszową Gminy, która powinna zmierzać do takiego kształtowania stawek czynszu, które zapewniłyby samowystarczalność finansową gospodarki mieszkaniowej. Należy dążyć do stanu, aby zminimalizować dopłaty z budżetu Gminy do utrzymania budynków. Wpływy z czynszów stopniowo powinny pokrywać nie tylko koszty bieżącego utrzymania budynków, ale również zapewnić środki na remonty bieżące.

## 4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Żarnowiec przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza do wypełnienia za pomocą narzędzia on-line (wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik 2 do opracowania.). Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Respondenci składali odpowiedzi od 2 do 30 maja 2023 roku.

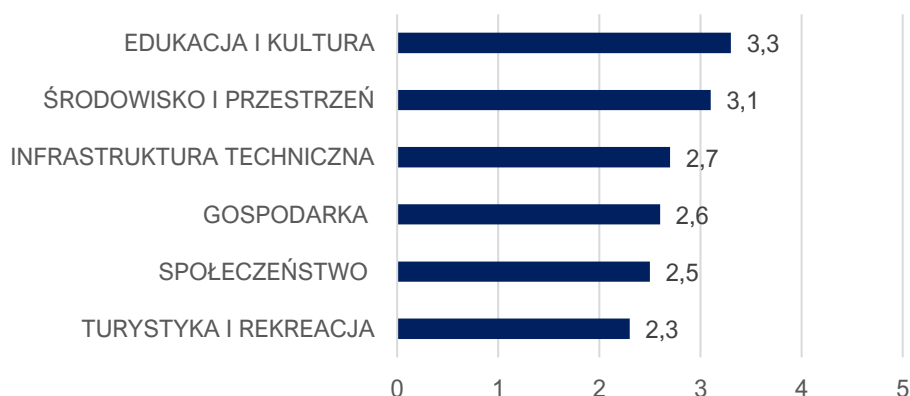
Ankietowani odpowiadali na pytania z zakresu społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie zebrano 51 ankiet. Należy więc podkreślić, iż jest to mało reprezentatywna próba badawcza. Jednak mimo niewielkiej liczby zebranych ankiet warto przeanalizować poszczególne odpowiedzi, w celu poznania opinii mieszkańców najbardziej zaangażowanych społecznie, którzy zdecydowali się wypełnić ankietę.

Niemal połowę respondentów stanowiły kobiety (47,1%), mężczyźni stanowili 31,4% ankietowanych, a 21,6% nie chciała ujawniać płci. Pod względem wieku mieszkańców, najwięcej było w przedziale wiekowym od 26 do 35 lat (41,2%) i od 36 do 45 lat (29,4%). Otrzymano tylko 2 odpowiedzi od mieszkańców poniżej 18 roku życia oraz 2 odpowiedzi od osób w wieku 65 lat i więcej.

Zdecydowaną większość (60,8%) stanowiły osoby pracujące, 19,6% ankietowanych to rolnicy, niemal 10% stanowili przedsiębiorcy i tyle samo osób określało się jako emeryt/rencista.

### 4.1. Ocena sytuacji Gminy

W Gminie Żarnowiec w skali od 1 do 5, mieszkańcy **najkorzystniej** oceniają funkcjonowanie samorządu w zakresie **edukacji i kultury** (średnia ocena wynosiła 3,3), z kolei **najmniej korzystnie** obszar **turystyka i rekreacja** (średnia ocena wynosiła 2,3).



**Ryc. 4 Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych**

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.



W każdym z obszarów respondenci odpowiadali na szczegółowe pytania pozwalające określić stan istniejący poszczególnych elementów funkcjonowania Gminy. Najwyżej i najniżej ocenione elementy w każdym z badanych obszarów zestawione zostały w tabeli na następnym stronie.

**Najwyżej** spośród wszystkich pytań oceniony został dostęp i jakość edukacji przedszkolnej, a także jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (średnia z ocen 3,7). Z kolei **najniższą** średnią ocenę otrzymały: dostęp do żłobków/klubów malucha (1,3) oraz poziom bazy gastronomicznej (1,4).

**Tab. 1 Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych**

	NAJLEPIEJ OCENIANE:	NAJGORZEJ OCENIANE:
SPOŁECZEŃSTWO	Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy	Dostęp do żłobków / klubów malucha
GOSPODARKA	Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w gminie	Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym
ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ	Jakość powietrza w gminie	Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	Dostęp do Internetu w gminie	Stan dróg w gminie
TURYSTYKA I REKREACJA	Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	Poziom bazy gastronomicznej
EDUKACJA I KULTURA	Dostęp do edukacji przedszkolnej Jakość edukacji przedszkolnej w gminie Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)	Działalność świetlic wiejskich

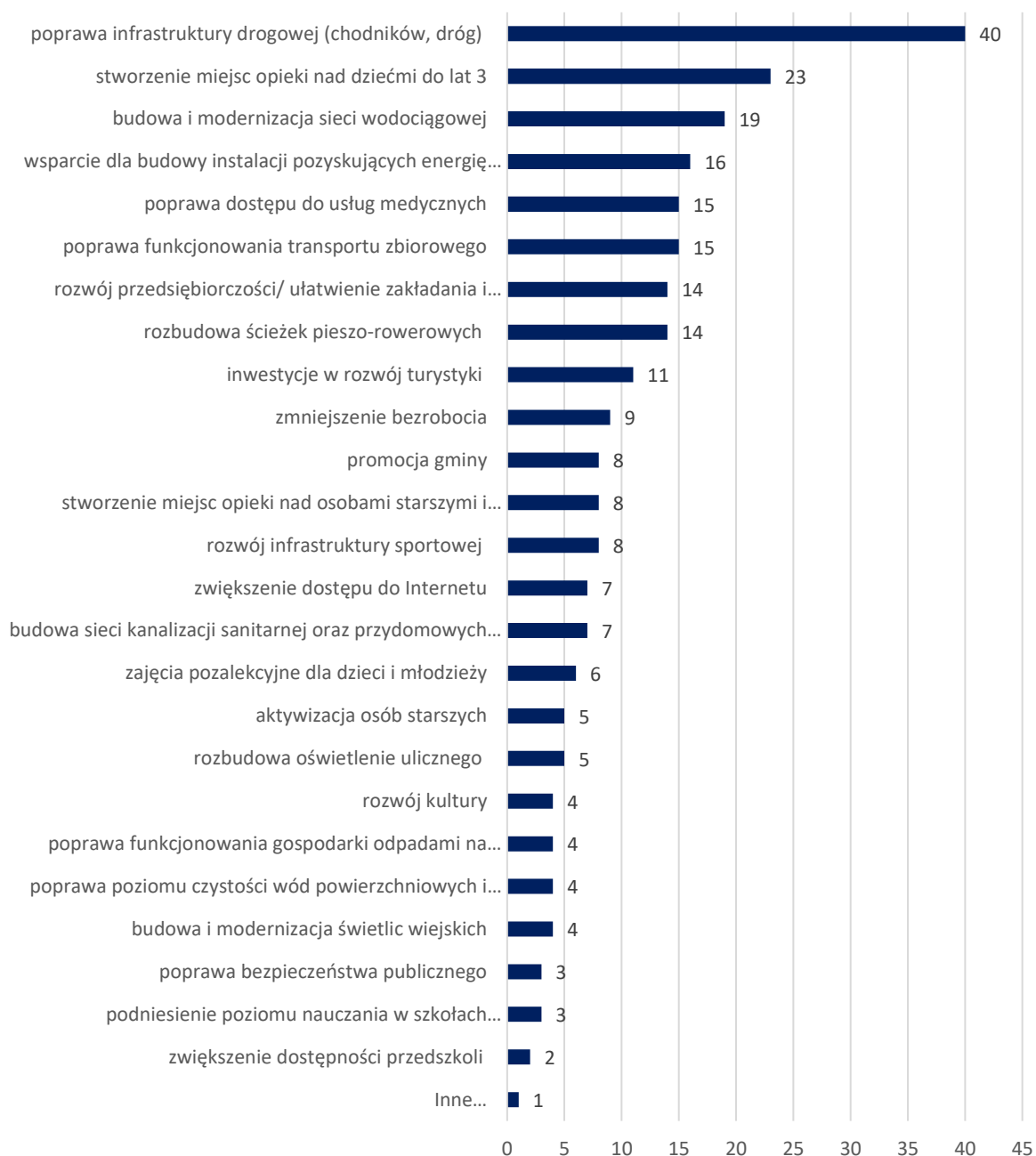
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

## 4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy. Mieszkańcy poproszeni zostali o zaznaczenie 5 elementów, które według nich powinny zostać poprawione w pierwszej kolejności. Zdecydowanie najczęściej wskazywaną odpowiedzią była **poprawa infrastruktury drogowej (dróg i chodników)**, którą wskazało 40 ankietowanych. Z kolei 23 osoby wskazały jako priorytet **utworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3**. Wśród 5 najczęściej wskazywanych odpowiedzi znalazły się również: budowa i modernizacja sieci wodociągowej (19 odpowiedzi), wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię ze źródeł odnawialnych (16 odpowiedzi), a także

poprawa dostępu do usług medycznych i poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego (obie po 15 odpowiedzi). Na poniższej rycinie zamieszczony został szczegółowy wykres przedstawiający poruszone wyżej aspekty, a także inne elementy, o których ocenę poproszeni zostali respondenci.

Ostatnim pytaniem zadaniem w ankiecie była prośba o wskazanie, co według mieszkańców mogłoby stać się **wizytówką Gminy Żarnowiec**, a tym samym elementem promującym ją i wyróżniającym w regionie. Pytanie to było otwarte, a więc respondenci mieli możliwość samodzielnego wpisania odpowiedzi. Wśród najczęściej pojawiających się odpowiedzi wyróżnić można: centrum Żarnowca, Rynek, a także krajobraz, widoki i czyste środowisko Gminy.



**Ryc. 5 Główne priorytety rozwoju Gminy Żarnowiec według ankietowanych**

*Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.*

## 5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- 1) diagnozę strategiczną Gminy;
- 2) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych;
- 3) wyniki badania ankietowego przeprowadzonego w dniach od 2 do 30 maja 2023 roku;
- 4) informacje uzyskane podczas wywiadu pogłębionego z przedstawicielami Gminy Żarnowiec.

Analizę SWOT dla Gminy Żarnowiec przedstawia poniższe zestawienie.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"><li>• dobre warunki glebowo-klimatyczne, warunkujące rozwój rolnictwa;</li><li>• wystarczające i adekwatne do potrzeb rozmieszczenie infrastruktury społecznej,</li><li>• prowadzony przez Gminę Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Żarnowcu, odpowiadający na zmieniające się potrzeby mieszkańców;</li><li>• przebiegająca przez Gminę dolina rzeki Pilicy, która stanowi jeden z potencjalnych elementów służących rozwojowi turystyki wodnej;</li><li>• wysoki stopień zwodociągowania obszaru Gminy;</li><li>• konsekwentnie prowadzona polityka mieszkaniowa Gminy zmierzająca do kształtowania stawek czynszu zapewniających samowystarczalność gospodarki mieszkaniowej;</li><li>• funkcjonujący na terenie Żarnowca Zespół Szkół Rolniczego Centrum Kształcenia Ustawicznego, który kształci młodzież w kierunkach nastawionych na możliwość zatrudnienia na rynku lokalnym;</li><li>• aktywna działalność Gminy w zakresie rozwoju OZE – zarówno na budynkach</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• niekorzystne położenie względem ośrodka powiatowego i wojewódzkiego – najbardziej na wschód wysunięta Gmina, co w połączeniu z brakiem transportu publicznego skutkuje długim czasem dojazdu do Zawiercia i Katowic, m.in. w celu realizacji potrzeb administracyjnych, zdrowotnych czy kulturalnych;</li><li>• niska atrakcyjność Gminy w oczach turystów i inwestorów, m.in. z uwagi na niekorzystne położenie komunikacyjne (brak dróg krajowych, wojewódzkich, tras kolejowych) oraz niskiej jakości infrastrukturę drogową;</li><li>• niska przedsiębiorczość mieszkańców – brak obiektów noclegowych, gastronomicznych, usługowych pomimo atrakcyjnego terenu pod względem turystyczno-wypoczynkowym;</li><li>• niewielki udział sieci kanalizacji sanitarnej i brak wystarczających rozwiązań w zakresie bezpiecznego dla środowiska odprowadzania ścieków komunalnych;</li><li>• postępujący proces wyludniania się Gminy (ujemny przyrost naturalny i saldo migracji), przede wszystkim wśród młodych mieszkańców, dla których Gmina</li></ul>

<p>użyteczności publicznej, jak i zapewnienie terenów pod tego typu instalacje;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• aktywnie działająca część organizacji pozarządowych i grup mieszkańców m.in. Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich, Strażacki Orkiestry Dęte;</li> <li>• zróżnicowane zajęcia cykliczne organizowane przez jednostki kultury, skierowane do różnych grup społecznych;</li> <li>• podejmowanie działań w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy.</li> </ul>	<p>Żarnowiec nie jest atrakcyjnym miejscem do osiedlenia się;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• brak miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 ograniczający możliwość powrotu na rynek pracy rodzicom;</li> <li>• brak sieci gazowej na terenie Gminy, wpływający na atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną obszaru;</li> <li>• niespełniający oczekiwań PSZOK, który zlokalizowany jest obok oczyszczalni ścieków, przez co ograniczone jest miejsce na odpowiednie magazynowanie odpadów.</li> </ul>
<p style="text-align: center;"><b>SZANSE</b></p>	<p style="text-align: center;"><b>ZAGROŻENIA</b></p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• położenie w strefie Jurajskich Parków Krajobrazowych i Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, co w powiązaniu z aktywnym uczestnictwem Gminy w organizacjach ponadlokalnych, może wpłynąć na wzrost zainteresowania Gminą;</li> <li>• zmieniające się przepisy prawne w zakresie planowania przestrzennego, skutkujące uregulowaniem gospodarki przestrzennej w formie Planu ogólnego;</li> <li>• zwiększająca się świadomość w zakresie ochrony środowiska i prawidłowej gospodarki odpadami;</li> <li>• trendy społeczne związane ze wzrostem aktywności seniorów na rzecz lokalnej społeczności.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• pogłębiające się zmiany klimatyczne wpływające na każdą dziedzinę życia mieszkańców, w tym przede wszystkim zdrowie i rolnictwo;</li> <li>• postępujący trend starzenia się społeczeństwa, skutkujący m.in. negatywnymi konsekwencjami dla gospodarki;</li> <li>• zmniejszający się udział pokrycia subwencją oświatową kosztów prowadzenia szkół podstawowych, co w konsekwencji może prowadzić do konieczności reorganizacji sieci placówek oświatowych w Gminie;</li> <li>• niepewność społeczna i gospodarcza związana z sytuacją geopolityczną oraz wojną w Ukrainie.</li> </ul>



**CZĘŚĆ II:  
STRATEGICZNE KIERUNKI  
ROZWOJU GMINY ŻARNOWIEC**

## 1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Żarnowiec na lata 2024-2034 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację Gminy. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. W procesie strategicznym stworzono misję oraz wizję Gminy Żarnowiec, które stanowią drogowskaz dla wyznaczania celów strategicznych.

**Misja** jest to element strategii, który ukazuje najważniejsze kierunki rozwoju Gminy. Koncentruje się ona na podstawowych wartościach, które przyświecają władzom Gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedź na pytanie co jest naszym priorytetem.

Uwzględniając przyjęte założenia **misja Gminy Żarnowiec** brzmi następująco:

Misją Gminy Żarnowiec jest stworzenie możliwości do rozwoju społeczno-gospodarczego na bazie bliskich relacji, w oparciu o wieloletnią tradycję, historię oraz dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe.

W procesie powstawania dokumentu istotne jest również stworzenie **wizji**, czyli obrazu Gminy, który będzie efektem realizacji podejmowanej strategii. Wizja ukazuje Gminę Żarnowiec w perspektywie strategicznej, zmienionej poprzez realizację przyjętych działań i osiągnięcie zamierzonych przez władze celów.

Wizja obrazuje stan docelowy Gminy w 2034 roku, ukazuje aspiracje władz i mieszkańców, a także jednoczy społeczność lokalną wokół określonej idei.

**Wizja Gminy Żarnowiec** brzmi następująco:

Gmina Żarnowiec w 2034 roku to Gmina:

- z rozwiniętą infrastrukturą komunikacyjną, turystyczno-wypoczynkową, kulturalną, sportową oraz szeroką ofertą i dostępnością do opieki zdrowotnej, opieki nad dziećmi i osobami starszymi,
- w której chcą mieszkać całe pokolenia, od najmłodszych do najstarszych,
- gdzie w oparciu o lokalne targowisko rozwija się produkcja i sprzedaż produktów lokalnych,
- zapewniająca atrakcyjne miejsca pracy,
- gdzie każdy znajdzie coś dla siebie.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Żarnowiec, jej sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu Gminy opisanego w wizji rozwoju określono 3 cele strategiczne, które osiągnięte zostaną poprzez realizację celów operacyjnych. Cele strategiczne i odpowiadające im cele szczegółowe zaprezentowano w tabeli poniżej.

CELE STRATEGICZNE		
CEL I:	CEL II	CEL III
<b>GMINA ŻARNOWIEC MIEJSCEM Z WYSOKIEJ JAKOŚCI PRZESTRZENIĄ I ŚRODOWISKIEM</b>	<b>GMINA ŻARNOWIEC PRZYJAZNA PRZEDSIĘBIORCOM I WSPIERAJĄCĄ LOKALNYCH WYTWÓRCÓW</b>	<b>GMINA ŻARNOWIEC DOBRYM MIEJSCEM DO ŻYCIA</b>
CELE OPERACYJNE		
<p>I.I. Bezpieczna i efektywna infrastruktura.</p> <p>I.II. Odpowiedzialna i zrównoważona polityka przestrzenna.</p> <p>I.III. Adaptacja do zmian klimatu i ochrona środowiska.</p>	<p>II.I. Konkurencyjna gospodarka i przedsiębiorczy mieszkańcy.</p> <p>II.II. Promocja i turystyka oparta na lokalnych zasobach.</p> <p>II.III. Zrównoważone i innowacyjne rolnictwo.</p>	<p>III.I. Rozbudowana oferta wysokiej jakości usług społecznych.</p> <p>III.II. Edukacja dostosowana do potrzeb dzieci i młodzieży.</p> <p>III.III. Aktywizacja i integracja mieszkańców.</p>

## PRZESTRZEŃ

Cel strategiczny w wymiarze przestrzennym zakłada, iż Gmina Żarnowiec stanie się miejscem z wysokiej jakości przestrzenią i środowiskiem. Aby cel ten został zrealizowany zaplanowano szereg kierunków działań przyporządkowanych do 3 celów operacyjnych, które zestawione zostały w tabeli na kolejnej stronie.

Pierwszy cel zakłada, że Gmina Żarnowiec zostanie wyposażona w wysokiej jakości infrastrukturę techniczną i sieciową, poprawiającą jakość życia mieszkańców. W zakresie kierunków działań uwzględniono rozwój sieci drogowej, wodno-kanalizacyjnej, energetycznej i internetowej. W dzisiejszych czasach te elementy mają kluczowe znaczenie dla codziennego funkcjonowania mieszkańców. Warto również podkreślić rolę infrastruktury towarzyszącej drogom, która nie tylko ułatwia funkcjonowanie w Gminie, ale przede wszystkim poprawia bezpieczeństwo drogowe. Ważne elementy infrastruktury to m.in. ścieżki pieszo-rowerowe, chodniki, barierki, a także infrastruktura energetyczna dostosowana do dzisiejszych wyzwań.

W drugim celu operacyjnym główny nacisk kładzie się na utrzymanie ładu przestrzennego. Aby osiągnąć racjonalne zarządzanie przestrzenią, konieczne jest opracowanie odpowiednich dokumentów planistycznych. Planuje się również zwiększenie dostępności przestrzennej Gminy zarówno dla mieszkańców, jak i dla przyjezdnych. Dodatkowo, priorytetem dla Gminy jest zachowanie wysokiej estetyki miejscowości, która będzie spójna z walorami krajobrazowymi terenów wiejskich. Poprzez takie zarządzanie przestrzenią, możliwe będzie stworzenie spójnej całości, umożliwiającej dalszy rozwój społeczno-gospodarczy.

Ostatni cel operacyjny skupia się na zapewnieniu mieszkańcom czystego środowiska oraz adaptacji Gminy do zmian klimatycznych i ich skutków. Wśród kierunków działań znajduje się racjonalne gospodarowanie wodą i odpadami, ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz inicjatywy mające na celu zapobieganie degradacji i zanieczyszczeniu środowiska. Dodatkowo, duże znaczenie ma ochrona powietrza i związana z tym efektywność energetyczna budynków oraz rozwój odnawialnych źródeł energii. Tego typu działania będą realizowane zarówno w budynkach użyteczności publicznej, jak i w gospodarstwach domowych mieszkańców dzięki wsparciu Gminy.

Szczegółowy opis celów operacyjnych, kierunków działań oraz rezultatów i ich wskaźników, znajduje się w tabelach na kolejnych stronach.



CEL STRATEGICZNY I: GMINA ŻARNOWIEC MIEJSCEM Z WYSOKIEJ JAKOŚCI PRZESTRZENIĄ I ŚRODOWISKIEM

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów
<p>I.1. Bezpieczna i efektywna infrastruktura.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poprawa jakości i rozwój infrastruktury drogowej, chodników, dróg pieszo-rowerowych i mostów w ciągach dróg gminnych.</li> <li>• Współpraca z powiatem zawierciańskim w zakresie poprawy jakości dróg, chodników i dróg pieszo-rowerowych w ciągach dróg powiatowych, m.in. poprzez partycypację w kosztach remontów dróg powiatowych na terenie Gminy Żarnowiec.</li> <li>• Zwiększenie bezpieczeństwa przy przejściach dla pieszych, m.in. poprzez odpowiednie oświetlenie i montaż barierek w miejscach newralgicznych.</li> <li>• Modernizacja sieci wodociągowej.</li> <li>• Dążenie do utworzenia i funkcjonowania transportu zbiorowego odpowiadającego na potrzeby mieszkańców.</li> <li>• Poprawa i regulacja gospodarki ściekowej na terenie Gminy m.in. poprzez budowę zbiorników przy oczyszczalni ścieków pozwalających na dowożenie nieczystości taborem asenizacyjnym.</li> <li>• Współpraca z operatorami sieci elektrycznej w celu zwiększenia mocy przyłączeniowej Ośrodka Zdrowia w Żarnowcu.</li> </ul>	<p>Poprawa bezpieczeństwa drogowego i komfortu przemieszczania się wewnątrz i na zewnątrz Gminy dzięki wysokiej jakości infrastrukturze drogowej i przydrożnej oraz komunikacji publicznej.</p> <p>Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców przemieszczających się z wykorzystaniem ciągów pieszo-rowerowych.</p> <p>Zmniejszenie częstotliwości awarii na sieci wodociągowej dzięki prowadzonej modernizacji.</p> <p>Poprawa funkcjonowania gospodarki ściekowej na terenie Gminy oraz zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Długość wybudowanych/zmodernizowanych dróg (km).</li> <li>• Długość wybudowanych/zmodernizowanych chodników (km).</li> <li>• Długość wybudowanych ścieżek rowerowych (km).</li> <li>• Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej (km).</li> <li>• Pojemność zbiorników do magazynowania nieczystości płynnych przy oczyszczalni (m<sup>3</sup>).</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>Współpraca z operatorami sieci internetowych w celu poprawy jakości Internetu na terenie Gminy.</li> </ul>		
<b>I.II. Odpowiedzialna i zrównoważona polityka przestrzenna.</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Opracowanie Planu ogólnego, który zawierał będzie wytyczne do prowadzenia zrównoważonej polityki przestrzennej, odpowiadającej na wyzwania Gminy Żarnowiec.</li> <li>Wyznaczenie i przygotowanie terenów pod inwestycje, w tym z przeznaczeniem na instalacje pozyskujące energię ze źródeł odnawialnych.</li> <li>Stosowanie projektowania uniwersalnego i uwzględnianie zasad dostępności przy budowie i rozbudowie obiektów użyteczności publicznej oraz przestrzeni wspólnych na terenie Gminy.</li> <li>Prowadzenie polityki przestrzennej w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju z uwzględnieniem zachowania lub zwiększenia zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz powierzchni przepuszczalnych.</li> <li>Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej, m.in. poprzez prowadzenie działań rewitalizacyjnych.</li> </ul>	<p>Zagospodarowywanie przestrzeni w sposób tworzący harmonijną całość, uwzględniający w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.</p> <p>Zwiększenie funkcjonalności i dostępności przestrzeni Gminy oraz obiektów użyteczności publicznej.</p> <p>Przeciwdziałanie występowaniu zjawisk ekstremalnych i adaptacja do zmian klimatu dzięki ochronie terenów zieleni przed presją zabudowy i „betonowaniem” nieruchomości.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Postępy prac nad Planem ogólnym (forma opisowa).</li> <li>Powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji (ha).</li> <li>Powierzchnia terenów wyznaczonych pod zabudowę (ha).</li> <li>Liczba gminnych obiektów i/lub budynków użyteczności publicznej dostosowanych do standardów dostępności (szt.).</li> </ul>
<b>I.III. Adaptacja do zmian klimatu i ochrona środowiska.</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej wraz z wymianą źródeł ciepła na bardziej przyjazne środowisku, w tym instalacje OZE.</li> <li>Wsparcie mieszkańców (m.in. organizacyjne, finansowe) w termomodernizacji obiektów mieszkalnych</li> </ul>	<p>Wysoka efektywność energetyczna i zwiększenie samowystarczalności energetycznej Gminy dzięki pozyskiwaniu energii z odnawialnych źródeł.</p> <p>Utrzymanie dobrej jakości powietrza oraz brak występujących przekroczeń</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Liczba zainstalowanych urządzeń OZE w sektorze publicznym (szt.).</li> <li>Liczba wymienionych źródeł ciepła przy wsparciu Gminy (szt.).</li> </ul>

- oraz wymianie źródeł ciepła na mniej emisyjne.
- Współpraca z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie w zakresie poprawy stanu rzek.
  - Podnoszenie świadomości właścicieli gruntów w zakresie ich obowiązków związanych z melioracją w celu poprawy funkcjonowania urządzeń melioracji szczegółowej.
  - Doposażanie jednostek OSP w celu zwiększenia bezpieczeństwa m.in. w zakresie reagowania na skutki anomalii pogodowych, klęsk żywiołowych i wypadków.
  - Działalność edukacyjna w zakresie zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców m.in. w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, odpadami porolniczymi, prawidłowego odprowadzania ścieków bytowych, retencji wód opadowych, a także skutków zdrowotnych i środowiskowych stosowania złej jakości opału.
  - Zachowanie istniejących oraz rozwój elementów zielonej infrastruktury, w tym m.in.: zakładanie zielonych dachów i zielonych ścian na budynkach, ogrodów deszczowych, wprowadzanie nowych zadrzewień, zakładanie łąk kwietnych
  - Zachowanie istniejących oraz rozwój elementów niebieskiej infrastruktury, w tym m.in.: zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych w sposób

zanieczyszczeń w powietrzu, dzięki wykorzystywaniu nowoczesnych i ekologicznych źródeł ciepła.

Podniesienie wydajności energetycznej budynków i tym samym obniżenie kosztów ich ogrzewania i zużycia energii.

Zmiana nawyków społecznych na bardziej proekologiczne i wsparcie mieszkańców w przechodzeniu na ekologiczne źródła energii, w tym odnawialne.

Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej i zachowanie odpowiednich stosunków wodnych.

Służby ratownicze posiadające możliwości i narzędzia służące ochronie bezpieczeństwa mieszkańców i środowiska.

Adaptacja do zmian klimatu i zwiększenie odporności na klęski żywiołowe oraz przeciwdziałanie negatywnym skutkom powodzi i suszy.

Zwiększenie powierzchni zielonej i niebieskiej infrastruktury, a także poziomu zagospodarowania wód opadowych i roztopowych również na terenach prywatnych.

- Poziom zanieczyszczenia pyłami PM10 i PM2,5 (µm).
- Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji (szt.).
- Środki przekazane na doposażenie jednostek OSP (zł).
- Liczba przeprowadzonych akcji z zakresu edukacji ekologicznej, w tym przeprowadzonych warsztatów, zajęć, konkursów, imprez, itp. (szt.).
- Liczba wdrożonych rozwiązań z zakresu zielonej infrastruktury (szt.).
- Liczba powstałych obiektów małej retencji wodnej (szt.).
- Liczba interwencji podjętych w zakresie przekazania bezdomnych zwierząt z terenu Gminy do schroniska (szt.).

minimalizujący utratę naturalnej retencji lub spowalniający odpływ odprowadzanych wód, wspieranie działań z zakresu małej retencji.

- Opracowywanie i realizacja Programów opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Żarnowiec.

Zapobieganie bezdomności zwierząt oraz zwrócenie uwagi społeczeństwa na ten problem.

## GOSPODARKA

Gmina Żarnowiec charakteryzuje się wysokim udziałem rolnictwa w strukturze zagospodarowania gruntów, rozwiniętym folklorem oraz stosunkowo niskim poziomem przedsiębiorczości. W odpowiedzi na wyzwania gospodarcze, zaplanowano 3 cele operacyjne znajdujące się na kolejnych stronach.

Podstawowym zadaniem w ramach pierwszego celu operacyjnego jest stymulowanie wzrostu gospodarczego poprzez rozwój przedsiębiorczości. Samorząd Gminy dąży do zwiększenia liczby firm działających na jej terenie, szczególnie poprzez tworzenie korzystnych warunków dla małych i średnich przedsiębiorstw. Większa liczba działających firm przyniesie większe wpływy do budżetu Gminy oraz zwiększenie liczby miejsc pracy dla mieszkańców. Dodatkowo, celem działań jest wsparcie mieszkańców w znalezieniu satysfakcjonującej pracy poprzez rozwijanie ich umiejętności zawodowych i kwalifikacji.

Walory krajobrazowe i przyrodnicze Gminy tworzą potencjał do rozwoju funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych i turystycznych. W ramach drugiego celu operacyjnego zaplanowano działania skierowane na wielokanałową promocję walorów Gminy, a także rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i wypoczynkowej, co poza wpływem na ekstensywną turystykę, zapewni mieszkańcom różnorodne możliwości spędzania wolnego czasu w aktywny sposób na terenie Gminy. Rolnicza funkcja Gminy oferuje dodatkowo potencjał rozwoju agroturystyki i ekoturystyki. W planowanych kierunkach działań uwzględniono także wsparcie dalszego rozwoju folkloru i dziedzictwa lokalnego. Szczególnie aktywnie działający na rynku lokalnym są rzeźbiarze, malarze, pszczelarze, florystki i rękodzielnicy, którzy poza dziełami sztuki dostarczają produkty lokalne takie jak sery, miody, przetwory i wyroby cukiernicze.

Biorąc pod uwagę dominującą funkcję rolnictwa w Gminie, zaplanowane zostały również działania mające na celu wzmocnienie sektora rolniczego i przemysłu rolno-spożywczego. W kontekście ochrony środowiska i rosnącego trendu żywności ekologicznej, wspierać się będzie wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie oraz zachęcanie do przejścia na ekologiczne metody upraw. Oczekuje się, że rezultatem tych działań będzie zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska pochodzącego z działalności rolniczej oraz wzmocnienie pozycji Gminy jako producenta rolniczego na rynku regionalnym.

Szczegółowy opis celów operacyjnych, kierunków działań oraz rezultatów i ich wskaźników, znajduje się w tabelach na kolejnych stronach.

## CEL STRATEGICZNY II: GMINA ŻARNOWIEC PRZYJAZNA PRZEDSIĘBIORCOM I WSPIERAJĄCĄ LOKALNYCH WYTWÓRCÓW

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów
II.I. Konkurencyjna gospodarka i przedsiębiorczy mieszkańcy.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Utworzenie strefy aktywności gospodarczej, w tym wyodrębnienie i przygotowanie terenów inwestycyjnych.</li> <li>• Powołanie Społecznej Rady Gospodarczej zrzeszającej lokalnych przedsiębiorców i będącej platformą wymiany doświadczeń.</li> <li>• Aktywne dążenie do przyciągania inwestorów, m.in. poprzez stworzenie systemu zachęt podatkowych i finansowych dla nowych przedsiębiorców.</li> <li>• Wdrażanie instrumentów służących podnoszeniu kwalifikacji, nabywaniu kompetencji i zdobywaniu doświadczenia zawodowego mieszkańców, w szczególności osób młodych.</li> </ul>	<p>Wzrost poziomu przedsiębiorczości na terenie Gminy i tym samym kapitału inwestycyjnego.</p> <p>Trwały rozwój firm oraz wprowadzanie na rynek wysokiej jakości produktów.</p> <p>Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy, przyciągającej nowych przedsiębiorców.</p> <p>Wzrost gospodarczy w wyniku zwiększającej się liczby przedsiębiorstw działających w różnych dziedzinach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.).</li> <li>• Liczba członków Społecznej Rady Gospodarczej (os.).</li> <li>• Stopień bezrobocia na terenie Gminy (%).</li> </ul>
II.II. Promocja i turystyka oparta na lokalnych zasobach.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Aktywna i wielokanałowa promocja walorów Gminy: przyrody, położenia, tradycji, historii, twórców oraz produktów lokalnych oraz prowadzenie cyklicznych kampanii promocyjnych skierowanych do równych odbiorców: inwestorów, turystów, potencjalnych mieszkańców.</li> <li>• Działania na rzecz rozwoju turystyki weekendowej, rowerowej, rekreacyjnej na terenie Gminy: utworzenie kąpieliska, „Izby Pamięci”, oznaczenie ścieżek rowerowych, punktów wypoczynkowych, atrakcji</li> </ul>	<p>Wzrost rozpoznawalności Gminy dzięki wykorzystywaniu jej zasobów kulturowych i dziedzictwa lokalnego.</p> <p>Rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej na terenie Gminy, w oparciu o nowoczesną infrastrukturę rekreacyjną, sportową i wypoczynkową, spełniającą oczekiwania odwiedzających Gminę i jej mieszkańców oraz sprzyjającej nawiązywaniu i pogłębianiu relacji i kontaktów społecznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych Gminy (szt.).</li> <li>• Długość oznakowanych szlaków turystycznych (km).</li> <li>• Liczba miejsc noclegowych na terenie Gminy (szt.).</li> </ul>

	<p>historycznych i przyrodniczych wraz z wirtualnymi oznaczeniami, a także intensyfikacja współpracy z organizacjami ponadlokalnymi, do których należy Gmina.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wsparcie rozbudowy bazy turystycznej, w tym bazy noclegowej, wypoczynkowej, gastronomicznej.</li> <li>• Przeprowadzenie konkursu i wyłonienie hasła promocyjnego Gminy oraz stworzenie systemu identyfikacji wizualnej.</li> <li>• Wsparcie finansowe i organizacyjne dla twórców lokalnych, Kół Gospodyń Wiejskich oraz Strażackich Orkiestr Dętych, a także współpraca przy organizacji wydarzeń gminnych i ponadlokalnych.</li> </ul>	<p>Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie lokalnych tradycji i historii Gminy.</p>	
<p>II.III. Zrównoważone i innowacyjne rolnictwo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Utworzenie lokalnego targowiska, na którym realizowana będzie sprzedaż bezpośrednia od rolników oraz sprzedaż produktów lokalnych.</li> <li>• Współpraca z Zespołem Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Żarnowcu w zakresie organizacji szkoleń, spotkań i warsztatów dla rolników dotyczących prowadzenia gospodarstw w sposób neutralny dla środowiska i dostosowania produkcji rolniczej do zmian klimatu.</li> <li>• Wsparcie organizacyjne mieszkańców chcących założyć gospodarstwo agroturystyczne, ekoturystyczne, ekologiczne bądź wsparcie w wypromowaniu produktu lokalnego.</li> </ul>	<p>Zwiększenie wykorzystania potencjału surowcowego i przetwórczego oraz opłacalności produkcji rolnej.</p> <p>Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska ze źródeł rolniczych dzięki nowoczesnemu rolnictwu i uprawom ekologicznym.</p> <p>Wzmacnianie pozycji konkurencyjnej rolnictwa.</p> <p>Produkcja wysokiej jakości bezpiecznej żywności i ograniczenie strat i marnotrawienia żywności.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba wystawców na lokalnym targowisku (szt.).</li> <li>• Liczba przeprowadzonych szkoleń, spotkań, warsztatów dla rolników (szt.).</li> <li>• Liczba gospodarstw agroturystycznych i ekoturystycznych (szt.).</li> <li>• Liczba zrealizowanych programów w zakresie gospodarowania</li> </ul>

- Realizacja programów w zakresie odbioru odpadów powstałych w rolnictwie, w tym folii, opakowań po nawozach czy środkach ochrony roślin.
- Wspieranie innowacji w rolnictwie, w tym wsparcie w modernizacji i restrukturyzacji małych gospodarstw rodzinnych.

odpadami powstałymi w rolnictwie (szt.).



## SPOŁECZOŚĆ

Cel strategiczny w obszarze społecznym zakłada, iż **Gmina Żarnowiec będzie dobrym miejscem do życia dla wszystkich mieszkańców**, a rozwinięta oferta społeczna, kulturalna, edukacyjna i zdrowotna spełni oczekiwania interesariuszy z różnych grup, charakteryzujących się odmiennymi potrzebami i zainteresowaniami.

Ze względu na zmieniającą się strukturę wiekową mieszkańców, istnieje konieczność odpowiedniego dostosowania oferowanych usług na terenie Gminy. W odpowiedzi na rosnącą liczbę seniorów, którzy stanowią coraz większy odsetek populacji, samorząd podejmuje działania mające zapobiec wykluczeniu społecznemu osób starszych, umożliwić im aktywność oraz zapewnić odpowiednią opiekę. Natomiast oferta skierowana do osób z niepełnosprawnościami obejmuje nie tylko wsparcie opiekuńcze, lecz także umożliwia samodzielność, podjęcie pracy oraz uczestnictwo w życiu społecznym. Dodatkowo, w pierwszym celu operacyjnym zwrócono uwagę na rozwój opieki zdrowotnej, a także zapewnienie opieki nad najmłodszymi mieszkańcami (dzieci do lat 3).

Rozwój nie jest możliwy bez wysokiej jakości edukacji. Jakość kształcenia ma wpływ na przyszłość każdego młodego człowieka, ale również kształtuje rynek pracy i przedsiębiorczość mieszkańców. Poprawa jakości infrastruktury szkolnej, wyposażenia i kompetencji nauczycieli przekłada się na jakość nauczania oraz wyniki osiągane przez uczniów. Szkoły na terenie Gminy stanowiąc będą również miejsce do rozwijania pasji i zainteresowań uczniów poprzez zajęcia pozalekcyjne oraz efektywny system stypendialny.

Dostrzega się również potrzebę rozwoju oferty kulturalnej i sportowej, nie tylko dla dzieci i młodzieży, ale również dla osób dorosłych. Ostatni cel operacyjny w sferze społecznej obejmuje rozszerzenie oferty kulturalnej i sportowej, wykorzystując istniejącą infrastrukturę oraz tworząc nowe miejsca. W Gminie Żarnowiec dostrzega się problemy w zakresie aktywności społecznej i inicjatyw oddolnych, zatem kierunki działań zachęcają mieszkańców do integracji i zaangażowania się w inicjatywy lokalne.

Szczegółowy opis celów operacyjnych, kierunków działań oraz rezultatów i ich wskaźników, znajduje się w tabelach na kolejnych stronach.

## CEL STRATEGICZNY III: GMINA ŻARNOWIEC DOBRYM MIEJSCEM DO ŻYCIA

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów
III.1. Rozbudowana oferta wysokiej jakości usług społecznych.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Wsparcie rodziców w powrocie na rynek pracy poprzez utworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3.</li> <li>• Zapewnienie opieki nad osobami starszymi wraz z rozwojem usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych.</li> <li>• Aktywizacja seniorów, utworzenie Klubu Seniora oraz Senioralnej Rady Gminy, która będzie współtworzyła założenia do polityki senioralnej samorządu lokalnego, a także wdrożenie „Karty Seniora” uprawniającej do określonych zniżek.</li> <li>• Stworzenie oraz realizacja programu profilaktyki prozdrowotnej we współpracy z podmiotami świadczącymi pomoc medyczną.</li> <li>• Zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki medycznej m.in. poprzez rozwój kadry, infrastruktury i wyposażenia Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Żarnowcu, a także dążenie do zapewnienia opieki nocnej i świątecznej w ramach NFZ.</li> <li>• Podejmowanie działań aktywizacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób wykluczonych społecznie.</li> <li>• Podnoszenie dostępu do usług wspierających funkcjonowanie rodzin, w szczególności opieki wytchnieniowej nad osobami zależnymi.</li> <li>• Zapewnienie wszelkich rodzajów dostępności (w tym architektonicznej, komunikacyjno-informacyjnej i cyfrowej) dla osób ze szczególnymi potrzebami we</li> </ul>	<p style="text-align: center;">Zapewnienie możliwości szybkiej kontynuacji aktywności zawodowej dla młodych rodziców.</p> <p style="text-align: center;">Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych i niesamodzielnych.</p> <p style="text-align: center;">Zapewnienie seniorom atrakcyjnych rozrywek i możliwość aktywnego spędzania czasu.</p> <p style="text-align: center;">Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej.</p> <p style="text-align: center;">Umożliwienie osobom ze szczególnymi potrzebami uczestnictwa w życiu społecznym Gminy, zapewnienie dostępności usług oraz integracji.</p> <p style="text-align: center;">Wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba miejsc w placówkach opieki nad dziećmi do lat 3 (szt.).</li> <li>• Liczba funkcjonujących klubów seniora (szt.).</li> <li>• Liczba członków Senioralnej Rady Gminy (os.).</li> <li>• Liczba realizowanych programów profilaktycznych (szt.).</li> <li>• Liczba osób korzystających z programów profilaktycznych (os.).</li> <li>• Liczba osób objętych opieką wytchnieniową (os.).</li> <li>• Udział obiektów użyteczności publicznej dostosowanych do standardów dostępności (%).</li> <li>• Powierzchnia obszaru rewitalizacji (ha).</li> </ul>

	<p>wszystkich obiektach i miejscach użyteczności publicznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Prowadzenie działań rewitalizacyjnych nastawionych na poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych.</li> </ul>		
<p>III.II. Edukacja dostosowana do potrzeb dzieci i młodzieży.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Rozwój bazy infrastrukturalnej w obrębie istniejących placówek oraz doposażenie sal lekcyjnych w celu podniesienia jakości kształcenia.</li> <li>• Stałe monitorowanie liczebności poszczególnych roczników w celu ewentualnej reorganizacji systemu oświaty ze względów ekonomicznych, przy zastosowaniu dialogu społecznego z uczniami, rodzicami, pracownikami szkół.</li> <li>• Podnoszenie kompetencji kadry szkolnej i przedszkolnej, w tym ze szczególnym nastawieniem na wspieranie uczniów z problemami.</li> <li>• Zapewnienie szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych, zarówno wspierających w nauce uczniów z trudnościami, jak i rozwijających zainteresowania.</li> <li>• Zapewnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla wszystkich uczniów gminnych szkół.</li> <li>• Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie zdrowego żywienia i znaczenia aktywności fizycznej.</li> <li>• Utworzenie systemu stypendialnego dla zdolnej młodzieży, odpowiadającego na wyzwania dzisiejszych uczniów, w celu zapewnienia środków na realizację swoich pasji i poszerzanie wiedzy w wybranych dziedzinach.</li> <li>• Dostosowanie godzin otwarcia przedszkoli do potrzeb rodziców, również rodziców pracujących na pełen etat.</li> </ul>	<p>Poprawa jakości bazy oświatowej umożliwiającej edukację na wysokim poziomie.</p> <p>Zwiększenie udziału subwencji oświatowej w wydatkach związanych z oświatą.</p> <p>Wyrównanie szans edukacyjnych uczniów z problemami w nauce.</p> <p>Zapewnienie ciekawej i rozwijającej dodatkowe umiejętności oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży zgodnie z ich zainteresowaniami.</p> <p>Zadbanie o zdrowie psychiczne i fizyczne dzieci i młodzieży.</p> <p>Zwiększenie możliwości powrotu na rynek pracy dla rodziców dzieci w wieku przedszkolnym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba poddanych modernizacji lub doposażonych placówek oświatowych (szt.).</li> <li>• Pokrycie wydatków na oświatę subwencją oświatową (%).</li> <li>• Liczba nauczycieli/opiekunów biorących udział w szkoleniach (os.).</li> <li>• Liczba odbywających się zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży (szt.).</li> <li>• Liczba uczniów objętych systemem stypendialnym (os.).</li> <li>• Godziny otwarcia przedszkoli (godz.).</li> </ul>

### III.III. Aktywizacja i integracja mieszkańców.

- Poprawa stanu istniejącej oraz budowa nowej infrastruktury kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej.
- Rozwój oferty kulturalnej i sportowej skierowanej dla wszystkich grup wiekowych i dostosowanych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, osób dorosłych jak i seniorów.
- Utworzenie systemu wsparcia (m.in. organizacyjnego i finansowego) dla działalności świetlic wiejskich, np. w formie konkursu na organizację ciekawych zajęć, spotkań, wydarzeń integrujących lokalną społeczność.
- Pobudzenie aktywności społecznej oraz rozwój działalności organizacji pozarządowych, m.in. poprzez zlecanie części zadań własnych Gminy stowarzyszeniom w formie konkursu ofert, co wpłynie na wzrost konkurencji i zwiększenie kreatywności.
- Zwiększenie dostępu do zajęć sportowych i dywersyfikacja dyscyplin, m.in. we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Uporządkowanie i rozwijanie stron internetowych Gminy Żarnowiec, w tym zwiększenie przejrzystości informacji, aktualizacja załadek, a także rozwój e-administracji.

Wzrost zainteresowania mieszkańców odbywającymi się na terenie Gminy wydarzeniami w oparciu rozwiniętą infrastrukturę i szeroką ofertę.

Zwiększenie integracji społeczności lokalnej dzięki atrakcyjnej ofercie działalności świetlic wiejskich.

Zwiększenie stopnia zaangażowania mieszkańców w życie i rozwój Gminy.

Zwiększenie stopnia świadomości mieszkańców w zakresie dbałości o zdrowie fizyczne oraz walka z chorobami cywilizacyjnymi (np. cukrzyca, otyłość).

Rozwój e-usług na terenie Gminy Żarnowiec.

- Liczba oferowanych zajęć przez Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Żarnowcu oraz Gminną Bibliotekę Publiczną w Żarnowcu (szt.).
- Liczba uczestników zajęć organizowanych przez jednostki kultury (os.).
- Liczba wydarzeń organizowanych na świetlicach wiejskich (szt.).
- Liczba funkcjonujących organizacji pozarządowych na terenie Gminy (szt.).
- Liczba zajęć sportowych dostępnych na terenie Gminy (szt.).
- Liczba odwiedzin gminnej strony internetowej (szt.).

### 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Żarnowiec oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Gmina Żarnowiec położona jest we wschodniej części powiatu zawierciańskiego, w województwie śląskim, przy granicy z województwami świętokrzyskim i małopolskim. Powierzchnia Gminy wynosi 124,77 km<sup>2</sup>. Przestrzeń Gminy kształtowana jest przede wszystkim przez uwarunkowania przyrodnicze: położenie w dolinie rzeki Pilicy oraz innych cieków wodnych, dobre warunki glebowo-klimatyczne skutkujące wysokim udziałem użytków rolnych (72,6%) oraz pokrywa leśna, która zajmuje 22,6% powierzchni jednostki.

Gmina położona jest na obszarze o cennych walorach przyrodniczo-krajobrazowych (głównie w odniesieniu do Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej), teren ten należy do strefy Jurajskich Parków Krajobrazowych. Niewielkie fragmenty Gminy objęte są obszarowymi formami ochrony przyrody. Są to: Park Krajobrazowy Orlich Gniazd (kod PL.ZIPOP.1393.PK.6), Otulina Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd i Parku Krajobrazowego Stawki, która stanowi obszar chronionego krajobrazu, Obszar Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej, Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Pilicy (kod PLH260018).

W zakresie infrastruktury społecznej rozmieszczenie placówek na terenie Gminy jest wystarczające. Usługi ośrodka zdrowia i Gminnego Ośrodka Kultury w skali swego rejonu obsługi są dostępne przez komunikacyjnie racjonalne usytuowanie ich w centralnie położonym Żarnowcu. Rozwinięta jest sieć strażnic przeciwpożarowych, w niemal każdej miejscowości. Dodatkowo, część usług społecznych (oświata i wychowanie) świadczona jest również w miejscowościach Chlina i Małoszyce. Poza Żarnowcem, Chliną i Małoszycami na obszar Gminy składają się sołectwa: Brzeziny, Jeziorowice, Koryczany, Łany Małe, Łany Średnie, Łany Wielkie, Otola, Otola Mała, Udórz, Wola Libertowska, Zabrodzie.

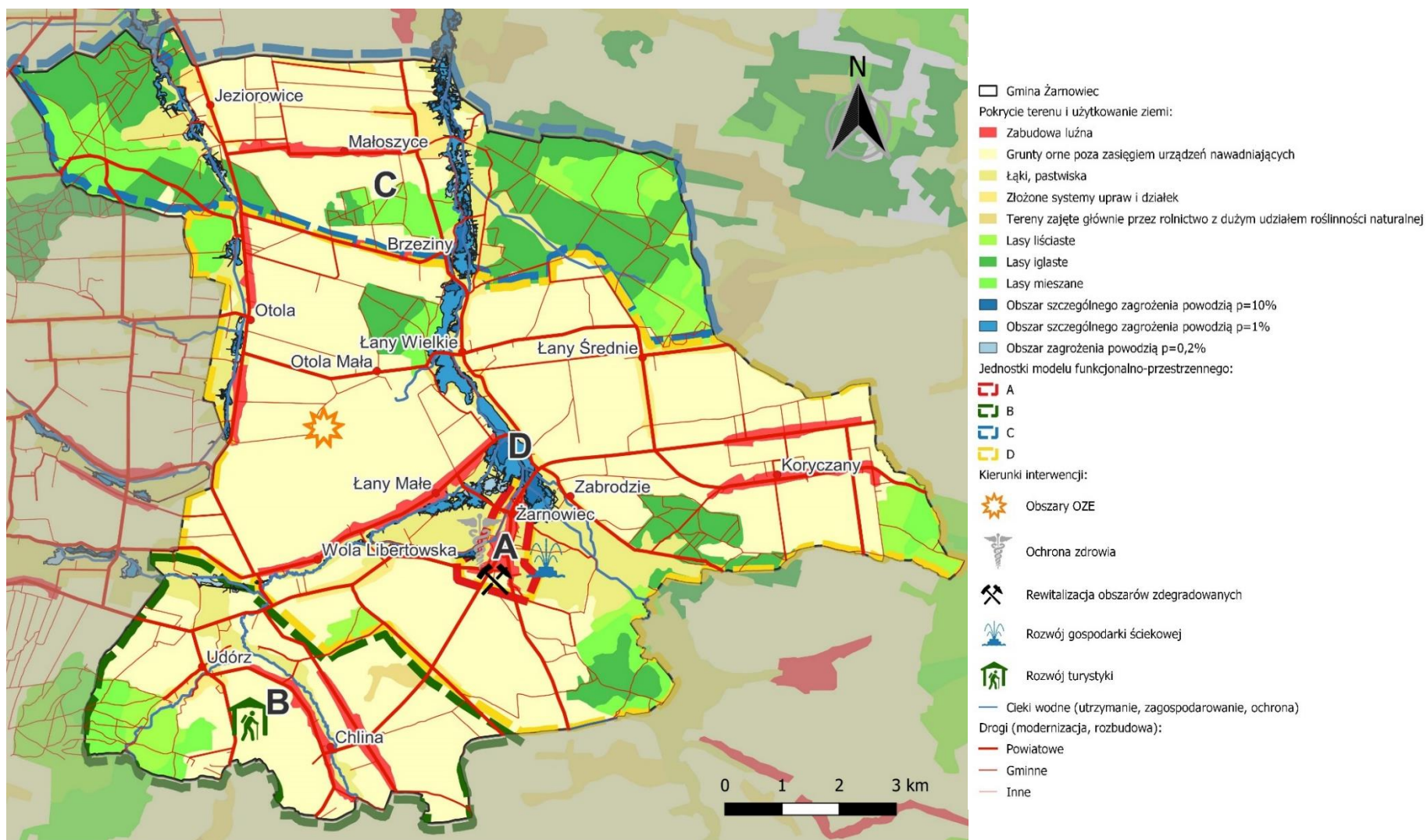
W obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Żarnowiec określono uproszczony model funkcjonalno-przestrzenny, dzielący Gminę na 4 podobszary:

- Obszar A (Żarnowiec) z przeważającą obecnie funkcją mieszkalno-usługową i planowaną kontynuacją funkcji mieszkalno-usługowej oraz przetwórczej;
- Obszar B (Udórz) z przeważającą obecnie funkcją osadniczo-rolną i planowanym rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnych jako funkcji wiodących, w tym ośrodka zbiorowego wypoczynku, a także funkcji rolniczej i agroturystycznej;
- Obszar C (Jeziorowice) z przeważającą obecnie funkcją osadniczo-rolną i planowanymi funkcjami rekreacyjno-turystyczną, rolniczą i agroturystyczną;
- Obszar D (Łany) z przeważającą obecnie funkcją osadniczo-rolną i planowanymi funkcjami rolniczą i agroturystyczną.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy musi również uwzględniać występujące na obszarze Gminy obszary zagrożenia powodzią, w tym obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Gmina Żarnowiec znajduje się:

- a) częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. a Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi  $p=1\%$ ,
- b) częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. b Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi  $p=10\%$ ,
- c) częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi  $p=0,2\%$ ,
- d) poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. c Prawa wodnego, tj. obszarem między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału,
- e) poza obszarem narażonym na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Mapa obrazująca strukturę przestrzenno-funkcjonalną Gminy Żarnowiec wraz z zaznaczeniem przestrzennie określonych kierunków interwencji zaplanowanych w ramach niniejszej Strategii, znajduje się na kolejnej stronie. Należy jednak pamiętać, że większość kierunków działań przewidzianych w dokumencie nie odnosi się do konkretnej przestrzeni lub na etapie planowania Strategii nie jest możliwe wskazanie konkretnego miejsca interwencji.



Ryc. 6 Model struktury funkcjonalno-przestrzenniej Gminy Żarnowiec

Źródło: opracowanie własne na podstawie Corine Land Cover 2018, BDOT10k oraz danych PGW Wody Polskie.

Ustalenia Strategii Rozwoju Gminy Żarnowiec na lata 2024-2034 obowiązują na terenie całej jednostki samorządu terytorialnego. Poszczególne cele operacyjne i kierunki działań będą realizowane zgodnie z aktualnymi potrzebami i uwarunkowaniami w poszczególnych miejscowościach. Jednakże, część kierunków działań przewidzianych w niniejszej Strategii, będzie realizowana ze szczególnym natężeniem w konkretnych obszarach Gminy, które można odnieść do jednostek wydzielonych w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej. Poniżej wskazano kierunki działań, a także ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w poszczególnych jednostkach Gminy Żarnowiec.

### **Obszar A (Żarnowiec) z przeważającą obecnie funkcją mieszkalno-usługową i planowaną kontynuacją funkcji mieszkalno-usługowej oraz przetwórczej**

Główne kierunki interwencji mające szczególne znaczenie dla obszaru:

- Poprawa i regulacja gospodarki ściekowej na terenie Gminy m.in. poprzez budowę zbiorników przy oczyszczalni ścieków pozwalających na dowożenie nieczystości taborem asenizacyjnym.
- Współpraca z operatorami sieci elektrycznej w celu zwiększenia mocy przyłączeniowej Ośrodka Zdrowia w Żarnowcu.
- Wyznaczenie i przygotowanie terenów pod inwestycje, w tym z przeznaczeniem na instalacje pozyskujące energię ze źródeł odnawialnych.
- Stosowanie projektowania uniwersalnego i uwzględnianie zasad dostępności przy budowie i rozbudowie obiektów użyteczności publicznej oraz przestrzeni wspólnych na terenie Gminy.
- Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej, m.in. poprzez prowadzenie działań rewitalizacyjnych.
- Utworzenie strefy aktywności gospodarczej, w tym wyodrębnienie i przygotowanie terenów inwestycyjnych.
- Utworzenie lokalnego targowiska, na którym realizowana będzie sprzedaż bezpośrednia od rolników oraz sprzedaż produktów lokalnych.
- Współpraca z Zespołem Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Żarnowcu w zakresie organizacji szkoleń, spotkań i warsztatów dla rolników dotyczących prowadzenia gospodarstw w sposób neutralny dla środowiska i dostosowania produkcji rolniczej do zmian klimatu.
- Wsparcie rodziców w powrocie na rynek pracy poprzez utworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3.
- Zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki medycznej m.in. poprzez rozwój kadry, infrastruktury i wyposażenia Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Żarnowcu, a także dążenie do zapewnienia opieki nocnej i świątecznej w ramach NFZ.



### Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Przekształcanie istniejących placów i skwerów na przestrzenie przyjazne mieszkańcom i turystom,
- Zwiększenie udziału zieleni,
- Dostosowanie części rynku do organizacji wydarzeń o charakterze kulturalnym, rozrywkowym, integracyjnym, plenerowym,
- Kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
- Mieszanie i dodawanie funkcji,
- Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (układ drogowy, komunikacja zbiorowa, infrastruktura piesza i rowerowa, węzeł przesiadkowy),
- Podnoszenie jakości życia i zamieszkania,
- Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy dla budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego,
- Kształtowanie, porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej,
- Ochrona krajobrazu kulturowego dawnych układów ruralistycznych,
- Zachowanie tożsamości wiejskiej gminy,
- Zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- Zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego.

**Obszar B (Udórz) z przeważającą obecnie funkcją osadniczo-rolną i planowanym rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnych jako funkcji wiodących, w tym ośrodka zbiorowego wypoczynku, a także funkcji rolniczej i agroturystycznej.**

### Główne kierunki interwencji mające szczególne znaczenie dla obszaru:

- Dążenie do utworzenia i funkcjonowania transportu zbiorowego odpowiadającego na potrzeby mieszkańców.
- Współpraca z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie w zakresie poprawy stanu rzek.
- Aktywna i wielokanałowa promocja walorów Gminy: przyrody, położenia, tradycji, historii, twórców oraz produktów lokalnych oraz prowadzenie cyklicznych kampanii promocyjnych skierowanych do różnych odbiorców: inwestorów, turystów, potencjalnych mieszkańców.
- Działania na rzecz rozwoju turystyki weekendowej, rowerowej, rekreacyjnej na terenie Gminy: utworzenie kąpieliska, „Izby Pamięci”, oznaczenie ścieżek rowerowych, punktów wypoczynkowych, atrakcji historycznych i przyrodniczych wraz z wirtualnymi oznaczeniami, a także intensyfikacja współpracy z organizacjami ponadlokalnymi, do których należy Gmina.

- Wsparcie rozbudowy bazy turystycznej, w tym bazy noclegowej, wypoczynkowej, gastronomicznej.
- Poprawa stanu istniejącej oraz budowa nowej infrastruktury kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej.
- Rozwój oferty kulturalnej i sportowej skierowanej dla wszystkich grup wiekowych i dostosowanych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, osób dorosłych jak i seniorów.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
- Mieszanie i dodawanie funkcji,
- Kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową w sołectwach,
- Kreowanie połączeń z układem zewnętrznym: komunikacyjnych i kompozycyjnych, w tym z terenami aktywnymi przyrodniczo,
- Kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji, a także zachowanie niezabudowanych odcinków dolin rzecznych jako wolnych od zabudowy,
- Dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery).

**Obszar C (Jeziorowice) z przeważającą obecnie funkcją osadniczo-rolną i planowanymi funkcjami rekreacyjno-turystyczną, rolniczą i agroturystyczną**

Główne kierunki interwencji mające szczególne znaczenie dla obszaru:

- Współpraca z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie w zakresie poprawy stanu rzek.
- Podnoszenie świadomości właścicieli gruntów w zakresie ich obowiązków związanych z melioracją w celu poprawy funkcjonowania urządzeń melioracji szczegółowej.
- Działania na rzecz rozwoju turystyki weekendowej, rowerowej, rekreacyjnej na terenie Gminy: utworzenie kąpieliska, „Izby Pamięci”, oznaczenie ścieżek rowerowych, punktów wypoczynkowych, atrakcji historycznych i przyrodniczych wraz z wirtualnymi oznaczeniami, a także intensyfikacja współpracy z organizacjami ponadlokalnymi, do których należy Gmina.

- Wsparcie rozbudowy bazy turystycznej, w tym bazy noclegowej, wypoczynkowej, gastronomicznej.
- Wsparcie organizacyjne mieszkańców chcących założyć gospodarstwo agroturystyczne, ekoturystyczne, ekologiczne bądź wsparcie w wypromowaniu produktu lokalnego.
- Realizacja programów w zakresie odbioru odpadów powstałych w rolnictwie, w tym folii, opakowań po nawozach czy środkach ochrony roślin.
- Wspieranie innowacji w rolnictwie, w tym wsparcie w modernizacji i restrukturyzacji małych gospodarstw rodzinnych.

#### Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,
- Dopuszczenie drugiego pasa zabudowy na zapleczu istniejących budynków usytuowanych wzdłuż ulic w sołectwach,
- Kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową w sołectwach,
- Kreowanie połączeń z układem zewnętrznym: komunikacyjnych i kompozycyjnych, w tym z terenami aktywnymi przyrodniczo,
- Kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji, a także zachowanie niezabudowanych odcinków dolin rzecznych jako wolnych od zabudowy,
- Prowadzenie infrastruktury technicznej ograniczone przede wszystkim do dróg publicznych, bazujące na analizie potrzeb i rachunku ekonomicznym,
- Utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych,
- Przeciwdziałanie rozdrobnieniu areалу rolnego,
- Możliwe przekształcenia gruntów rolnych w tereny o innym użytkowaniu, jak: lasy, agroturystyka, turystyka, rekreacja, sport, wypoczynek, produkcja energii ze źródeł odnawialnych, parki i inne tereny zieleni urządzonej.

#### **Obszar D (Łany) z przeważającą obecnie funkcją osadniczo-rolną i planowanymi funkcjami rolniczą i agroturystyczną**

##### Główne kierunki interwencji mające szczególne znaczenie dla obszaru:

- Wyznaczenie i przygotowanie terenów pod inwestycje, w tym z przeznaczeniem na instalacje pozyskujące energię ze źródeł odnawialnych.
- Współpraca z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie w zakresie poprawy stanu rzek.

- Podnoszenie świadomości właścicieli gruntów w zakresie ich obowiązków związanych z melioracją w celu poprawy funkcjonowania urządzeń melioracji szczegółowej.
- Utworzenie strefy aktywności gospodarczej, w tym wyodrębnienie i przygotowanie terenów inwestycyjnych.
- Wsparcie rozbudowy bazy turystycznej, w tym bazy noclegowej, wypoczynkowej, gastronomicznej.
- Wsparcie organizacyjne mieszkańców chcących założyć gospodarstwo agroturystyczne, ekoturystyczne, ekologiczne bądź wsparcie w wypromowaniu produktu lokalnego.
- Realizacja programów w zakresie odbioru odpadów powstałych w rolnictwie, w tym folii, opakowań po nawozach czy środkach ochrony roślin.
- Wspieranie innowacji w rolnictwie, w tym wsparcie w modernizacji i restrukturyzacji małych gospodarstw rodzinnych.
- Poprawa stanu istniejącej oraz budowa nowej infrastruktury kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej.

#### Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
- Kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową w sołectwach,
- Kreowanie połączeń z układem zewnętrznym: komunikacyjnych i kompozycyjnych, w tym z terenami aktywnymi przyrodniczo,
- Kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji, a także zachowanie niezabudowanych odcinków dolin rzecznych jako wolnych od zabudowy,
- Dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery),
- Uzbrajanie terenów proporcjonalnie do stopnia zainwestowania i zagospodarowania.
- Utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych,
- Ograniczenie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz (np. strefowanie zabudowy, tworzenie pasów zieleni izolacyjnej i granic przestrzennych, ograniczenia w zasklepianiu gleby).

Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, Gmina Żarnowiec została zakwalifikowana do wiejskiego obszaru funkcjonalnego, obszaru narażonego na niebezpieczeństwo powodzi oraz obszaru ochrony krajobrazów kulturowych. W tym miejscu należy więc dodać, że zgodnie z zapisami Planu, należy kształtować rolniczą przestrzeń produkcyjną na obszarach o najwyższym potencjale glebowym, a rozwój wielofunkcyjny planować na obszarach o niskim potencjale glebowym przy zachowaniu walorów przyrodniczych i tradycyjnego krajobrazu rolniczego.

#### 4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców Gminy Żarnowiec, są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” wyznaczono następujące cele strategiczne:

- A. Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej;
- B. Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca;
- C. Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni;
- D. Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym.

W ramach każdego z celów strategicznych, wyznaczono po 3 cele operacyjne oraz odpowiadające im kierunki działań.

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w *Strategii Rozwoju Gminy Żarnowiec na lata 2024-2034* ze *Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”*.

Tab. 2 Spójność Strategii Rozwoju Gminy Żarnowiec na lata 2024-2034 ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO „ŚLĄSKIE 2030”	STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŻARNOWIEC NA LATA 2024-2034
<p><b>Cel strategiczny A: Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej</b></p> <p>A.1. Konkurencyjna gospodarka A.2. Innowacyjna gospodarka A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość</p>	<p><b>Cel strategiczny I: Gmina Żarnowiec miejscem z wysokiej jakości przestrzenią i środowiskiem.</b></p> <p>I.I. Bezpieczna i efektywna infrastruktura. I.II. Odpowiedzialna i zrównoważona polityka przestrzenna.</p> <p><b>Cel strategiczny II: Gmina Żarnowiec przyjazna przedsiębiorcom i wspierająca lokalnych wytwórców.</b></p> <p>II.I. Konkurencyjna gospodarka i przedsiębiorczy mieszkańcy. II.II. Promocja i turystyka oparta na lokalnych zasobach. II.III. Zrównoważone i innowacyjne rolnictwo.</p>
<p><b>Cel strategiczny B: Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca</b></p> <p>B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych B.2. Aktywny mieszkaniac B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki</p>	<p><b>Cel strategiczny II: Gmina Żarnowiec przyjazna przedsiębiorcom i wspierająca lokalnych wytwórców.</b></p> <p>II.II. Promocja i turystyka oparta na lokalnych zasobach.</p> <p><b>Cel strategiczny III: Gmina Żarnowiec dobrym miejscem do życia</b></p> <p>III.I. Rozbudowana oferta wysokiej jakości usług społecznych. III.II. Edukacja dostosowana do potrzeb dzieci i młodzieży. III.III. Aktywizacja i integracja mieszkańców.</p>
<p><b>Cel strategiczny C: Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni</b></p> <p>C.1. Wysoka jakość środowiska C.2. Efektywna infrastruktura C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu</p>	<p><b>Cel strategiczny I: Gmina Żarnowiec miejscem z wysokiej jakości przestrzenią i środowiskiem.</b></p> <p>I.I. Bezpieczna i efektywna infrastruktura. I.II. Odpowiedzialna i zrównoważona polityka przestrzenna. I.III. Adaptacja do zmian klimatu i ochrona środowiska.</p> <p><b>Cel strategiczny III: Gmina Żarnowiec dobrym miejscem do życia</b></p>

	III.I. Rozbudowana oferta wysokiej jakości usług społecznych.
<p><b>Cel strategiczny D: Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym</b>  D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny  D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu  D.3. Nowoczesna administracja publiczna</p>	<p><b>Cel strategiczny I: Gmina Żarnowiec miejscem z wysokiej jakości przestrzenią i środowiskiem.</b>  I.I. Bezpieczna i efektywna infrastruktura.  I.II. Odpowiedzialna i zrównoważona polityka przestrzenna.</p> <p><b>Cel strategiczny II: Gmina Żarnowiec przyjazna przedsiębiorcom i wspierająca lokalnych wytwórców.</b>  II.I. Konkurencyjna gospodarka i przedsiębiorczy mieszkańcy.  II.II. Promocja i turystyka oparta na lokalnych zasobach.</p> <p><b>Cel strategiczny III: Gmina Żarnowiec dobrym miejscem do życia</b>  III.III. Aktywizacja i integracja mieszkańców.</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.

W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI). Wśród krajowych OSI, wyznaczonych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, znajduje się cały Śląsk, a także dodatkowo miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją – Gmina Żarnowiec nie znajduje się w obrębie dwóch ostatnich. Z kolei w zakresie OSI wyznaczonych na terenie województwa, określa się kilka typów. W ujęciu funkcjonalnym są to: subregiony (Gmina Żarnowiec znajduje się w subregionie centralnym) oraz obszary miejskie lub wiejskie (Gmina Żarnowiec należy do obszarów wiejskich). W ujęciu tematycznym wyznaczono OSI konkurencyjne (obszary cenne przyrodniczo i obszary wzrostu) oraz OSI problemowe (gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze, gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza, gminy w transformacji górniczej). Gmina Żarnowiec znajduje się poza obszarami o ponadprzeciętnych walorach przyrodniczych (obszarami cennymi przyrodniczo) oraz poza ośrodkami wzrostu. Co więcej, Gmina nie kwalifikuje się do gmin tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz do gmin transformacji górniczej, natomiast jako obszary problemowe ze względu na jakość powietrza zostały wskazane wszystkie gminy województwa, przy czym Gmina Żarnowiec należy do I obszaru problemowego, o najmniejszym nasileniu omawianego zjawiska. W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” określono kierunki działań, które powinny być priorytetowo realizowane w Gminach objętych poszczególnymi OSI. Dla gmin z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza wskazano następujące priorytety (poniżej dopisano również kierunki SRG Żarnowiec, które pozostają w spójności z kierunkami wojewódzkimi):

**Cel strategiczny A:**



*Wsparcie zdolności firm do generowania i wdrażania innowacji oraz nowoczesnych rozwiązań technologicznych, w tym tworzenie i implementacja usług i technologii medycznych – spójność z kierunkiem SRG Żarnowiec: Współpraca z operatorami sieci elektrycznej w celu zwiększenia mocy przyłączeniowej Ośrodka Zdrowia w Żarnowcu.*

*Wsparcie sektorów tradycyjnych w zakresie podnoszenia ich konkurencyjności m.in. poprzez unowocześnienie procesów technologicznych, poprawę bezpieczeństwa pracy, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko oraz rozwój zasobów ludzkich – spójność z kierunkiem SRG Żarnowiec: Wspieranie innowacji w rolnictwie, w tym wsparcie w modernizacji i restrukturyzacji małych gospodarstw rodzinnych.*

### **Cel strategiczny B:**

*Podniesienie jakości infrastruktury placówek ochrony zdrowia (w szczególności w obszarach deficytowych) oraz podniesienie jakości obsługi pacjentów, w tym wykorzystanie nowoczesnych technologii – spójność z kierunkiem SRG Żarnowiec: Zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki medycznej m.in. poprzez rozwój kadry, infrastruktury i wyposażenia Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Żarnowcu, a także dążenie do zapewnienia opieki nocnej i świątecznej w ramach NFZ.*

*Aktywna profilaktyka i zapewnienie kompleksowości usług medycznych, w szczególności w zakresie chorób cywilizacyjnych i wynikających ze zmian demograficznych – spójność z kierunkiem SRG Żarnowiec: Stworzenie oraz realizacja programu profilaktyki prozdrowotnej we współpracy z podmiotami świadczącymi pomoc medyczną.*

*Promocja aktywnego i zdrowego stylu życia – spójność z kierunkiem SRG Żarnowiec: Zwiększenie dostępu do zajęć sportowych i dywersyfikacja dyscyplin, m.in. we współpracy z organizacjami pozarządowymi.*

### **Cel strategiczny C:**

*Wsparcie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza – spójność z kierunkiem SRG Żarnowiec: Zachowanie istniejących oraz rozwój elementów zielonej infrastruktury, w tym m.in.: zakładanie zielonych dachów i zielonych ścian na budynkach, ogrodów deszczowych, wprowadzanie nowych zadrzewień, zakładanie łąk kwietnych.*

*Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych – spójność z kierunkiem SRG Żarnowiec: Działalność edukacyjna w zakresie zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców m.in. w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, odpadami porolniczymi, prawidłowego odprowadzania ścieków bytowych, retencji wód opadowych, a także skutków zdrowotnych i środowiskowych stosowania złej jakości opału.*

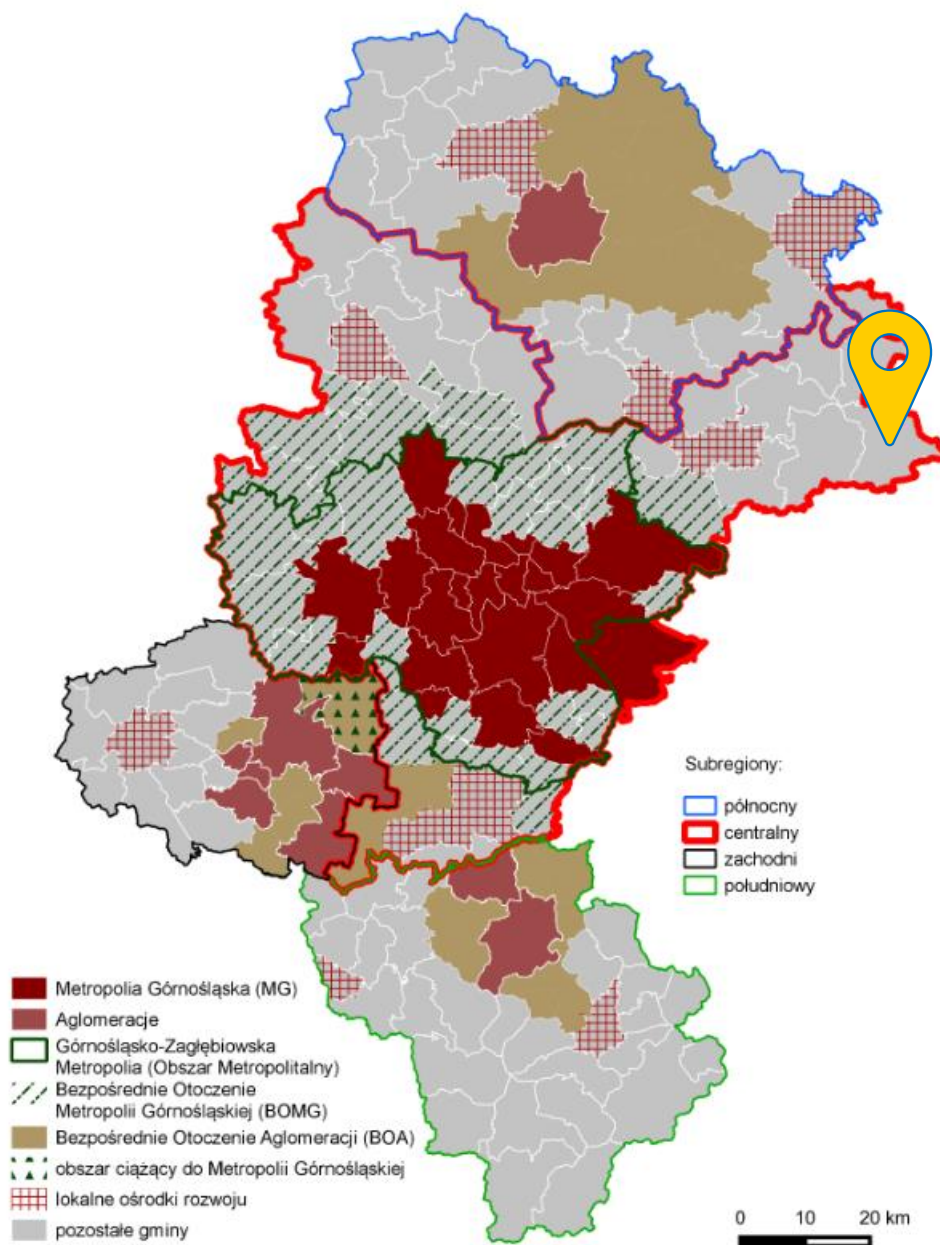
*Rozwój proekologicznej infrastruktury wytwarzania, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej i ciepła, w tym rozwój OZE – spójność z kierunkiem SRG Żarnowiec: Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej wraz z wymianą źródeł ciepła na bardziej przyjazne środowisku, w tym instalacje OZE.*

*Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej – spójność z kierunkiem SRG Żarnowiec: Wsparcie mieszkańców (m.in. organizacyjne, finansowe) w termomodernizacji obiektów mieszkalnych oraz wymianie źródeł ciepła na mniej emisyjne.*

*Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego – spójność z kierunkiem SRG Żarnowiec: Dążenie do utworzenia i funkcjonowania transportu zbiorowego odpowiadającego na potrzeby mieszkańców.*

*Zapewnienie dostępu do sieci poprzez budowę i modernizację infrastruktury komunalnej – spójność z kierunkiem SRG Żarnowiec: Poprawa i regulacja gospodarki ściekowej na terenie Gminy m.in. poprzez budowę zbiorników przy oczyszczalni ścieków pozwalających na dowożenie nieczystości taborem asenizacyjnym.*

Poglądowa mapa przedstawiająca położenie Gminy Żarnowiec na tle subregionów województwa i ich ośrodków centralnych znajduje się poniżej.



Ryc. 7 Subregiony województwa i ich ośrodki centralne

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.

## 6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg realizacji Strategii Rozwoju Gminy Żarnowiec na lata 2024-2034 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, ewaluację i w razie konieczności – aktualizację.

### Wdrażanie Strategii

Strategia realizowana będzie w latach na jakie przyjęty został dokument, a więc w latach 2024-2034. Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Żarnowiec, Rada Gminy Żarnowiec oraz pracownicy Urzędu, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.



Strategia Rozwoju Gminy Żarnowiec na lata 2024-2034 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu.

W celu zachowania nadrzędności oraz spójności Strategii wobec innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać będzie zatem uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów zarówno w dokumentach wieloletnich, jak i programach przyjmowanych rokrocznie. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółwić zapisy Strategii.

Wdrażając Strategię, samorząd Gminy Żarnowiec będzie dbał o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez okoliczne podmioty z jej otoczenia (w szczególności z terenu powiatu zawierciańskiego).

W celu zaangażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach.

### **Monitoring i ewaluacja Strategii**

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Monitoring będzie odbywał się przy pomocy tabeli ewaluacyjnej, stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. Tabela będzie zawierała przykładowe wskaźniki stopnia realizacji poszczególnych zadań. Odpowiednie uzupełnienie tabeli pozwoli na sprawdzenie tego czy i w jakim stopniu zaplanowane działanie zostało zrealizowane. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części wykonano założony cel operacyjny, a dalej strategiczny. Monitoring przeprowadzany będzie co 2 lata od roku przyjęcia Strategii i tym samym rozpoczęcia wdrażania jej założeń.

Po wdrożeniu Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post. Punktem bazowym, do oparcia wyników, będzie przeprowadzona w 2022 roku ewaluacja ex-ante (Diagnoza

sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Żarnowiec). Celem ewaluacji ex-post będzie określenie długotrwałych efektów wdrażania Strategii, w tym wielkości zaangażowanych środków oraz skuteczności i efektywności podjętych działań. Wynikiem oceny końcowej powinny być wskazania odnośnie do dalszej polityki rozwoju Gminy Żarnowiec oraz zdefiniowane czynniki, przyczyniające się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Strategii.

### **Aktualizacja Strategii**

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Strategii Rozwoju Gminy Żarnowiec na lata 2024-2034 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w dokumencie w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Wójt zidentyfikuje konieczność modyfikacji Strategii Rozwoju Gminy, występuje do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę.

Ewentualna aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Żarnowiec będzie następować w trybie przewidzianym w art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, iż strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa. Do aktualizacji strategii rozwoju gminy stosuje się wtedy zapisy z art. 10f ust. 1–4 ustawy o samorządzie gminnym.

## 7. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Żarnowiec na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m.in. w ramach **Funduszy Europejskich dla Śląskiego 2021-2027**;
- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (**PS WPR 2023-2027**);
- ogólnopolskie programy operacyjne;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Fundusz Inwestycji Lokalnych, Polski Ład oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Śląskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

**Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027** będzie głównym dokumentem określającym kierunki wsparcia finansowanego ze środków Unii Europejskiej w województwie śląskim w okresie budżetowym 2021-2027.

W ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak:

- **EFRR** – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- **FS** – Fundusz Spójności,
- **EFS+** – Europejski Fundusz Społeczny+.

Do programów krajowych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą m.in.:

- **FEnIKS** – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
- **FENG** – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
- **FERS** – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- **FERC** – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy, 7
- **PTFE** – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich,
- **FEPŻ** – Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa,
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Żarnowiec na lata 2024-2034. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych jednostek Urzędu Gminy Żarnowiec oraz jednostek organizacyjnych Gminy Żarnowiec.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem zawierciańskim oraz województwem śląskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiającą spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Tabela na kolejnej stronie przedstawia prognozę wysokości głównych kategorii budżetowych w latach 2023-2027 na podstawie uchwały Nr XLIV/278/2023 Rady Gminy Żarnowiec z dnia 15 czerwca 2023 r. w sprawie zmiany Uchwały dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Żarnowiec na lata 2023-2027. W analizowanych latach łączne dochody wyniosą nieco ponad 50 mln zł, z czego dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych niemal 12 mln zł i podatku od nieruchomości nieco ponad 6 mln zł. Łączne wydatki wyniosą natomiast ponad 155 mln zł.



**Tab. 3 Prognozowane środki budżetowe w okresie realizacji Strategii**

	Dochody		w tym:		Wydatki	Rozchody
	ogółem	PIT	podatek od nieruchomości	ogółem		
<b>2023</b>	27 264 162,00 zł	2 192 866,00 zł	1 125 000,00 zł	33 156 678,46 zł	153 760,00 zł	
<b>2024</b>	32 538 396,00 zł	2 298 124,00 zł	1 179 000,00 zł	32 384 636,00 zł	153 760,00 zł	
<b>2025</b>	28 976 605,00 zł	2 369 366,00 zł	1 215 549,00 zł	28 822 795,00 zł	153 810,00 zł	
<b>2026</b>	29 683 270,00 zł	2 428 600,00 zł	1 245 938,00 zł	29 683 270,00 zł	0,00 zł	
<b>2027</b>	31 297 585,00 zł	2 499 029,00 zł	1 282 070,00 zł	31 297 585,00 zł	0,00 zł	
<b>Ogółem</b>	149 760 018,00 zł	11 787 985,00 zł	6 047 557,00 zł	155 344 964,46 zł	461 330,00 zł	

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały Nr XLIV/278/2023 Rady Gminy Żarnowiec z dnia 15 czerwca 2023 r. w sprawie zmiany Uchwały dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Żarnowiec na lata 2023-2027.

## ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Żarnowiec



Diagnoza sytuacji przestrzennej,  
gospodarczej i społecznej  
Gminy Żarnowiec

# SPIS TREŚCI

<b>CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY .....</b>	<b>60</b>
1.1. Informacje ogólne .....	60
1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne .....	62
1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe .....	66
<b>CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY .....</b>	<b>72</b>
2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy .....	72
2.2. Infrastruktura i środowisko .....	75
<i>Infrastruktura drogowa</i> .....	75
<i>Urządzenia sieciowe</i> .....	76
<i>Gospodarka odpadami</i> .....	78
<i>Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska</i> .....	79
2.3. Stan finansów samorządowych .....	80
<i>Wykonanie budżetu</i> .....	80
<i>Struktura dochodów i wydatków</i> .....	82
<i>Potencjał inwestycyjny</i> .....	85
<b>CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY .....</b>	<b>87</b>
3.1. Demografia .....	87
3.2. Kapitał społeczny .....	92
<i>Oświata i wychowanie</i> .....	92
<i>Kultura i sport</i> .....	97
<i>Bezpieczeństwo publiczne</i> .....	99
<i>Otoczenie wewnętrzne Gminy</i> .....	100
<i>Otoczenie zewnętrzne Gminy</i> .....	102
3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna .....	104

# CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

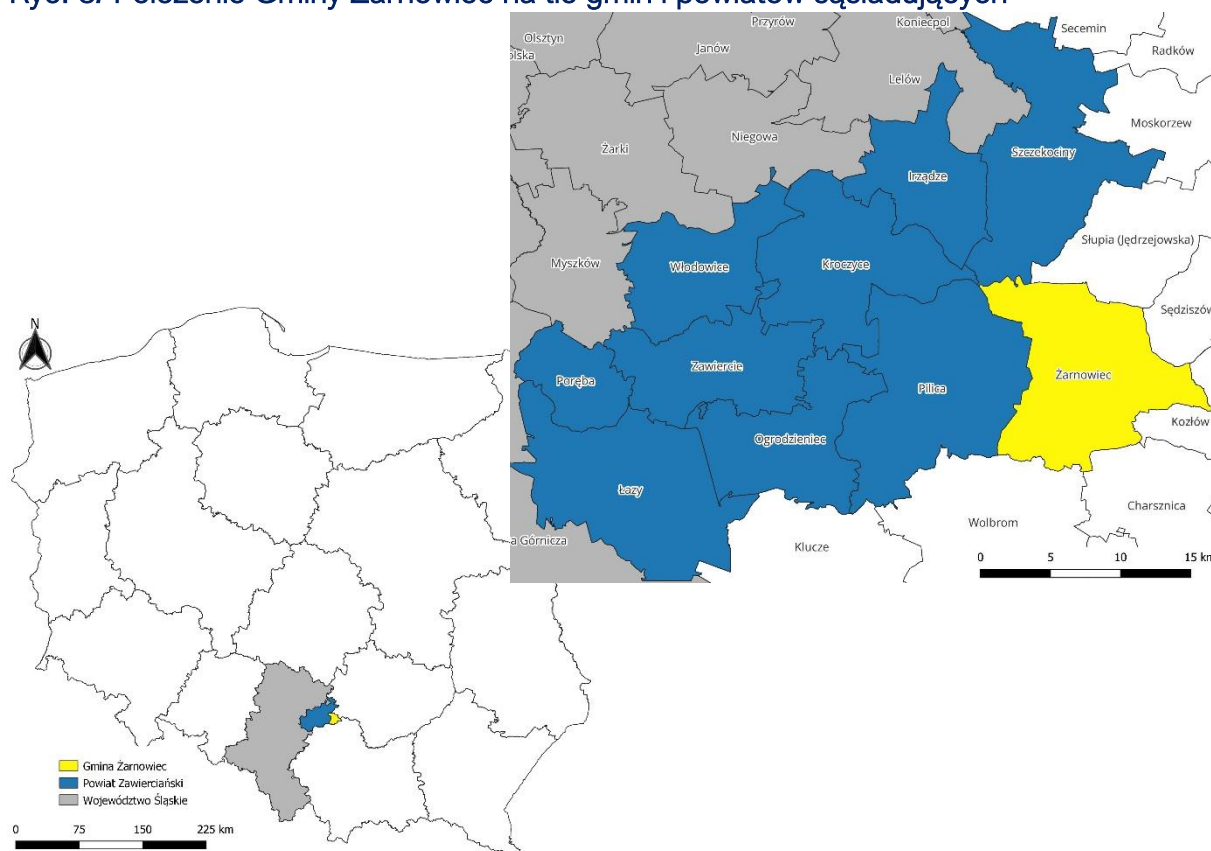
## 1.1. Informacje ogólne

Gmina Żarnowiec, będąca wiejską jednostką samorządu terytorialnego, położona jest we wschodniej części powiatu zawierciańskiego, w województwie śląskim, przy granicy z województwami świętokrzyskim i małopolskim. Zgodnie z danymi GUS na koniec 2021 roku, Gminę zamieszkiwało 4 474 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosiła 36 os./km<sup>2</sup>.

Gmina Żarnowiec graniczy z siedmioma innymi gminami, z których 2 należą do powiatu zawierciańskiego:

- od zachodu z gminą Pilica (pow. zawierciański, woj. śląskie),
- od północy z gminą Szczekociny (pow. zawierciański, woj. śląskie) oraz gminą Słupia (pow. jędrzejowski, woj. świętokrzyskie),
- od wschodu z gminą Sędziszów (pow. jędrzejowski, woj. świętokrzyskie) oraz gminą Kozłów (pow. miechowski, woj. małopolskie),
- od południa z gminą Charsznica (pow. miechowski, woj. małopolskie) oraz gminą Wolbrom (pow. olkuski, woj. małopolskie).

Ryc. 8. Położenie Gminy Żarnowiec na tle gmin i powiatów sąsiadujących



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Powierzchnia Gminy Żarnowiec wynosi 124,77 km<sup>2</sup>, co stanowi 12,4% powierzchni powiatu zawierciańskiego oraz 1% województwa śląskiego. Użytki rolne stanowią 72,6% powierzchni Gminy, a użytki leśne 22,6%. Przez omawiany obszar przepływa rzeka Pilica, będąca najdłuższym lewostronnym dopływem Wisły.

Siedzibą Gminy jest Żarnowiec – jedna z największych wsi na terenie Gminy. Miejscowość pełni m.in. funkcje administracyjne, oświatowe, kulturowe i gospodarcze. Obszar Gminy podzielony jest na 14 sołectw: Brzeziny, Chlina, Jeziorowice, Koryczany, Łany Małe, Łany Średnie, Łany Wielkie, Małoszyce, Otoła, Otoła Mała, Udórz, Wola Libertowska, Zabrodzie oraz Żarnowiec. Pod względem liczby mieszkańców, największymi sołectwami są Chlina i Żarnowiec. Wykaz sołectw wraz z odpowiadającą im liczbą ludności (wg danych Urzędu Gminy na dzień 31.12.2022 r.), znajduje się w poniższej tabeli.

**Tab. 4. Wykaz sołectw Gminy Żarnowiec**

L.p.	Nazwa sołectwa	Liczba mieszkańców
1	Brzeziny	183
2	Chlina	702
3	Jeziorowice	223
4	Koryczany	410
5	Łany Małe	210
6	Łany Średnie	257
7	Łany Wielkie	295
8	Małoszyce	286
9	Otoła	383
10	Otoła Mała	46
11	Udórz	233
12	Wola Libertowska	491
13	Zabrodzie	133
14	Żarnowiec	621
<b>Razem</b>		<b>4473</b>

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.*

Sieć komunikacyjną na terenie Gminy tworzą drogi powiatowe (łącznie 96,4 km) i gminne (45,7 km). Przez obszar Gminy Żarnowiec nie przebiegają drogi wojewódzkie, krajowe oraz szlaki komunikacyjne o znaczeniu międzynarodowym. Taki układ komunikacyjny nie jest korzystny z punktu widzenia rozwoju gospodarczego, utrudniając i wydłużając transport surowców i produktów do większych ośrodków miejskich. Dodatkowo, niekorzystne położenie komunikacyjne wpływa negatywnie na możliwość korzystania przez mieszkańców Gminy z usług świadczonych przez większe miasta. Biorąc pod uwagę najszybsze trasy samochodowe, z Żarnowca do stolicy województwa (Katowic) można dostać się w około 1 godz. 15 min. Podobny czas zajmuje podróż do Częstochowy lub Krakowa.

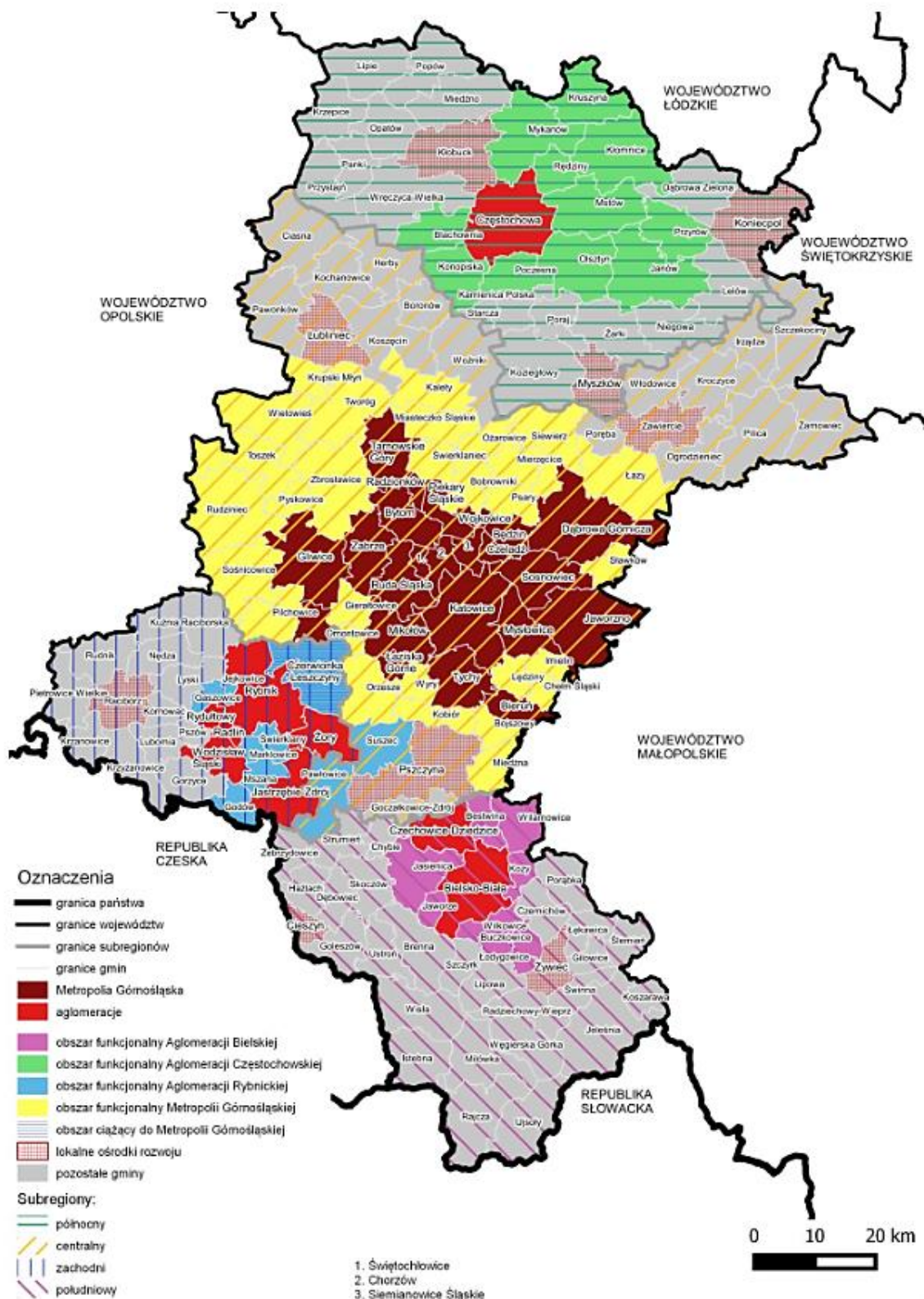
Trudną sytuację w zakresie położenia komunikacyjnego potęguje fakt, że przez Gminę Żarnowiec nie przebiega żadna linia kolejowa, a najbliższa stacja znajduje się w sąsiedniej gminie, w miejscowości Kozłów.

## 1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, przyjętym uchwałą nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r., na obszarze województwa zostały wyróżnione następujące obszary funkcjonalne:

- Miejskie obszary funkcjonalne:
  - Ośrodka wojewódzkiego – Metropolii Górnośląskiej,
  - Ośrodków regionalnych – Aglomeracji Częstochowskiej, Aglomeracji Rybnickiej i Aglomeracji Bielskiej,
  - Lokalne ośrodki rozwoju – miasta: Cieszyn, Kłobuck, Koniecpol, Lubliniec, Myszków, Pszczyna, Racibórz, Zawiercie, Żywiec,
- Wiejski obszar funkcjonalny,
- Obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej:
  - Obszar górski,
  - Obszar terenów zamkniętych,
  - Obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi,
- Obszary kształtowania potencjału rozwojowego:
  - Obszar cenny przyrodniczo,
  - Obszar ochrony krajobrazów kulturowych,
  - Obszar ochrony i kształtowania zasobów wodnych,
  - Obszar udokumentowanych złóż kopalin,
- Obszar funkcjonalny wymagający rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej – przygraniczny,
- Obszary wymagające rewitalizacji,
- Obszar funkcjonalny strefy okołolotniskowej MPL „Katowice”.

Ryc. 9. Granice miejskich obszarów funkcjonalnych w województwie śląskim



Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+.

Gmina Żarnowiec została zakwalifikowana do wiejskiego obszaru funkcjonalnego. Dodatkowo, ze względu na szczególne zjawiska w skali makroregionalnej Gmina należy do obszaru narażonego na niebezpieczeństwo powodzi. Natomiast z uwagi na

kształtowanie potencjału rozwojowego, Gmina Żarnowiec należy do obszaru ochrony krajobrazów kulturowych.

Wiejski obszar funkcjonalny charakteryzuje się dużą powierzchnią użytków rolnych oraz znaczną liczbą ludności utrzymującej się z pracy w rolnictwie. Użytki rolne stanowią ponad połowę powierzchni województwa śląskiego, jednak zauważa się stopniowy spadek tej wielkości na rzecz terenów zabudowanych i zurbanizowanych oraz leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych. Obszary rolnicze cechują się znacznym zróżnicowaniem funkcji obejmującym zarówno funkcje rolnicze jak i pozarolnicze, co wynika ze specyfiki sieci osadniczej i profilu gospodarczego regionu. Najczęściej są to obszary o funkcjach mieszanych i przejściowych, czyli takie, które tracą swój pierwotny charakter rolniczy w wyniku procesów urbanizacyjnych, w tym postępującej suburbanizacji.

Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, w procesach harmonijnego rozwoju obszarów wiejskich wskazane jest kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na obszarach o najwyższym potencjale glebowym oraz wielofunkcyjny rozwój na obszarach o niskim potencjale glebowym przy zachowaniu walorów przyrodniczych i tradycyjnego krajobrazu rolniczego. Jednocześnie wyzwaniem jest powstrzymanie żywiołowego podziału terenów otwartych oraz rozprzestrzeniania się zabudowy podmiejskiej, jednorodzinnej, celem zachowania różnorodności i spuścizny kulturowej terenów wiejskich. Kształtowanie krajobrazu, ochrona i wykorzystanie środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, będą miały pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze, walory krajobrazowe i jakość życia mieszkańców tego obszaru funkcjonalnego.

Przestrzeń Gminy Żarnowiec kształtowana jest na podstawie jej uwarunkowań przyrodniczych. Obszar odznacza się dobrymi warunkami glebowo-klimatycznymi, co przyczyniło się do wykształcenia i rozwoju typowo rolniczej funkcji gminy.

Przestrzenne powiązania z gminami sąsiednimi można odnieść do problematyki przyrodniczo-turystycznej, ochrony środowiska i infrastruktury liniowej (głównie sieci drogowej, która z uwagi na brak trakcji kolejowej na terenie Gminy Żarnowiec, stanowi podstawową formę komunikacji).

Rzadka sieć osadnicza Gminy Żarnowiec ma charakter wydłużonych ulicówek pokomasacyjnych w układzie kolonijnym, na ogół geometrycznie foremnych, z wyjątkiem Udorza, Łan Wielkich i Dolnej Chliny, kształtowanych w znacznym stopniu fizjograficznymi warunkami położenia. Pierwotnie były to ulicówki rygorystycznie jednostronne, jednak z biegiem czasu układ ten ustępował na rzecz zabudowy obustronnej.

Nieco inaczej ukształtowana jest siedziba Gminy – wieś Żarnowiec. Historycznie było to miasto (prawa miejskie utracił za udział w powstaniu w 1863 roku) z obszernym foremnym rynkiem i zespołem przyległych uliczek. Obecnie miejscowość rozwinęła się przestrzennie w kierunku południowym, w kontynuacji układu małomiasteczkowego – wokół węzła drogowego, stanowiącego centrum komunikacyjne Gminy.



Polityka przestrzenna na terenie Gminy Żarnowiec oparta jest o ustalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które przygotowano w 2001 roku. Ostatnia zmiana Studium miała miejsce w 2013 roku (Uchwała Nr XXXVIII/186/2013 Rady Gminy w Żarnowcu z dnia 29 listopada 2013 roku w sprawie częściowej zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Żarnowiec). Zmiana dotyczyła przede wszystkim ustalenia obszaru zespołu elektrowni wiatrowych w Woli Libertowskiej.

Aktami prawa miejscowego w zakresie planowania przestrzennego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na terenie Gminy Żarnowiec na koniec 2022 roku obowiązywał 1 plan miejscowy, który dotyczył obszaru o powierzchni 11,1 ha w obrębie sołectwa Żarnowiec. Z powyższego wynika, że miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy pokrytych jest 0,08% powierzchni.

Brak planowania przestrzennego w oparciu o plany miejscowe na szerszą skalę, powoduje konieczność kształtowania przestrzeni Gminy na podstawie wydawanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2017-2021 w Gminie Żarnowiec oraz w powiecie zawierciańskim. Zauważyć można, że średnio 20% decyzji wydawanych w powiecie zawierciańskim na przestrzeni analizowanych lat dotyczy obszarów na terenie Gminy. Liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy w Gminie Żarnowiec różniła się rok do roku, z minimum w roku 2020 (20 wydanych decyzji) i maksimum w 2021 roku (51 decyzji). Aby porównać sytuację w omawianym zakresie na tle powiatu zawierciańskiego, skorzystano ze wskaźnika obrazującego liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Dopiero zastosowanie niniejszego wskaźnika pokazuje natężenie wydawania tzw. „WZ” w Gminie Żarnowiec. Jak widać w poniższej tabeli, średni wskaźnik dla Gminy jest niemal w każdym roku około 5-krotnie wyższy niż wskaźnik dla powiatu.

**Tab. 5. Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2017-2021**

		2017	2018	2019	2020	2021
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	Żarnowiec	24	35	30	20	51
	powiat	128	163	145	141	246
Decyzje o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	Żarnowiec	5,15	7,55	6,53	4,43	11,40
	powiat	1,07	1,38	1,23	1,23	2,16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Niski udział planów miejscowych w całkowitej powierzchni Gminy i tym samym korzystanie z alternatywy w postaci decyzji o warunkach zabudowy, może w przyszłości utrudniać władzom samorządowym racjonalną politykę przestrzenną. Rodzi to niebezpieczeństwo chaotycznego rozproszenia lokalizacji zabudowy i inwestycji.

### 1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną Polski J. Kondrackiego, Gmina Żarnowiec położona jest w prowincji Wyżyn Polskich, w zasięgu 4 mezoregionów:

- Progu Lelowskiego (północno-zachodnia część Gminy) – należącego do makroregionu Wyżyny Przedborskiej,
- Płaskowyżu Jędrzejowskiego (północno-wschodnia część) i Wyżyny Miechowskiej (wschodnia i południowa część) – należących do makroregionu Niecki Nidziańskiej,
- Wyżyny Częstochowskiej (południowo-zachodni fragment Gminy) – należącej do makroregionu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej.

Z punktu widzenia hydrograficznego Gmina Żarnowiec należy do dorzecza Wisły. W zdecydowanej większości jest to region wodny Środkowej Wisły, gdzie przepływa rzeka Pilica (rzeczna Jednolita Część Wód Powierzchniowych (JCWP) o kodzie RW20006254133 – Pilica od źródeł do Dopływu z Węgrzynowa bez Dopływu z Węgrzynowa), natomiast wschodni fragment Gminy należy do regionu wodnego Górnej Wisły (JCWP o kodzie RW20006216616 – Mierzawa do Cieku od Gniewięcina).

Teren Gminy należy do strefy Jurajskich Parków Krajobrazowych, co stwarza sprzyjające warunki do rozwoju turystyki i wypoczynku. Ochrona przyrody na terenie Gminy realizowana jest w oparciu o ustawę o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. W rozumieniu ustawy, ochrona przyrody oznacza zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składników, a odbywa się to poprzez wprowadzanie różnych form ochrony przyrody.

Na terenie Gminy Żarnowiec występują 4 obszarowe formy ochrony przyrody, przy czym zajmują one stosunkowo niewielką powierzchnię (około 10% obszaru Gminy) w jej północnej oraz południowo-zachodniej części.

Pierwszą z nich jest Park Krajobrazowy Orlich Gniazd (kod PL.ZIPOP.1393.PK.6). Park zajmuje łącznie powierzchnię 60 807,2 ha, a ustanowiony został w 1980 roku, łącznie z całym Zespołem Jurajskich Parków Krajobrazowych. Wśród szczególnych celów ochrony Parku znajdują się:

- ochrona wartości przyrodniczych:
  - zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej,
  - ochrona naturalnej różnorodności florystycznej i faunistycznej,
  - zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, ze szczególnym uwzględnieniem roślinności kserotermicznej, torfowiskowej oraz wilgotnych łąk,
  - zachowanie korytarzy ekologicznych;
- ochrona wartości historycznych i kulturowych:

- ochrona tradycyjnych form zabudowy i zespołów wiejskich oraz podmiejskich,
- współdziałanie w zakresie ochrony obiektów zabytkowych i ich otoczenia;
- ochrona walorów krajobrazowych:
  - zachowanie otwartych terenów krajobrazów jurajskich,
  - ochrona przed przekształceniem terenów wyróżniających się walorami estetyczno-widokowymi;
- 4) społeczne cele ochrony:
  - racjonalna gospodarka przestrzenią, hamowanie presji urbanizacyjnej,
  - promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z uwarunkowaniami środowiska, w tym szczególnie turystyki, wypoczynku i edukacji.

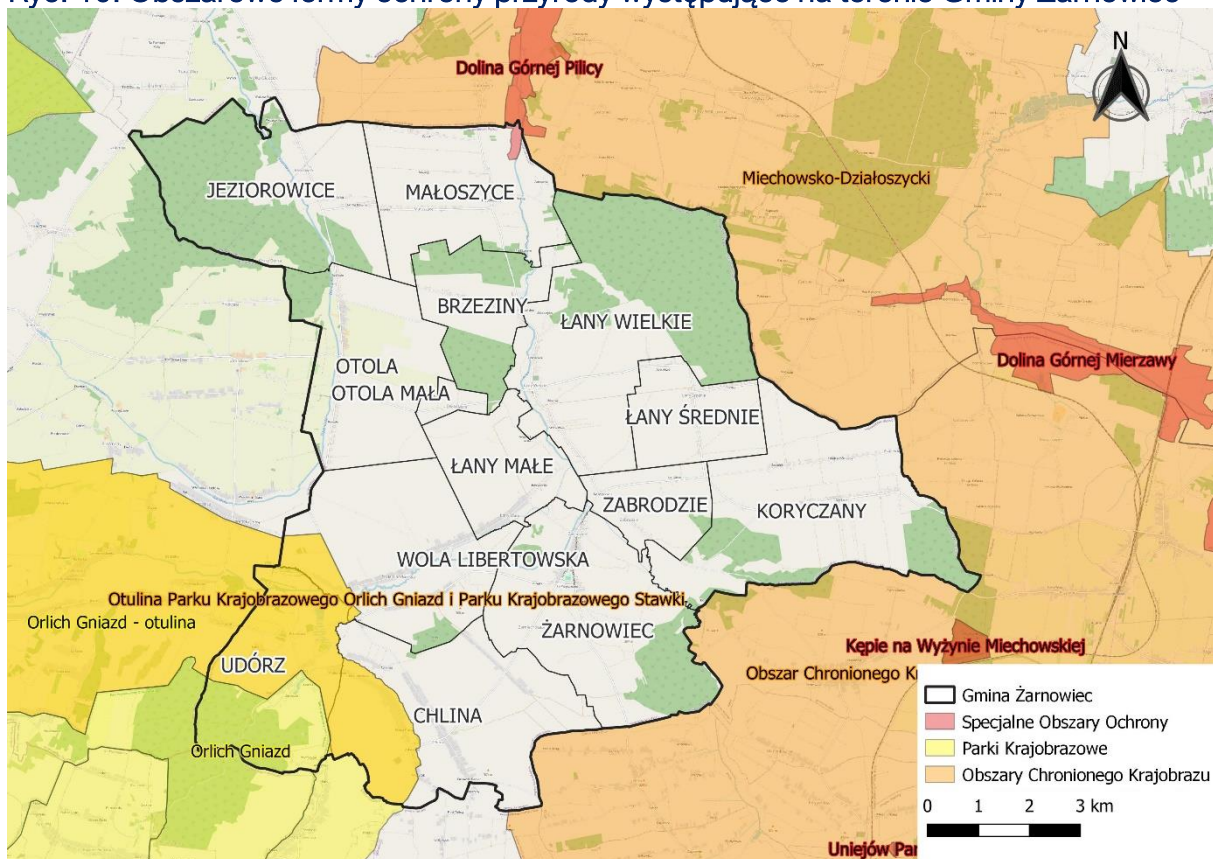
W granicach Gminy znajduje się również Otulina Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd i Parku Krajobrazowego Stawki, która stanowi obszar chronionego krajobrazu o powierzchni 44 834,0 ha. Otulina pozwala na realizację m.in. działalności turystycznej i rekreacyjnej w pobliżu parku krajobrazowego, bez nadmiernej ingerencji w najcenniejsze przyrodniczo obszary.

Wzdłuż południowej i wschodniej granicy Gminy rozciąga się natomiast Obszar Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej, który tylko w niewielkich fragmentach znajduje się na terenie Gminy Żarnowiec. Obszar ten posiada powierzchnię 57 010,1 ha, a utworzony został w 1995 roku. Celem obszaru jest ochrona szaty roślinnej, która jest najbardziej interesująca na terenie całej Niecki Nidziańskiej. Na jej bogactwo składają się lasy, wśród których największe znaczenie biocenotyczne, naukowe i dydaktyczne mają zbiorowiska grądowe i świetlistej dąbrowy. Na terenach bezleśnych, pagórkach oraz zboczach wąwozów występują zbiorowiska stepowe i kseromorficzne.

Niewielki fragment doliny Pilicy, na północny zachód od miejscowości Małoszyce, należy do Obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Pilicy (kod PLH260018). Obszar o powierzchni 11 193,2 ha wyznaczono w 2011 roku na podstawie dyrektywy siedliskowej. Zgodnie ze standardowym formularzem danych dotyczącym obszaru, jest on położony w Krainie Świętokrzyskiej, w okręgu Włoszczowsko-Jędrzejowskim. Występują tutaj duże, w większości naturalne kompleksy leśne (grądy, lasy mieszane świeże i wilgotne oraz w dolinach rzecznych - lasy łąkowe i olsy). Meandrująca rzeka Pilica, której towarzyszą liczne starorzecza, tworzy malowniczą dolinę. Wzdłuż koryta ciągną się gęste zarośla wierzbowe oraz lasy nadrzeczne, o silnie zróżnicowanych drzewostanach, którym towarzyszą podmokłe łąki, charakteryzujące się dużą różnorodnością biologiczną: bogactwem fauny i flory, zwłaszcza gatunków związanych z siedliskami wilgotnymi. Powierzchnia licznych bagien i torfowisk systematycznie się kurczy w wyniku naturalnych zmian sukcesyjnych oraz zabiegów melioracyjnych.

Ponadto, na terenie Gminy znajduje się 21 pomników przyrody, które w większości stanowią pomnikowe okazy drzew bądź ich grupy.

Ryc. 10. Obszarowe formy ochrony przyrody występujące na terenie Gminy Żarnowiec



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Wśród walorów kulturowych na terenie Gminy Żarnowiec, istotne znaczenie mają zabytki, szczególnie te wpisane do rejestru zabytków. W wykazie A rejestru (zabytki nieruchome) na terenie Gminy wskazanych jest 6 pozycji, w tym układ urbanistyczny Żarnowca. Zabytki wpisane do rejestru na terenie Gminy Żarnowiec wraz z podstawową charakterystyką przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 6. Wykaz zabytków wpisanych do rejestru na terenie Gminy Żarnowiec

Aktualny nr rejestru (w woj. Śląskim)	Nr rejestru, województwo	Wpis do rejestru (organ, data, nr decyzji) * w tym: zmiany decyzji, sprostowania, nadanie nowego numeru, itd.	Przedmiot ochrony	Zakres ochrony	Miejscowość
b.d.	1423/91 katowickie	WKZ, dn. 31.05.1991, PSOZ- 53400/R/87/2/91	układ urbanistyczny	zgodnie z załącznikiem graficznym (centrum miejscowości)	Żarnowiec
b.d.	1594/95 katowickie 245/71 krakowskie	katowickie 20.06.1995, WKZ, 24.02.1971 L.KI.IV-680/13/71	spichlerz drewniany podcieniowy	obiekt	Udórz
A/228/08	228/08 śląskie	ŚWKZ, dn. 08.12.2008 K-RD- KL/4160/10201/190/07	budynek kościoła pw. św.	obiekt wraz z najbliższym otoczeniem	Chlina

			Bartłomiej Apostoła	wyznaczonym współczesnym ogrodzeniem - zgodnie z planem	
A/561/2019	1) 1681/98 katowickie 2) A/561/2019 śląskie	1) WKZ, dn. 30.03.1998, PSOZ- 53400/R//394/2/98 2) ŚWKZ, dn. 23.10.2019 K- RD.5130.88.2019.MB - nowy nr rejestru	kościół parafialny pw. Narodzenia NMP	obiekt - zgodnie z planem	Żarnowiec
A/663/2020	1585/95 katowickie 270/62 krakowskie A/663/2020 śląskie	katowickie 20.06.1995, WKZ, 12.04.1962, L.Kl.IV-WK-101/4/62 ŚWKZ, dn. 05.06.2020, K- RD.5130.143.2020.MB - pismo z nowym nr rej.	kościół pw. św. Wojciecha	obiekt wraz z otoczeniem oraz wyposażeniem wnętrza	Łany Wielkie

Źródło: [www.wkz.katowice.pl](http://www.wkz.katowice.pl) dostęp w dn. 31.05.2023

Historia Gminy, a szczególnie Żarnowca, związana jest z królem Kazimierzem III Wielkim, który dokonał lokacji ówczesnego miasta Żarnowiec na prawie magdeburskim. Co ciekawe, Żarnowiec pierwotnie położony był 3 km w dół rzeki Pilicy, w miejscu, gdzie obecnie znajduje się miejscowość Łany Wielkie (do 1529 roku Stary Żarnowiec).

Wśród miejsc i obiektów, które wpływają na potencjał turystyczny Gminy wyszczególnić należy przede wszystkim wskazane poniżej.

Starorzecze rzeki Pilicy – na wysokości Brzezin rzeka Pilica płynie starym nieuregulowanym korytem, tworząc zakola z brzegami porośniętymi drzewami, gdzie często pojawiają się żerujące bobry. Miejsce wykorzystywane jest również przez wędkarzy, m.in. do połowu pstrągów.

Zabytkowy Kościół pw. św. Bartłomieja Apostoła w Chlinie – wybudowany w latach 40-tych XVIII wieku. Wnętrze kościoła utrzymane jest w stylu baroku. Za najcenniejszy relikw tego okresu uznawane są istniejące do dziś ambona i kamienna chrzcielnica. U podnóża kościoła rozciąga się staw rybny, który otoczony drzewami wkomponował się w pobliski krajobraz pól i lasu, jednak największego uroku dodaje mu usypana pośrodku wysepka.

Zabytkowy Kościół pw. św. Wojciecha w Łanach Wielkich – kościół powstał w 1335 roku ufundowany prawdopodobnie przez żonę Kazimierza Wielkiego Adelajdę. Charakteryzuje się elementami architektonicznymi stylu romańskiego i gotyckiego. We wnętrzu kościoła zachowały się średniowieczne freski, przedstawiające m.in. sceny Sądu Ostatecznego oraz wizerunek św. Jerzego walczącego ze smokiem.

Ruiny zamku rycerskiego znajdujące się około 2 km od miejscowości Udórz – zamek zbudowano prawdopodobnie w 2 połowie XIV wieku przez rodzinę Długoszków herbu Wieniawa. Na wzgórzu (zwanym Zamczyskiem), gdzie znajdują się ruiny, widnieją również ślady po wczesnośredniowiecznym grodzisku – zachowały się fragmenty kamiennych murów. Wzgórze „Zamczysko” wcina się bardzo stromymi zboczami w dolinę rzeki Udorki. W bezpośrednim sąsiedztwie ruin znajdują się wały grodziska kultury łużyckiej.

Zabytkowy, drewniany spichlerz podworski w miejscowości Udórz – pochodzi z 1783 r., posiada charakterystyczne podcienia i czterospadowy dach. To najcenniejszy zabytek pochodzący z czasów gospodarowania niemieckiego ziemianina Moesa. Na uwagę zasługuje fakt, że spichlerz został zbudowany bez użycia gwoździ czy innego elementu metalowego.

Małomiasteczkowy średniowieczny układ urbanistyczny Żarnowca – założenie z XIV wieku z rynkiem centralnie usytuowanym oraz nieliczną już starą zabudową murowaną i drewnianą z XIX-XX w., otoczony prostokątnymi kwartałami zabudowy.

W centrum Żarnowca, nieopodal Rynku, znajduje się również zabytkowy kościół parafialny pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Marii Panny i św. Jakuba Starszego, ufundowany w XIV wieku przez Kazimierza Wielkiego. Po pożarze w XVI w. i gruntownej restauracji oraz przebudowie w 1910 roku kościół ma styl gotycki z elementami neogotyckimi. Z pierwotnej budowli pozostała tylko struktura murów. Wewnątrz na uwagę zasługuje rokokowe wyposażenie.

Co więcej, w Żarnowcu, na lewym podmokłym brzegu Pilicy, na północny-wschód od Rynku znajduje się słabo już widoczny w terenie relikwiz zamku Kazimierza Wielkiego. W zamku przebywała na zesłaniu żona Kazimierza Wielkiego Adelajda.

Prywatna Galeria Antoniego Toborowicza w Woli Libertowskiej – przy budowie galerii wykorzystano nie tylko kamienie znalezione na pobliskich polach, ale i ocalałe fragmenty z zamku w Żarnowcu, czy starą posadzkę z kościoła w Miechowie. W galerii znajduje się zbiór przydrożnych krzyży, kapliczek, które są zabezpieczone przed wpływem czynników zewnętrznych. Miejsce przez swą różnorodność, stało się ogniwem łączącym historię z teraźniejszością – wśród starych krzyży wciąż przybywa pomysłów, powstają nowe rzeźby, kolejne obrazy.

Dodatkowo, na terenie Gminy znaleźć można wiele miejsc i obiektów wpływających na lokalną tożsamość, w tym źródło „Stok”, które wg legendy powstało za przyczyną św. Wojciecha i ma moc uzdrawiającą, parki podworskie, a także krzyże i pomniki upamiętniające ważne wydarzenia i postacie historyczne (m.in. uwłaszczenie chłopów przez cara Aleksandra II w 1864 r., partyzantów poległych w 1943 roku oraz mieszkańców rozstrzelanych przez hitlerowców w dwóch masowych egzekucjach). Ponadto we wsi Udórz funkcjonuje stadnina koni, w której przez cały rok można korzystać z krytej ujeżdżalni, a od wiosny do jesieni stadnina oferuje naukę jazdy na koniach rasy małopolskiej, przejażdżki bryczką oraz jedno- lub dwudniowe rajdy konne.

Na terenie Gminy organizowane są spływy kajakowe rzeką Pilicą. Dostępnych jest kilka wariantów – od 2 km (1 godzina) do 19 km (6 godzin). Poza szlakiem wodnym, przez teren Gminy Żarnowiec przebiegają szlaki rowerowe: Ż1 (Szlak Zabytków) – około 11 km, Ż2 (Szlak Św. Wojciecha) – około 18 km, Ż3 (Szlak Jagiełły) – około 30 km. W Gminie funkcjonują również szlaki turystyczne piesze.

Pomimo walorów warunkujących potencjał ekstensywnej turystyki (np. wodnej, rowerowej, weekendowej), na terenie Gminy nie znajduje się wiele obiektów noclegowych czy gastronomicznych, co znacząco ogranicza rozwój Gminy w tym zakresie.

## CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

### 2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

O poziomie przedsiębiorczości danej jednostki samorządu terytorialnego świadczy między innymi liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na jej terenie. W tabeli poniżej przedstawiono kształtowanie się liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na obszarze powiatu zawierciańskiego w latach 2017-2021. Największą zmianę na terenie powiatu obserwuje się dla Zawiercia (które stanowi centralny ośrodek powiatowy), a wśród gmin wiejskich dla Gminy Włodowice (przyrost o 94 podmioty gospodarcze na przestrzeni 5 analizowanych lat). Najmniej podmiotów gospodarczych w 2021 roku zarejestrowanych było w Gminie Irządze (187, co stanowiło 1,6% podmiotów gospodarczych w powiecie). W Gminie Żarnowiec z kolei, liczba ta wynosiła 334 (2,8% podmiotów w powiecie), jednak co istotne – przyrost nowych przedsiębiorstw był tutaj najmniejszy spośród badanych jednostek (na przestrzeni lat 2017-2021 przybyło 44 nowych firm). Szczegółowe zmiany w liczbie podmiotów gospodarczych w analizowanych latach na terenie powiatu zawierciańskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 7. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie zawierciańskim w latach 2017-2021

JST	2017		2021		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2017-2021
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
Powiat zawierciański	10 820	100,0%	11 728	100,0%	908
Poręba	725	6,7%	783	6,7%	58
Zawiercie	4 888	45,2%	5 184	44,2%	296
Irządze	141	1,3%	187	1,6%	46
Kroczyce	433	4,0%	505	4,3%	72
Łazy	1 650	15,2%	1 771	15,1%	121
Ogrodzieniec	918	8,5%	978	8,3%	60
Pilica	658	6,1%	723	6,2%	65
Szczekociny	692	6,4%	744	6,3%	52
Włodowice	425	3,9%	519	4,4%	94
Żarnowiec	290	2,7%	334	2,8%	44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy Żarnowiec, najwięcej firm, bo aż 87 (26% wszystkich), działała w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle). Stosunkowo dużym udziałem wśród wszystkich podmiotów odznaczały się działające w sektorze transportu i gospodarki magazynowej (49, co stanowiło 15%), budownictwa (41, co stanowiło 12%) oraz przetwórstwa przemysłowego (32 podmioty, co stanowiło 10% wszystkich działalności w Gminie).



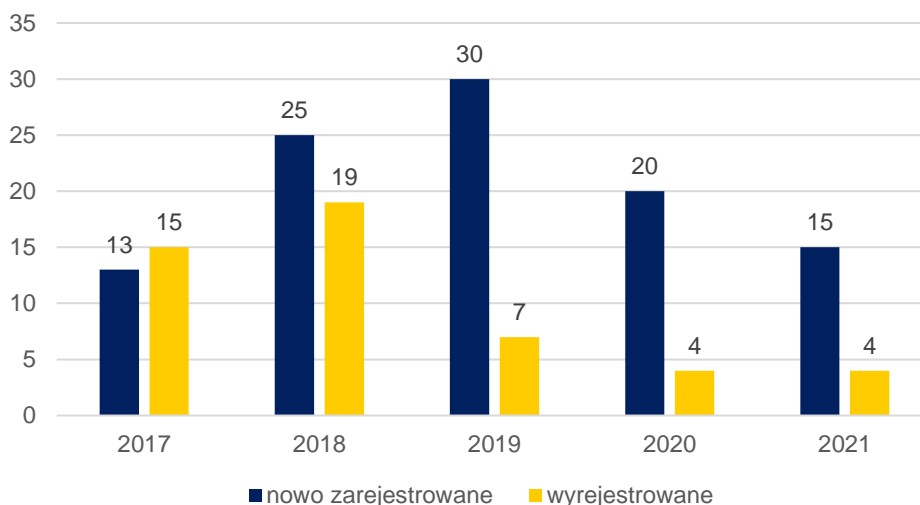
Tab. 8. Podmioty działające na terenie Gminy Żarnowiec w 2021 roku

SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	87	26%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	49	15%
SEKCJA F Budownictwo	41	12%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	32	10%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	30	9%
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	19	6%
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	17	5%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14	4%
SEKCJA P Edukacja	10	3%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	8	2%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	7	2%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	6	2%
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4	1%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3	1%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2	1%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	2	1%
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	1	0%
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na poniższym wykresie przedstawiono porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON działających na terenie Gminy Żarnowiec. Analiza dotyczy zmian na przestrzeni lat 2017-2021. W latach 2017-2019 corocznie zwiększała się liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych, jednocześnie w latach 2015-2018 najwięcej podmiotów się wyrejestrowywało. Z kolei lata 2020 i 2021 to spadek liczby nowozakładanych firm oraz spadek liczby wyrejestrowywanych działalności, co może być spowodowane niepewnością gospodarczą w zakresie skutków i rozwoju pandemii koronawirusa.

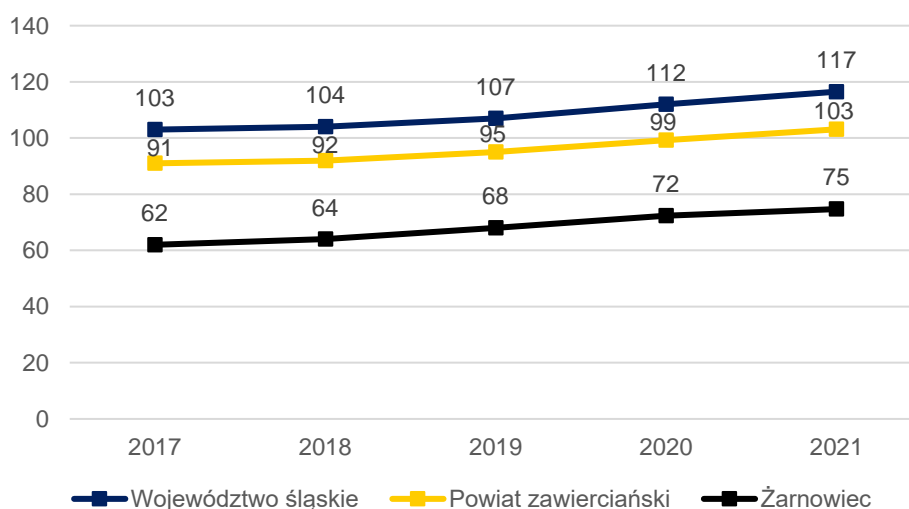
Ryc. 11. Porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2017-2021 działających na terenie Gminy Żarnowiec



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na poniższej rycinie przedstawione zostało kształtowanie się liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Żarnowiec na tle powiatu i województwa. Zastosowanie takiego wskaźnika pozwala na porównanie jednostek samorządowych różnych wielkości. Wartość wskaźnika dla Gminy była we wszystkich analizowanych latach znacznie niższa od wskaźnika dla powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego. Tego typu wartości wskaźników, utrzymujące się przez kilka lat, mogą świadczyć o braku atrakcyjnych warunków do zakładania działalności gospodarczej lub o niskim poziomie przedsiębiorczości mieszkańców. Dla wszystkich jednostek obserwuje się systematyczny wzrost wskaźnika na przestrzeni analizowanych lat.

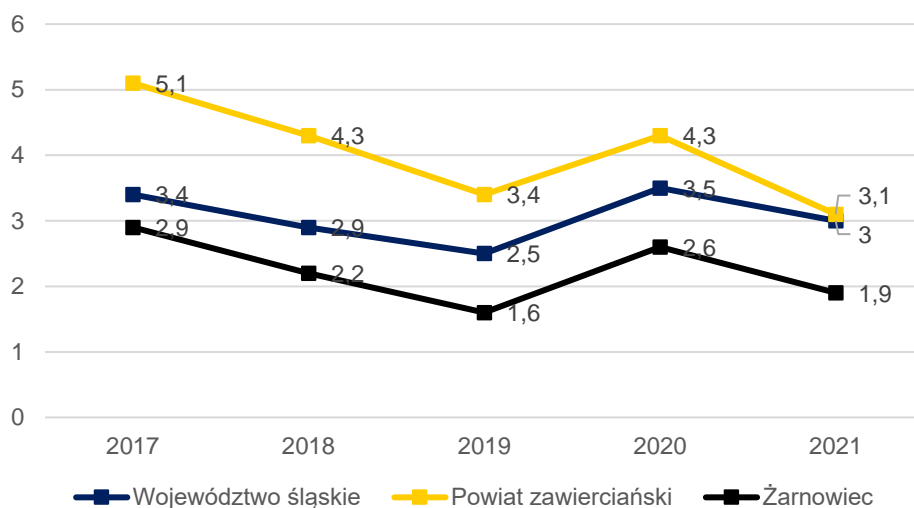
Ryc. 12. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Żarnowiec na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rozwój gospodarczy jednostki samorządowej powiązany jest również z rynkiem pracy. Dostęp do stabilnego zatrudnienia i satysfakcjonującej pracy ma bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców. Na poniższej rycinie przedstawiono kształtowanie się liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym zamieszkujących Gminę Żarnowiec. Dane te zostały zestawione ze średnimi wartościami dla powiatu i województwa w latach 2017-2021. Gmina Żarnowiec we wszystkich analizowanych latach odznaczała się niższym wskaźnikiem bezrobocia niż średnia dla powiatu czy województwa. Zmiany rok do roku we wszystkich jednostkach wykazywały się podobną dynamiką – w latach 2017-2019 udział osób bezrobotnych spadał (w 2019 roku w Gminie Żarnowiec wskaźnik wynosił 1,6%), po czym w roku 2020 wskaźnik wzrósł, a w następnym roku zaczął ponownie spadać. Zmiany w latach 2020-2021 mogły być w dużej mierze związane ze skutkami gospodarczymi globalnej pandemii koronawirusa SARS-CoV-2.

**Ryc. 13. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Żarnowiec na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021 (%)**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

## 2.2. Infrastruktura i środowisko

### Infrastruktura drogowa

Na terenie Gminy Żarnowiec sieć komunikacyjna opiera się o rozbudowany system dróg powiatowych i gminnych. Przez omawiany obszar nie przebiegają drogi wojewódzkie ani krajowe, co negatywnie wpływa na położenie transportowe względem większych jednostek miejskich.

Długość dróg powiatowych w granicach Gminy Żarnowiec wynosi 96,413 km, natomiast dróg gminnych – 45,681 km. Pozostałe drogi mają łączną długość 21,511 km. Przegląd stanu dróg prowadzony jest w częstotliwości raz do roku, a także dokonywane są oględziny i oceny co 5 lat. Na terenie Gminy zauważa się szczególnie zły stan dróg powiatowych, w tym m.in. drogi prowadzącej bezpośrednio z Zawiercia

do Żarnowca, która stanowi jedną z głównych osi komunikacyjnych i wpływa pośrednio na atrakcyjność Gminy Żarnowiec. Gmina skłonna jest partycypować w kosztach remontu dróg powiatowych, w celu zwiększenia bezpieczeństwa komunikacyjnego. Wśród najistotniejszych inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej wskazuje się przebudowę dróg gminnych i powiatowych, budowę chodników (przy zachowaniu odstępu od drogi np. pasem zieleni, w celu zwiększenia bezpieczeństwa przechodniów szczególnie w czasie żniw i prac polowych – szerokie maszyny rolnicze często uniemożliwiają bezpieczne korzystanie z chodników), a także przebudowę mostów (m.in. w Małoszycach i Jeziorowicach).

Jak już wspomniano, przez teren Gminy nie przebiega linia kolejowa, a najbliższa stacja znajduje się w miejscowości Kozłów (14 km od Żarnowca). Gmina Żarnowiec nie jest organizatorem transportu publicznego. Wybrane miejscowości są obsługiwane przez prywatnych przewoźników, co jednak nie spełnia oczekiwań mieszkańców. W Gminie dostrzega się konieczność organizacji transportu zbiorowego odpowiadającego na realne potrzeby lokalnej społeczności. W celu zapewnienia komunikacji publicznej, Gmina Żarnowiec zamierza wstąpić do związku powiatowo-gminnego „Jedźmy Razem”, który ma zająć się organizacją przewozów na terenie powiatu zawierciańskiego i powiatu myszkowskiego.

W latach 2017-2022 obserwowane były znaczne różnice w wydatkach z budżetu Gminy dotyczące działu transport i łączność. W roku 2017 i 2018 wydatki w tym zakresie wynosiły nieco ponad 1 mln zł. W kolejnych trzech latach znacząco spadły – wynosząc od 170 tys. zł w roku 2019 do 588 tys. w roku 2021. Znaczący wzrost wydatków w zakresie transportu i łączności nastąpił w 2022 roku, kiedy to na ten cel przeznaczono ponad 4,2 mln zł. Analizując średnie wydatki budżetowe na przestrzeni lat 2017-2022, dział 600 – transport i łączność stanowił około 5% wszystkich wydatków.

**Tab. 9. Wydatki w dziale transport i łączność w latach 2017-2022 w Gminie Żarnowiec (zł)**

DZIAŁ	2017	2018	2019	2020	2021	2022
600 – Transport i łączność	1 190 567,79	1 089 445,83	170 371,17	411 976,01	588 637,50	4 266 836,86

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

### Urządzenia sieciowe

Podmiotem odpowiedzialnym za zaopatrywanie mieszkańców Gminy Żarnowiec (pobór, uzdatnianie, dystrybucję) w wodę i odprowadzanie ścieków komunalnych z jej terenu jest Zakład Wodociągów i Gospodarki Komunalnej w Żarnowcu, przy ul. Krakowskiej 34. Z uwagi na coraz częściej występujące awarie, instalacja wodociągowa wymaga modernizacji. Niektóre odcinki wodociągu są w złym stanie technicznym, co spowodowane jest m.in. ich wiekowością – pochodzą z lat 80 i 90 ubiegłego wieku.

Biorąc pod uwagę dane GUS za 2021 rok, dostęp do sieci wodociągowej miało 88,7% mieszkańców Gminy Żarnowiec. Jest to mniej niż wynosi wskaźnik zwodociągowania

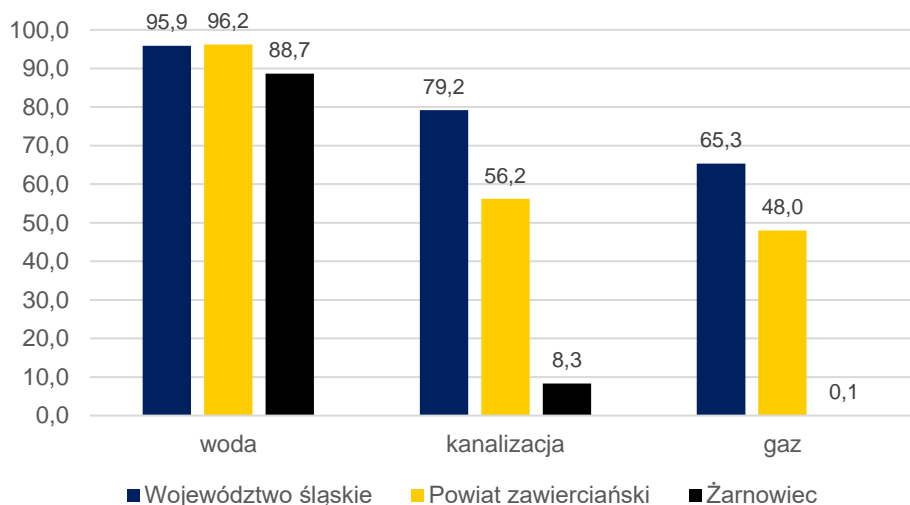
województwa (95,9%) i powiatu (96,2%). Szacunki Gminy na koniec 2022 r. mówią o znacznie wyższej dostępności do sieci wodociągowej, wynoszącej nawet 99%.

Z kolei dostęp do sieci kanalizacyjnej zgodnie z danymi GUS miało 8,3% mieszkańców Gminy, przy czym było to znacznie mniej niż w skali województwa (79,2%) i powiatu (56,2%). Również w tym przypadku dane Urzędu Gminy w Żarnowcu na koniec 2022 r. mówią o wyższej dostępności do kanalizacji, którą posiada 16% mieszkańców Gminy. Ścieki oczyszczane są w oczyszczalni w Żarnowcu przy ul. Ogrodowej. Oczyszczalnia typu mechaniczno-biologicznego posiada przepustowość 137 m<sup>3</sup>/dobę, która jest wystarczająca zarówno w odniesieniu do obecnej, jak i prognozowanej liczby mieszkańców.

Należy zauważyć, że udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej znacznie przewyższa udział osób korzystających z kanalizacji. Pozostałe ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych lub przetwarzane w przydomowych oczyszczalniach ścieków. Gmina Żarnowiec przyjęła program dopłat dla taryfowych odbiorców usług w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków i zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Dopłata dla wszystkich taryfowych odbiorców usług w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków wynosi 21,21 zł do ceny 1 m<sup>3</sup> ścieków, a w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę w wysokości 0,55 zł do ceny 1 m<sup>3</sup> wody. Źródłem dochodów, z których pokrywane są dopłaty, są wpływy z podatków i opłat lokalnych. Z uwagi na niewielką dostępność sieci kanalizacyjnej, realizowane są inwestycje w zakresie gospodarki ściekowej – budowa sieci kanalizacyjnej na ul. Miechowskiej i ul. Traktorzystów w Żarnowcu, a także budowa zbiorników o pojemności 75m<sup>3</sup> na ścieki dowożone wraz z infrastrukturą kanalizacyjną w miejscowości Żarnowiec.

Na terenie Gminy Żarnowiec praktycznie nie funkcjonuje sieć gazowa. Tylko nieliczni mieszkańcy lub przedsiębiorstwa mają dostęp do sieci gazowej z ościennych terenów. Zgodnie z danymi GUS w 2021 r. dostęp do sieci gazowej miało 0,1% mieszkańców Gminy, przy 48% w skali powiatu i 65,3% w skali województwa. Udział korzystających z instalacji sieciowych został przedstawiony na poniższym wykresie.

Ryc. 14. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Żarnowiec w 2021 roku na tle powiatu i województwa



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Głównymi operatorami odpowiedzialnymi za zapewnienie dostępu do Internetu w Gminie są ORANGE, FIBER oraz REDLAN. Wśród miejscowości, w których występują problemy w zakresie dostawy Internetu, wymienić można m.in. Małoszyce, Borek, Koryczany i Chlinę – problemy te ukazały się szczególnie w okresie zdalnego nauczania – przeciążenia sieci. Warto zauważyć, że sieć światłowodowa jest w Gminie prowadzona, jednak operatorzy nie wykazują chęci, aby z niej korzystać na szerszą skalę.

### Gospodarka odpadami

Zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych. W Gminie Żarnowiec podmiotem odpowiedzialnym za odbiór, wywóz i zagospodarowanie odpadów komunalnych jest ALBA Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej z Dąbrowy Górniczej. Z kolei za zagospodarowanie odpadów z nieruchomości niezamieszkałych, odpowiada firma REMONDIS oddział w Ogrodzieńcu.

Odbiór odpadów komunalnych odbywa się w podziale na frakcje: odpady zmieszane, bio, papier, szkło, metale i tworzywo sztuczne. Częstotliwość odbioru odpadów (zarówno zmieszanych, jak i segregowanych) to 1 raz w miesiącu. Dodatkowo, 2 razy w roku, wiosną i jesienią, odbywa się zbiórka odpadów wielkogabarytowych. Odpady, szczególnie wielkogabarytowe oraz zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, można również dostarczać do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), który zlokalizowany jest w Żarnowcu przy ul. Ogrodowej. PSZOK nie spełnia jednak swoich funkcji w sposób zadowalający (zlokalizowany jest przy oczyszczalni ścieków,

gdzie nie ma wystarczająco dużo miejsca) – zauważa się zatem potrzebę utworzenia nowego Punktu.

W poniższej tabeli przedstawiono stan gospodarki odpadami w Gminie Żarnowiec w latach 2018-2022. Na przestrzeni analizowanych lat obserwowany jest rosnący trend w zakresie masy odpadów komunalnych wytworzonych na terenie Gminy. W 2022 roku wytworzono 916,36 Mg odpadów komunalnych, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiło 220 kg. Alarmujący jest brak stałej tendencji wzrostowej w zakresie udziału odpadów segregowanych – wynika z tego, że zdecydowanie większa masa odpadów wyrzucana jest do kontenerów z odpadami zmieszanymi, niż do odpadów segregowanych. Pokłosiem niskiego udziału odpadów segregowanych jest fakt, że w ostatnich latach Gmina Żarnowiec nie osiągała wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Poziom osiągnięty przez Gminę w 2021 roku to 11,21 przy wymaganym 20, natomiast w roku 2022 Gmina osiągnęła wskaźnik 12,65 przy wymaganym 25.

**Tab. 10. Stan gospodarki odpadami w Gminie Żarnowiec w latach 2018-2022**

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)	3 895	4 143	4 142	4 085	4 139
Łączna masa zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:	829,91	769,02	849,75	894,37	916,36
<i>zmieszane</i>	606,55	544,39	539,65	631,42	625,95
<i>segregowane</i>	200,21	169,31	225,56	202,28	215,05
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów	24%	22%	27%	23%	23%
Masa zebranych odpadów na mieszkańca	0,21	0,19	0,21	0,22	0,22

*Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań.*

### **Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska**

Postępujące zanieczyszczanie środowiska oraz wynikające z niego zmiany klimatyczne, będące skutkiem nadmiernej ekspansji człowieka na środowisko, zmuszają do podejmowania działań ograniczających jego degradację oraz służących poprawie jego komponentów. Działania te związane są w szczególności z ochroną powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb.

Gmina Żarnowiec wprowadza dane na temat źródeł ciepła do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) w podziale na osoby fizyczne, administrację publiczną, przedsiębiorców i inne podmioty. Ewidencja prowadzona jest na bieżąco, a najaktualniejsze dane dotyczą stanu na dzień 28 marca 2023 r. W Gminie Żarnowiec zewidencjonowano 1 681 źródeł ciepła, wśród których aż 1577 dotyczyło stałych źródeł ciepła (węgiel, miał, ekogroszek). Biorąc pod uwagę tylko udział wśród osób fizycznych, aż 93,9% stanowiły stałe źródła ciepła. Energia elektryczna była źródłem ciepła w 43 przypadkach (2,6%), odnawialne źródła energii w 37 miejscach (2,2%), a gaz w przypadku 22 punktów (1,3%). Wszystkie źródła ciepła w obiektach związanych

z administracją publiczną to paliwa stałe (węgiel, miał, ekogroszek). Z kolei wśród przedsiębiorców, 11 zarejestrowanych źródeł ciepła to paliwa stałe, 2 źródła to energia elektryczna, a w 1 przypadku źródło ciepła to gaz.

Gmina planuje dalszą termomodernizację obiektów publicznych wraz z zastosowaniem systemu grzewczego i OZE. Ponadto, Gmina Żarnowiec, ze względu na swoje uwarunkowania związane m.in. z dobrym nasłonecznieniem i warunkami wietrznymi, wyznaczyła tereny pod rozwój instalacji OZE, w tym farmy wiatrowej w Woli Libertowskiej. Przewiduje się również powstawanie farm fotowoltaicznych. Niektóre z planowanych inwestycji są już na zaawansowanym etapie, m.in. wydane zostały decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla budowy farmy fotowoltaicznej o mocy do 1MW w miejscowości Jeziorowice, a także dla powstania parku wiatrowego w miejscowości Wola Libertowska.

Gmina Żarnowiec w 2022 roku prowadziła również wsparcie dla rolników w ramach zadania „Usuwanie odpadów z folii rolniczych, siatki i sznurka do owijania balotów, opakowań po nawozach i typu BIG BAG”. W ramach tego zadania zutilizowano niemal 40 ton odpadów, na co uzyskano dofinansowanie ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w kwocie 18 490,62 zł.

### **2.3. Stan finansów samorządowych**

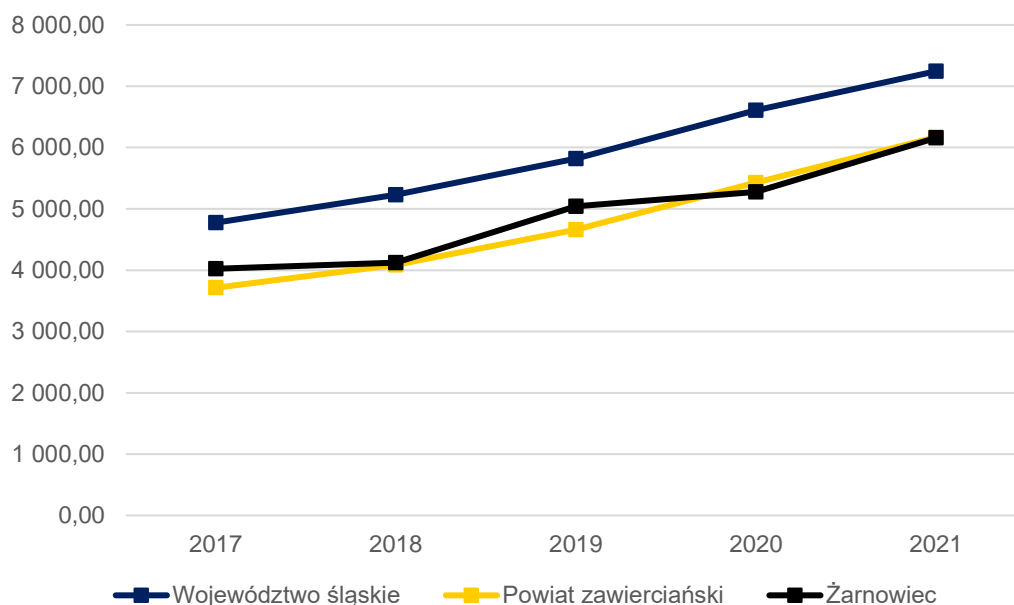
#### **Wykonanie budżetu**

Dochody budżetu Gminy Żarnowiec na przestrzeni lat 2017-2022 corocznie ulegały zwiększeniu, z 18,9 mln zł w 2017 roku do 31,4 mln zł w 2022 roku. Na przestrzeni pięciu lat nastąpił zatem wzrost o 12,5 mln zł.

Poniższy wykres przedstawia dochody ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca w Gminie Żarnowiec na tle powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego w latach 2017-2021. Na przestrzeni badanego okresu wskaźnik dochodów na 1 mieszkańca corocznie wzrastał, zarówno w Gminie, jak i w powiecie i województwie. W 2017 roku na jednego mieszkańca w Gminie Żarnowiec przypadała kwota 4 023,15 zł, natomiast w 2021 była to już kwota 6 157,37 zł. Różnica więc wyniosła nieco ponad 2 tys. zł. Dochód na mieszkańca Gminy Żarnowiec w latach 2017-2021 był podobny do wartości dla powiatu, jednocześnie niższy od wartości województwa (gdzie dla porównania wskaźnik w 2021 roku wyniósł 7 244,36 zł, a więc o ponad 1 tys. zł więcej niż w Gminie).



Ryc. 15. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Żarnowiec na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021 (zł)



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

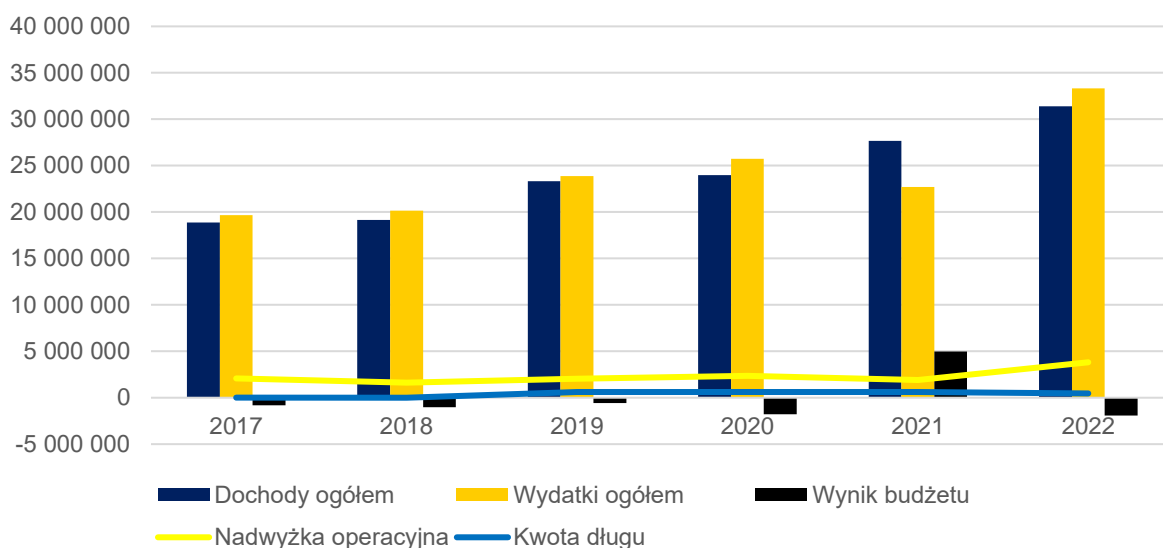
Wśród dochodów budżetowych najwyższy udział stanowią dochody bieżące (średnio 92% w latach 2017-2022). Widoczny wpływ na ich kształtowanie ma stopniowe zwiększanie się kwot pochodzących z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych, z podatku od nieruchomości, subwencji oraz dochodów z tytułu dotacji na cele bieżące. W latach 2019-2022 widoczne jest natomiast zwiększenie dochodów majątkowych w dochodach ogółem, szczególnie w roku 2021, kiedy wyniosły one niemal 4 mln zł. Warto zauważyć, że dochody majątkowe we wspomnianych latach tylko w niewielkiej części pochodzą z tytułu sprzedaży majątku, ale w zdecydowanej większości są to dotacje i środki przeznaczone na inwestycje. Świadczy to o stopniowym zwiększaniu się skuteczności Gminy w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych.

Wraz ze wzrostem dochodów, zauważalny jest również wzrost wydatków, które zwiększały się systematycznie rok do roku, poza rokiem 2021, kiedy to nastąpił spadek o około 3 mln zł w stosunku do roku poprzedniego. Z kolei w 2022 roku obserwuje się ponowny wzrost wydatków, znacznie wyższy niż w latach poprzednich. Wydatki ogółem w 2017 roku kształtowały się na poziomie 19,7 mln zł, natomiast w roku 2022 było to już 33,3 mln zł. Nastąpił więc wzrost o 13,6 mln zł. Należy zatem zauważyć, że wydatki budżetu zwiększają się w większym stopniu niż dochody.

Na poniższym wykresie przedstawiono wykonanie budżetu Gminy Żarnowiec w latach 2017-2022. Analizując przedstawione dane potwierdza się nie tylko stopniowy wzrost dochodów Gminy, ale także jej wydatków. Wyższa kwota środków stanowiących wydatki w stosunku do dochodów, spowodowała negatywny wynik budżetu w latach 2017-2020 oraz w roku 2022. Wyjątkiem w tym zakresie był tylko rok 2021, kiedy to zaplanowane wydatki nie zostały zrealizowane (ze względu na przestój gospodarczy

spowodowany pandemią koronawirusa), zatem wynik budżetu był dodatni, co z kolei doprowadziło do przeniesienia wydatków zaplanowanych w roku 2021 do roku 2022, skutkując najwyższym deficytem budżetowym w analizowanym okresie (-1,9 mln zł). Zarówno kwota długu, jak i nadwyżka operacyjna Gminy Żarnowiec charakteryzowała się dużą zmiennością w analizowanych latach, bez wyraźnego trendu. W 2022 roku kwota długu wynosiła nieco ponad 460 tys. zł, a nadwyżka operacyjna nieco ponad 3,8 mln zł. Co istotne, we wszystkich analizowanych latach kwota długu nie przekroczyła nadwyżki operacyjnej, stąd dodatni wynik z bieżącej działalności mógł być przeznaczony na spłatę bieżących zobowiązań, zachowując przy tym bezpieczeństwo finansowe Gminy.

**Ryc. 16. Wykonanie budżetu Gminy Żarnowiec w latach 2017-2022 (zł)**



Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

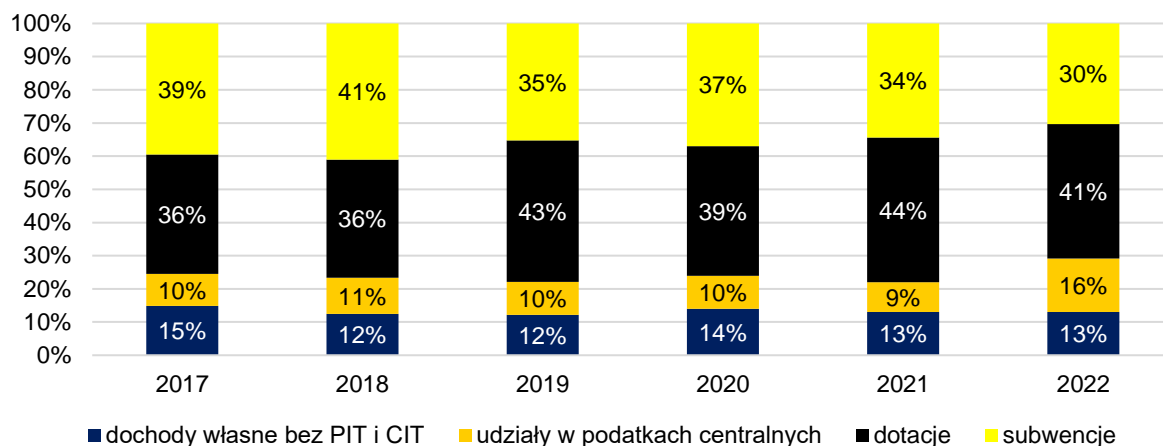
### Struktura dochodów i wydatków

Na dochody budżetowe jednostek samorządu terytorialnego składają się: dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa. Najważniejszą składową budżetu gminy są dochody własne, obejmujące przede wszystkim wpływy z podatków i opłat lokalnych. Dochody własne są kluczowe dla gminy, bowiem może ona wpływać na ich wysokość, m.in. poprzez określanie stawek podatkowych, wprowadzanie ulg i zwolnień czy umarzanie należności. Dzięki temu jednostka samorządowa może oddziaływać na lokalne podmioty gospodarcze, a tym samym kreować miejscową gospodarkę.

Poniższy wykres przedstawia strukturę dochodów budżetu Gminy Żarnowiec w latach 2017-2022. W latach 2017-2021 zauważalny był porównywalny udział poszczególnych grup dochodów, gdzie zdecydowanie przeważały dotacje oraz subwencje (łącznie przekraczające 70% wszystkich dochodów). Dochody własne w tych latach nie przekraczały 25%, z czego udział w podatkach centralnych wyniósł najwięcej w 2019 roku (11%). W tych latach zatem, Gmina Żarnowiec w zdecydowanej większości opierała się na dochodach z dotacji i subwencji, z niewielkim udziałem dochodów

własnych. Sytuacja w zakresie dochodów zmieniła się w 2022 roku, kiedy to dochody własne osiągnęły niemal 30% wszystkich dochodów – zwiększył się zarówno dochód z udziału w podatkach centralnych (16%), jak i pozostałe dochody własne (13%). Zwiększenie dochodów własnych znacząco poprawia możliwości Gminy związane z kształtowaniem własnej struktury i wysokości dochodów.

Ryc. 17. Struktura dochodów Gminy Żarnowiec w latach 2017-2022



Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Pogłębiając analizę dochodów własnych do budżetu Gminy Żarnowiec, największy wpływ w zakresie dochodów podatkowych miał we wszystkich badanych latach udział w podatku PIT, wynoszący od 1,8 mln zł w 2017 roku do nieco ponad 5 mln zł w 2022 roku. Spośród pozostałych podatków, największy wpływ miały podatek rolny (oscylujący w analizowanych latach w okolicach 700-800 tys. zł), a także podatek od nieruchomości (kształtujący się od nieco ponad 700 tys. zł w roku 2017 do niemal 1 mln zł w roku 2022). Pozostałe wpływy z podatków w kolejności od największych to: podatek od środków transportowych, podatek leśny, podatek od czynności cywilnoprawnych, wpływy z opłaty skarbowej i dopiero na samym końcu wpływy z udziału w podatku CIT. Szczegółowe kwoty przedstawione zostały w tabeli poniżej.

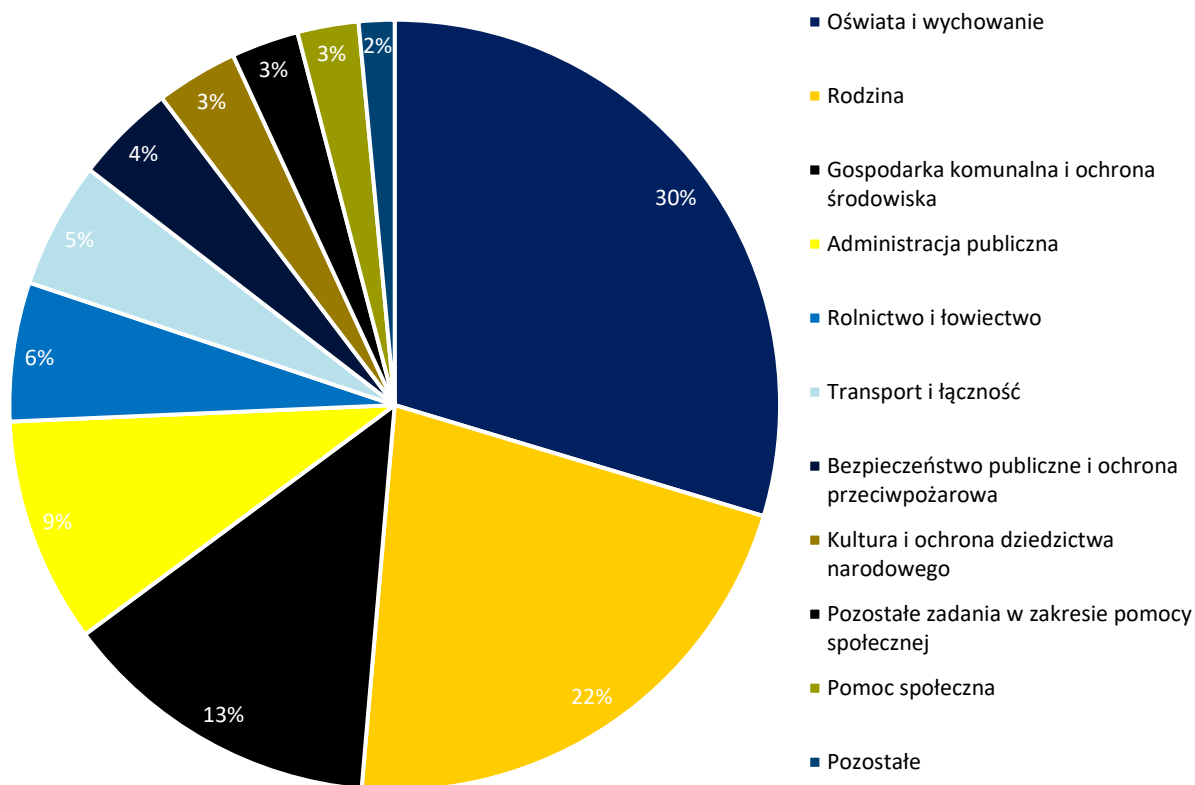
Tab. 11. Dochody podatkowe Gminy Żarnowiec w latach 2017-2022 (zł)

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022
PIT	1 826 296,00	2 079 943,00	2 316 920,00	2 372 404,00	2 472 949,00	5 045 375,57
CIT	6 068,51	5 941,32	3 628,14	5 650,28	9 121,53	7 004,00
podatek rolny	734 690,39	733 583,06	755 632,92	802 499,47	826 286,58	796 439,14
podatek od nieruchomości	722 212,31	722 143,94	753 191,88	793 385,46	856 788,33	968 676,59
podatek leśny	108 225,37	114 497,21	111 174,32	112 160,03	114 168,37	122 417,90
podatek od środków transportowych	213 367,34	174 023,15	229 413,79	206 745,69	285 138,55	257 400,68
karta podatkowa	125,00	162,00	94,00	0,00	0,00	0,00
podatek od czynności cywilnoprawnych	69 523,00	80 514,00	77 457,00	76 318,43	89 922,00	118 609,55
wpływy z opłaty skarbowej	16 425,20	16 808,80	14 336,60	13 591,40	19 391,40	18 478,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Biorąc pod uwagę średnie wydatki w latach 2017-2022, największy udział przypadają w działach: oświata i wychowanie (29,6%), rodzina (21,7%), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (13,5%), administracja publiczna (9,5%), rolnictwo i łowiectwo (5,8%) oraz transport i łączność (5,3%). Szczegóły ukazuje rycina poniżej.

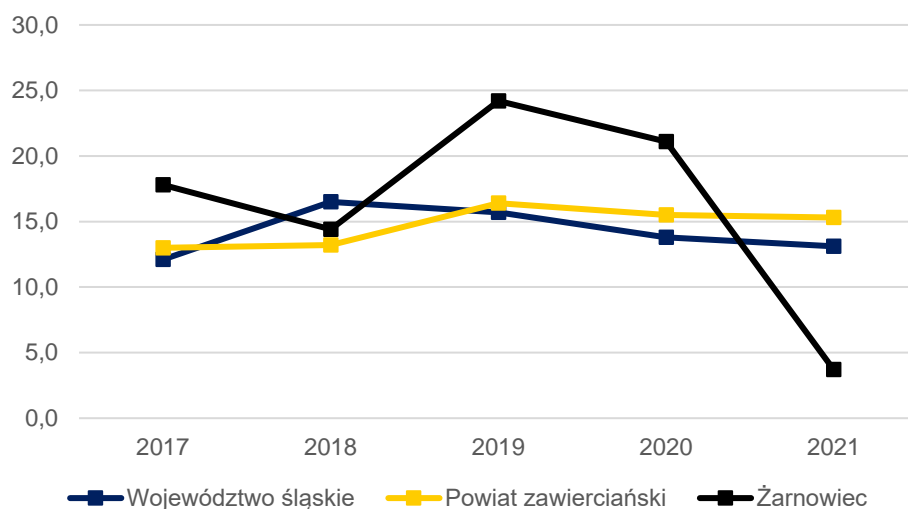
Ryc. 18. Uśredniona struktura wydatków Gminy Żarnowiec w latach 2017-2022



Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Poniżej przedstawiono udział wydatków inwestycyjnych w ogólnych wydatkach Gminy Żarnowiec na tle powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego latach 2017-2021. Z analizy wynika, że największy udział nakładów inwestycyjnych Gmina osiągnęła w roku 2019 (24,2%), a dalej w roku 2020 (21,1%). Obie te wartości były wyższe od najwyższych wartości wskaźnika dla powiatu i województwa, co świadczy o dużej aktywności inwestycyjnej Gminy w tych latach. Z kolei w 2021 roku nastąpił zdecydowany spadek (3,7%), co stanowiło znacznie niższą wartość niż w tym samym roku w powiecie (15,3%) i województwie (13,1%). Szczegółowy rozkład wskaźnika w latach 2017-2021 przedstawia poniższa rycina.

Ryc. 19. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Żarnowiec na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

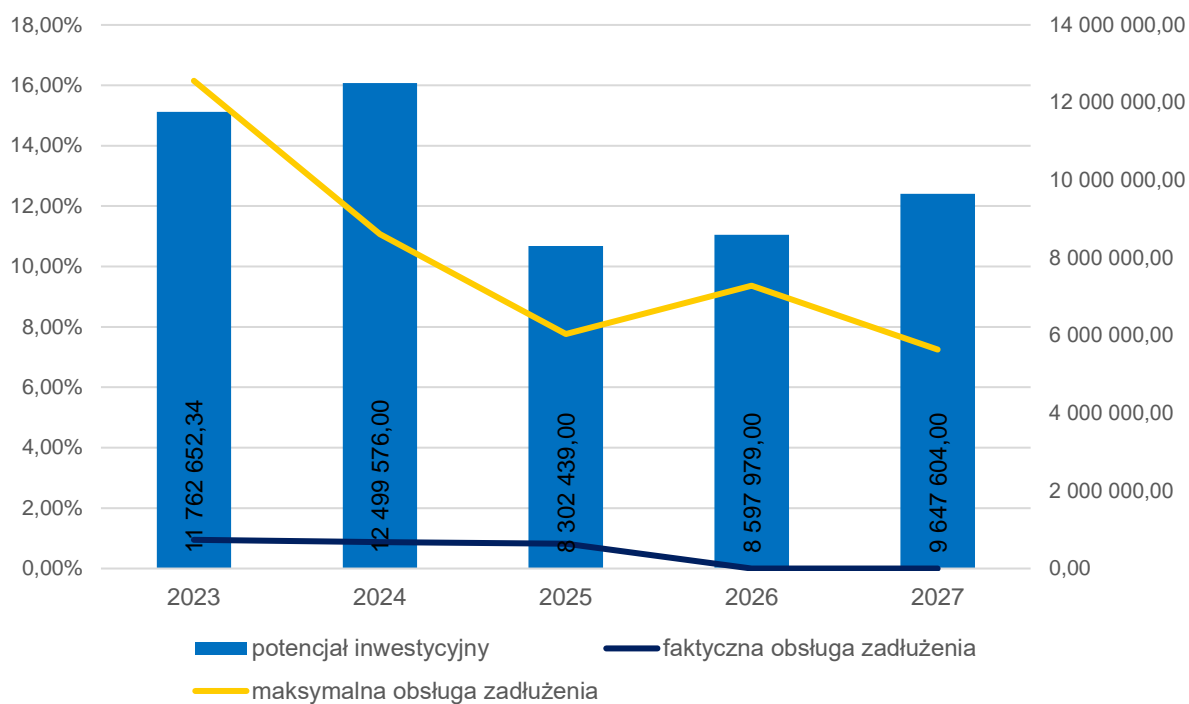
### Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Żarnowiec na lata 2023-2027 zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową dla Gminy Żarnowiec (uchwała Nr XLIV/278/2023 Rady Gminy Żarnowiec z dnia 15 czerwca 2023 r. w sprawie zmiany Uchwały dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Żarnowiec na lata 2023-2027). Pozwala on na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy w przyszłości.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Żarnowiec pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Wykres przedstawia także potencjał inwestycyjny, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2023-2027. Wynika z tego, że w okresie przedstawionym na rycinie zsumowany potencjał inwestycyjny Gminy wyniesie nieco ponad 50 mln zł. Należy mieć jednak na uwadze, że WPF najbardziej precyzyjnie odnosi się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny przedstawia również szacunkowe wartości.

Ryc. 20. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Żarnowiec na lata 2023-2027



Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XLIV/278/2023 Rady Gminy Żarnowiec z dnia 15 czerwca 2023 r. w sprawie zmiany Uchwały dotyczącej Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Żarnowiec na lata 2023-2027.

## CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

### 3.1. Demografia

Analiza demograficzna przeprowadzona została na podstawie danych uzyskanych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, które różnić się mogą od danych gminnej ewidencji ludności ze względu na stosowanie innej metodyki obliczeń. W GUS bilanse liczby i struktury ludności w gminach opracowane są w oparciu o wyniki Narodowych Spisów Powszechnych z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym (urodzeniami i zgonami), migracjami ludności (na pobyt stały i czasowy) oraz przemieszczeniami związanymi ze zmianami administracyjnymi. Dane o zarejestrowanych urodzeniach i zgonach pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego, dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a źródłem danych o zameldowaniach na pobyt stały w gminie jest rejestr PESEL (od 2006 roku). Mimo niewielkich rozbieżności pomiędzy gminną ewidencją a danymi GUS, analiza danych pozwala na zbadanie trendów i prognozowanych zmian w strukturze demograficznej.

Według danych GUS Gmina Żarnowiec w 2021 roku liczyła 4 474 mieszkańców, co w przeliczeniu na powierzchnię wynosiło 36 os./km<sup>2</sup>. W porównaniu z resztą gmin powiatu zawierciańskiego była to najniższa wartość wskaźnika gęstości zaludnienia (na podobnym poziomie była również Gmina Irządze). Najwyższą gęstość zaludnienia zanotowano w gminie miejskiej Zawiercie (554 os./km<sup>2</sup>).

W poniższej tabeli umieszczone zostały dane dotyczące zmiany liczby ludności w powiecie zawierciańskim w latach 2017-2021 wraz ze średnią dynamiką zmian oraz udziałem mieszkańców gmin w stosunku do całkowitej liczby osób zamieszkujących powiat. Na przestrzeni analizowanych lat liczba ludności w powiecie spadła o 5 367 mieszkańców (średnia dynamika zmian w analizowanych latach to 98,9%). Tendencja dla powiatu była porównywalna ze wszystkimi gminami, w tym Gminą Żarnowiec, w której na przestrzeni analizowanych lat ubyło 184 mieszkańców (dynamika 99,0%). W żadnej z gmin powiatu zawierciańskiego nie zanotowano wzrostu liczby ludności w okresie 2017-2021. Szczegółowa analiza zawarta została w poniższej tabeli.

Tab. 12. Zmiany liczby ludności w powiecie zawierciańskim w latach 2017-2021

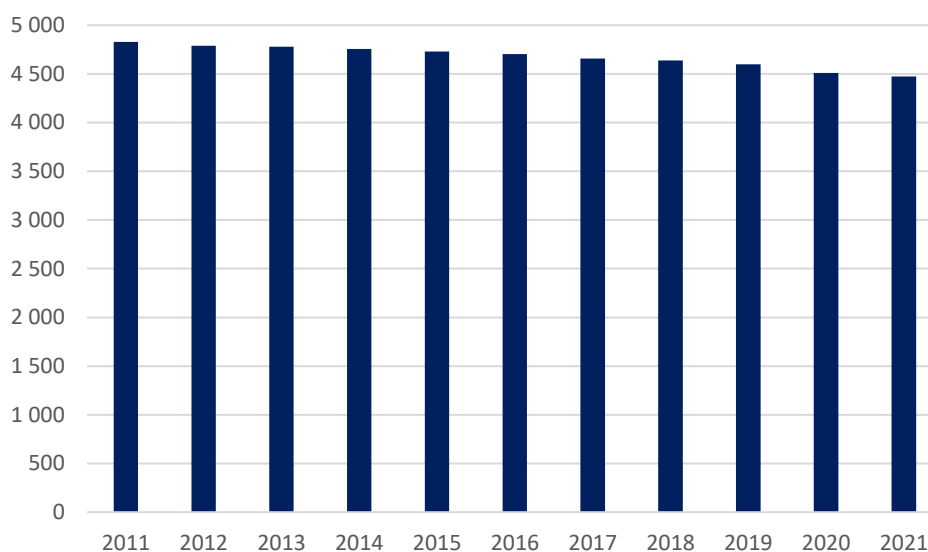
JST	2017	2018	2019	2020	2021	udział w 2021 r.	średnia dynamika
Powiat zawierciański	119 101	118 434	117 624	114 974	113 734	100%	98,9%
Poręba	8 581	8 568	8 480	8 297	8 250	7%	99,0%
Zawiercie	49 908	49 567	49 204	47 815	47 220	42%	98,6%
Irządze	2 664	2 630	2 601	2 561	2 529	2%	98,7%
Kroczyce	6 344	6 347	6 306	6 148	6 115	5%	99,1%
Łazy	15 992	15 956	15 893	15 762	15 657	14%	99,5%
Ogrodzieniec	9 180	9 152	9 061	9 074	8 962	8%	99,4%
Pilica	8 713	8 640	8 570	8 266	8 176	7%	98,4%

Szczekociny	7 824	7 713	7 658	7 310	7 184	6%	97,9%
Włodowice	5 237	5 224	5 254	5 230	5 167	5%	99,7%
Żarnowiec	4 658	4 637	4 597	4 511	4 474	4%	99,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Również w szerszej, dziesięcioletniej perspektywie czasowej, w Gminie widoczny jest powolny, ale stopniowy spadek liczby ludności. W 2011 roku liczba ludności wynosiła 4 828 osób, a więc do 2021 roku spadła o 354 mieszkańców. Należy jednak zauważyć, że tempo wyludniania się Gminy wzrosło w ostatnich latach. Szczegółowe wartości przedstawione zostały na wykresie poniżej.

Ryc. 21. Liczba ludności w Gminie Żarnowiec w latach 2011-2021



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zachodzące w Gminie procesy demograficzne uzależnione są w dużej mierze od przyrostu naturalnego oraz salda migracji. Jak wynika z tabeli zamieszczonej poniżej, wskaźnik przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w województwie śląskim w 2021 roku kształtował się na poziomie ujemnym (-7,15). Ujemny przyrost naturalny zanotowano również w stosunku do średniej powiatu zawierciańskiego (-10,37) oraz wszystkich gmin powiatu. Dla Gminy Żarnowiec wskaźnik wynosił -6,01 i był jednym z najwyższych (powyżej była tylko Gmina Kroczyce (-5,38)). W tabeli przeanalizowano również średnią zmianę wskaźnika w latach 2017-2021, co potwierdza negatywne zjawiska związane z nasileniem ujemnego przyrostu naturalnego. Dla Gminy Żarnowiec zmiana wskaźnika od 2017 roku wyniosła -0,54 (przy -1,25 w powiecie i -1,44 w województwie).

Kolejnym wskaźnikiem przedstawionym w poniższej tabeli, mającym wpływ na liczbę mieszkańców Gminy, był wskaźnik salda migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wywnioskować z niego można, że w 2021 roku napływ ludności nastąpił do gmin Poręba, Kroczyce, Łazy i Ogrodzieniec, natomiast w Gminie Żarnowiec wskaźnik wynosił 0, co świadczy o tym, że tyle samo osób (35) wyprowadziło się z obszaru Gminy, co w niej zamieszkało. Trendy w tym zakresie są nieco bardziej pozytywne niż



w przypadku przyrostu naturalnego. Zmiana wskaźnika dla Gminy Żarnowiec w latach 2017-2021 wyniosła 0,58.

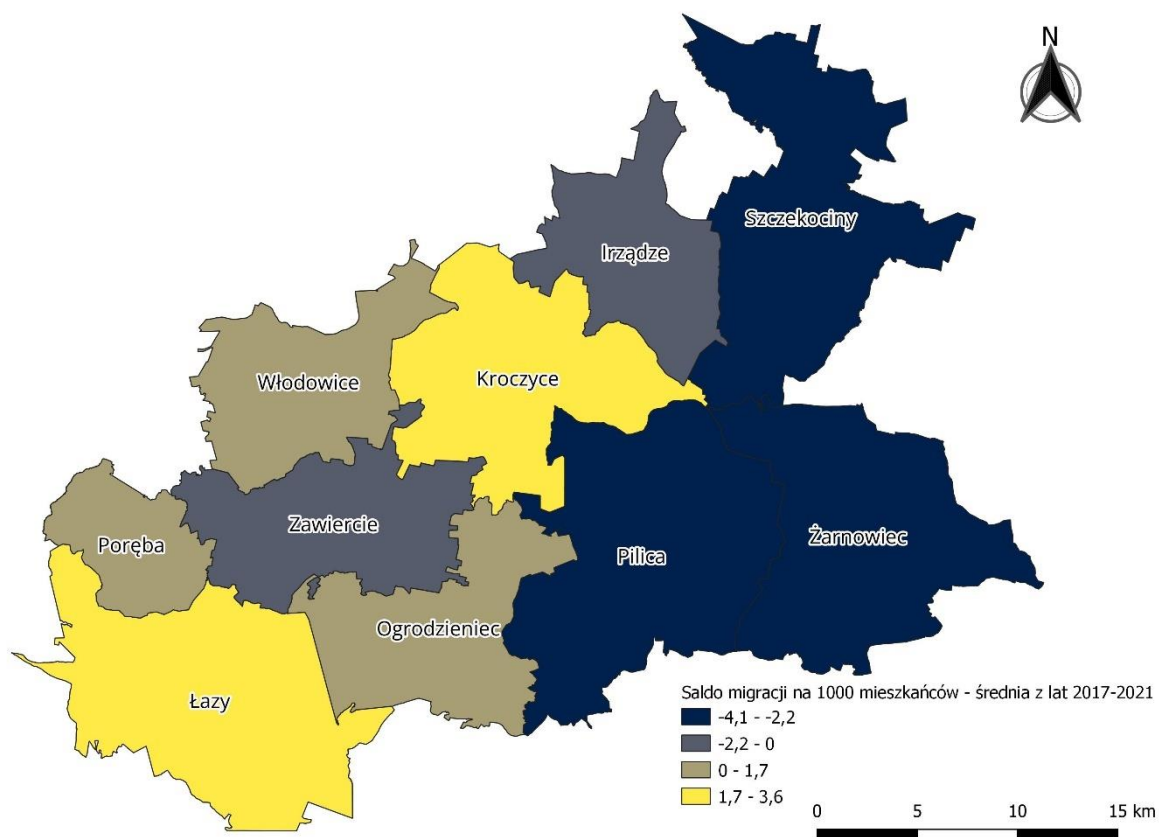
**Tab. 13. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w latach 2017-2021**

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2021 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2017 r.	2021 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2017 r.
Województwo śląskie	-7,15	-1,44	-1,00	-0,03
Powiat zawierciański	-10,37	-1,25	-0,80	-0,03
Poręba	-7,27	0,30	0,50	0,28
Zawiercie	-10,46	-1,15	-2,50	0,18
Irządze	-10,25	0,42	-2,00	-0,13
Kroczyce	-5,38	-1,03	2,00	-0,85
Łazy	-11,35	-1,79	3,30	-0,25
Ogrodzieniec	-13,89	-2,14	2,90	0,28
Pilica	-8,27	-1,67	-2,60	-0,25
Szczekociny	-17,02	-2,41	-3,00	0,15
Włodowice	-9,22	-0,97	-4,00	-1,78
Żarnowiec	-6,01	-0,54	0,00	0,58

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dodatkowo, analizując przestrzenny rozkład średniego wskaźnika salda migracji w latach 2017-2021 w powiecie zawierciańskim, zauważyć można natężenie negatywnych wskaźników w gminach we wschodniej części powiatu (Szczekociny, Pilica, Żarnowiec). Co istotne, widać pewną zależność pomiędzy ujemnym saldem migracji w Zawierciu, a dodatnim saldem w gminach Kroczyce i Łazy. Można zatem domniemywać, że zgodnie z trendem związanym z chęcią powrotu mieszkańców miast do wolniejszego trybu życia oraz kontaktu z naturą, mieszkańcy Zawiercia wyprowadzają się do pobliskich gmin wiejskich lub miejsko-wiejskich, będących jednocześnie stosunkowo blisko ich miejsc pracy bądź nauki dla dzieci. Z uwagi na oddalenie od Zawiercia, trend ten nie wpływa pozytywnie na Gminę Żarnowiec. W celu zwiększenia liczebności Gminy, należałoby więc zapewnić nowym potencjalnym mieszkańcom zarówno sielski klimat życia na wsi, jak i infrastrukturę i usługi porównywalne do tych dostępnych w mieście. W praktyce zapewnienie takiego stanu rzeczy jest często trudne lub wręcz niemożliwe. Dodatkowo, próba jednoczesnej realizacji potrzeb przez „rdzennych” mieszkańców wsi i osób migrujących z miast, często jest przyczyną konfliktów funkcjonalno-przestrzennych i co ważniejsze – społecznych.

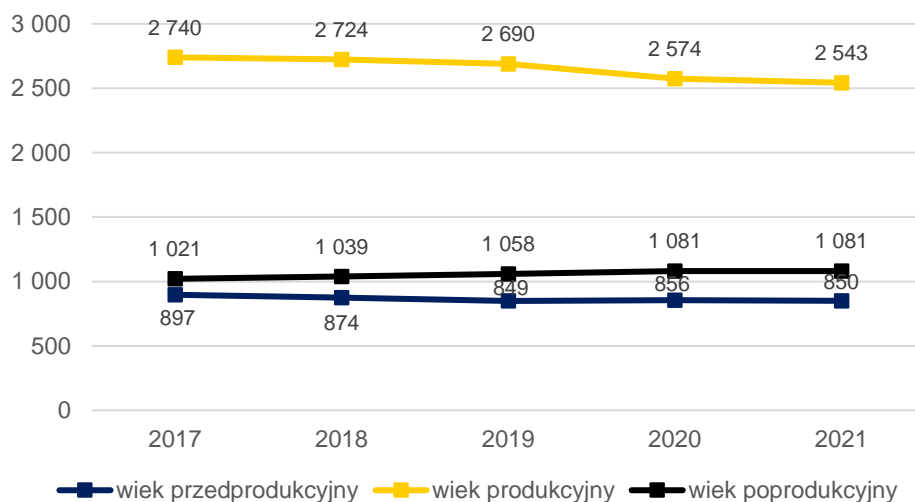
Ryc. 22. Saldo migracji/1000 mieszkańców w gminach powiatu zawierciańskiego



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na poniższym wykresie przedstawiona została struktura ludności w Gminie Żarnowiec w latach 2017-2021. W analizowanym okresie zauważalny jest spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym (grupa najbardziej pożądana z punktu widzenia rozwoju gospodarczego Gminy). Negatywnie, również z punktu widzenia gospodarczego, przedstawia się trend związany ze wzrostem udziału osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym spadku ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Ryc. 23. Struktura ludności w Gminie Żarnowiec w latach 2017-2021



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując wskaźniki demograficzne dla Gminy Żarnowiec zaobserwować można postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wynosił w 2017 roku 27,6%, a w 2021 roku już 32,9%. Dynamika wzrostu wskaźnika wyniosła więc 119% na przestrzeni 5 lat, co świadczy o stosunkowo szybkim tempie zmian w tym zakresie. Wzrost udziału seniorów w ludności Gminy ma swoje negatywne skutki gospodarcze m.in. związane z obciążeniem systemu finansów publicznych poprzez wzrost kosztów opieki zdrowotnej w celu zapewnienia mieszkańcom dostępności do placówek zdrowotnych, a także brakiem zastępowalności pokoleń na rynku pracy (coraz więcej osób przechodzi na emeryturę niż wraca na rynek pracy). Warto jednak zaznaczyć, że seniorzy stanowią istotną grupę społeczną, która coraz częściej angażuje się w życie społeczne i kulturalne Gminy, co wiąże się z potrzebą dostosowania usług i przestrzeni publicznych do tej grupy wiekowej.

Warto zwrócić również uwagę na udział ludności w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem. Osoby w tym wieku osiągają pewną stabilizację życiową i zawodową, jednocześnie podejmując decyzje co do miejsca zamieszkania i w wielu przypadkach założenia rodziny. Wysoka wartość tego wskaźnika wpływa pozytywnie na rozwój Gminy, jednak jak widać w poniższej tabeli, dynamika zmian w tym zakresie jest negatywna, co nie jest pożądanym zjawiskiem.

**Tab. 14. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Żarnowiec w 2017 i 2021 roku na tle innych jednostek**

JST	Ludność w wieku 25-34 lata w stosunku do ludności ogółem (%)			Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (%)		
	2017	2021	dynamika	2017	2021	dynamika
Województwo śląskie	14,66	12,37	84%	26,50	30,80	116%
Powiat zawierciański	13,61	10,97	81%	29,30	35,10	120%
Żarnowiec	14,64	12,16	83%	27,60	32,90	119%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z uwagi na widoczne stopniowe starzenie się społeczeństwa, sytuację demograficzną w Gminie można ocenić jako niekorzystną. Wpływ na taką ocenę ma również stale zwiększający się udział w strukturze demograficznej osób w wieku poprodukcyjnym, a spadek osób w wieku przedprodukcyjnym. Alarmujący jest również spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym. Warto mieć na uwadze, że konsekwencją przedstawionych wyżej tendencji będzie w przyszłości brak zastępowalności pokoleń na rynku pracy oraz spodziewany spadek dochodów Gminy z tytułu udziału w PIT, jak również zwiększone zapotrzebowanie na usługi społeczne skierowane do seniorów.

## 3.2. Kapitał społeczny

### Oświata i wychowanie

Na terenie Gminy Żarnowiec nie funkcjonują placówki opieki nad dziećmi do lat 3. Mieszkańcy Gminy zauważają potrzebę powstania żłobka – zdaniem ankietowanych jest to najważniejszy priorytet zaraz po poprawie infrastruktury drogowej.

W Gminie działają natomiast 3 placówki przedszkolne:

- Przedszkole Publiczne w Żarnowcu,
- Oddział przedszkolny przy SP im. Haliny Grabowskiej „Zety” w Chlinie,
- Oddział przedszkolny przy SP im. Jana Pawła II w Żarnowcu, filia w Małoszycach.

W 2022 roku do Przedszkola Publicznego w Żarnowcu uczęszczało 124 dzieci (funkcjonowało 5 grup, gdzie średnia liczba dzieci w grupie wynosiła 25 osób), natomiast oddziały przedszkolne w Chlinie i Małoszycach miały po 1 oddziale (odpowiednio 21 i 20 dzieci). Najdłużej działało Przedszkole Publiczne w Żarnowcu (7:00-15:30), z kolei oddział w Chlinie czynny był w godzinach 8:00-13:00, a oddział w Małoszycach od 7:30 do 12:55.

Tab. 15. Przedszkola na terenie Gminy Żarnowiec

Lp.	Nazwa przedszkola/oddziału przedszkolnego	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
1.	Przedszkole Publiczne w Żarnowcu	124	5	24,8	7.00-15.30
2.	Oddział przedszkolny przy SP im. Haliny Grabowskiej "Zety" w Chlinie	21	1	21	8.00-13.00
3.	Oddział przedszkolny przy SP im. Jana Pawła II Żarnowcu Filia w Małoszycach	20	1	20	7.30-12.55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Tabela poniżej przedstawia informacje na temat upowszechniania opieki przedszkolnej na terenie Gminy Żarnowiec. Z analizy danych wynika, że liczba dzieci z terenu Gminy korzystających z usług przedszkoli na terenie innych gmin jest stosunkowo niewielka i systematycznie spada (od 17 dzieci w 2018 roku do 10 dzieci w 2022 roku). Może to świadczyć o wystarczającej liczbie miejsc przedszkolnych w Gminie oraz o odpowiednim dostosowaniu aktualnej oferty przedszkolnej do potrzeb rodziców lub wynikać z ogólnego trendu związanego ze spadkiem dzietności. Natomiast liczba dzieci z terenu innych gmin uczęszczających do przedszkoli na terenie Gminy Żarnowiec w badanym okresie utrzymywała się w przedziale 2-7 dzieci. Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym wzrastał rok do roku, przy czym w 2021 roku (ostatnie aktualne dane) wynosił 663,32 zł.

Tab. 16. Poziom upowszechniania edukacji przedszkolnej w Gminie Żarnowiec w latach 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Udział dzieci objętych opieką przedszkolną (%)	65%	56%	60%	66%	72%
Liczba dzieci z terenu gminy w przedszkolach na terenie innych gmin (os.)	17	14	13	13	10
Liczba dzieci z terenu innych gmin w przedszkolach na terenie gminy (os.)	2	6	5	6	7
Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym (zł)	494,91	599,86	628,30	663,32	brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Edukacja na poziomie szkół podstawowych jest jednym z istotniejszych zadań własnych Gminy, które wpływa na rozwój jednostki samorządowej w długiej perspektywie czasu. Wykształcona młodzież jest bowiem głównym motorem napędowym gospodarki po zakończeniu edukacji. Gmina Żarnowiec jest organem prowadzącym dla 3 placówek szkolnych:

- Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Żarnowcu,
- Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Żarnowcu – Filii w Małoszycach,
- Szkoły Podstawowej im. Haliny Grabowskiej „Zety” w Chlinie.

Najwięcej uczniów uczęszczało do Szkoły Podstawowej w Żarnowcu – w 2022 roku było to 292 uczniów w 15 oddziałach (klasach). Średnia wielkość oddziału wynosiła zatem około 20 uczniów – optymalnie z uwagi na system nauczania oraz koszty utrzymania placówki. Z kolei w filii w Małoszycach funkcjonowały 3 oddziały (klasy I-III) po około 11 uczniów (łącznie 34 uczniów w szkole), a w Szkole Podstawowej w Chlinie uczyło się 103 uczniów w 8 oddziałach (średnio po około 13 uczniów na klasę).

Tab. 17. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Żarnowiec

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli
1.	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Żarnowcu	292	15	19,5	29,22
2.	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Żarnowcu Filia w Małoszycach	34	3	11,3	3,79
3.	Szkoła Podstawowa im. Haliny Grabowskiej "Zety" w Chlinie	103	8	12,9	14,72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Gminy Żarnowiec jest zróżnicowany. Szkoły różnią się m.in. liczbą sal lekcyjnych, dostępnością obiektów sportowych, liczbą projektorów multimedialnych, godzinami otwarcia świetlic. Najwięcej sal lekcyjnych, ale również najszerokie wyposażenie posiada Szkoła Podstawowa w Żarnowcu, co wynika z dużej liczby oddziałów. Szkoła posiada zarówno salę gimnastyczną, jak i boisko

sportowe, którego brak jest w pozostałych placówkach. Wszystkie sale gimnastyczne oraz boisko w Żarnowcu są w dobrym stanie. Tylko w szkole w Żarnowcu znajduje się monitoring. Gabinet pielęgniarstwa/stomatologa znajduje się w Żarnowcu i Chlinie, jednak brak takiego punktu w filii w Małoszycach. W szkołach na terenie Gminy Żarnowiec nie funkcjonują klasy dwujęzyczne, sportowe, integracyjne. Placówki nie posiadają również pracowni językowych.

Tab. 18. Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Gminy Żarnowiec w 2022 roku

Nazwa szkoły:	Szkoła Podstawowa im Jana Pawła II w Żarnowcu	Szkoła Podstawowa im Jana Pawła II w Żarnowcu Filia w Małoszycach	Szkoła Podstawowa im. Haliny Grabowskiej "Zety" w Chlinie
Liczba sal lekcyjnych (szt.)	17	3	10
Rodzaj i stan obiektów sportowych / sal gimnastycznych	sala gimnastyczna, boisko sportowe – stan dobry	sala gimnastyczna – stan dobry	sala gimnastyczna – stan dobry
Pracownie językowe (tak/nie)	NIE	NIE	NIE
Klasy dwujęzyczne / sportowe / integracyjne (tak/nie)	NIE	NIE	NIE
Komputery do użytku uczniów (szt.)	24	14	15
Projektory multimedialne (szt.)	7	3	7
Kamery - monitoring szkolny (tak/nie)	TAK	NIE	NIE
Szafki dla każdego ucznia (tak/nie)	TAK	TAK	TAK
Świetlice (godziny otwarcia)	7.00-14.30	Pn. 7.40-8.25 Pn.- pt. 12.15-12.45	7.00-15.00
Parkingi dla kadry / rodziców (tak/nie)	TAK	TAK	TAK
Gabinet pielęgniarstwa / stomatologiczny (tak/nie)	TAK	NIE	TAK

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Tabela poniżej przedstawia liczbę uczniów na terenie Gminy Żarnowiec oraz uczących się na terenie innych gmin na przestrzeni 5 lat. W liczbie uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy (łącznie z klasami „0”) obserwuje się ogólną tendencję malejącą – z poziomu 424 uczniów w roku 2018 do 396 w roku 2022. Nastąpił więc spadek o 28 uczniów (niemal 2 średnie oddziały), pomimo niewielkiego wzrostu liczby uczniów w roku 2021. Liczba uczniów z terenu Gminy, uczęszczająca do szkół na terenie innych gmin na przestrzeni analizowanych lat była bardzo zmienna – od 101 osób w 2018 roku, poprzez 59 w 2019 roku do 72 w roku 2022.

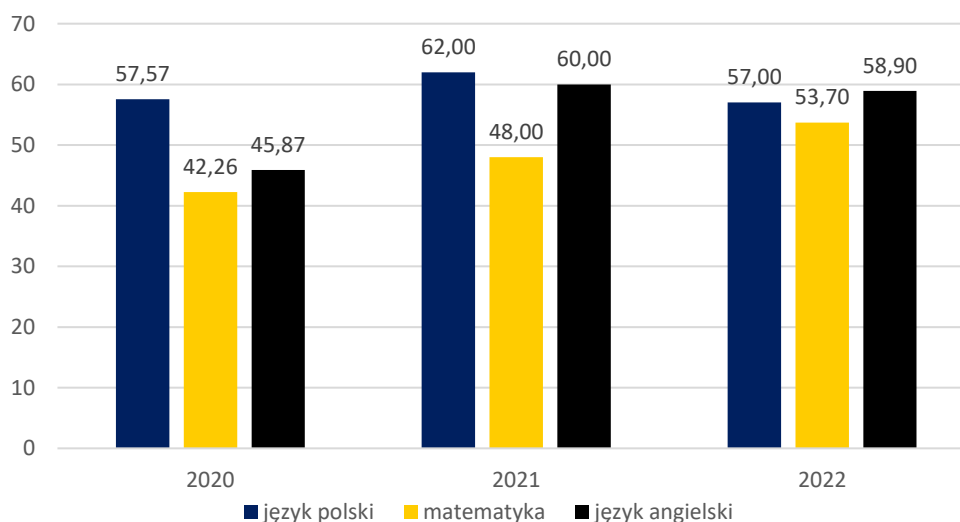
Tab. 19. Liczba uczniów zamieszkujących Gminę Żarnowiec uczęszczająca do szkół podstawowych na terenie Gminy i poza nią

	2018	2019	2020	2021	2022
Łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy wraz z klasami "0" (os.)	424	390	391	412	396
Liczba uczniów z terenu gminy, uczęszczających do szkół na terenie innych gmin (os.)	101	59	75	69	72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Badanie postępów edukacyjnych i osiągnięć uczniów może przybierać różne formy. Najczęściej są to sprawdziany wewnętrzne i zewnętrzne oraz konkursy przedmiotowe. Średnie wyniki egzaminów ósmoklasisty w Gminie Żarnowiec w latach 2020-2022 charakteryzują się podobną tendencją w zakresie przedmiotów, z którymi uczniowie mieli największe problemy (co roku najniższe wyniki egzaminów osiągnęto z matematyki). Z kolei najlepsze wyniki osiągnęto z języka polskiego, poza rokiem 2022, kiedy to nieco lepsze wyniki uczniowie osiągnęli z języka angielskiego, co widoczne jest na poniższym wykresie.

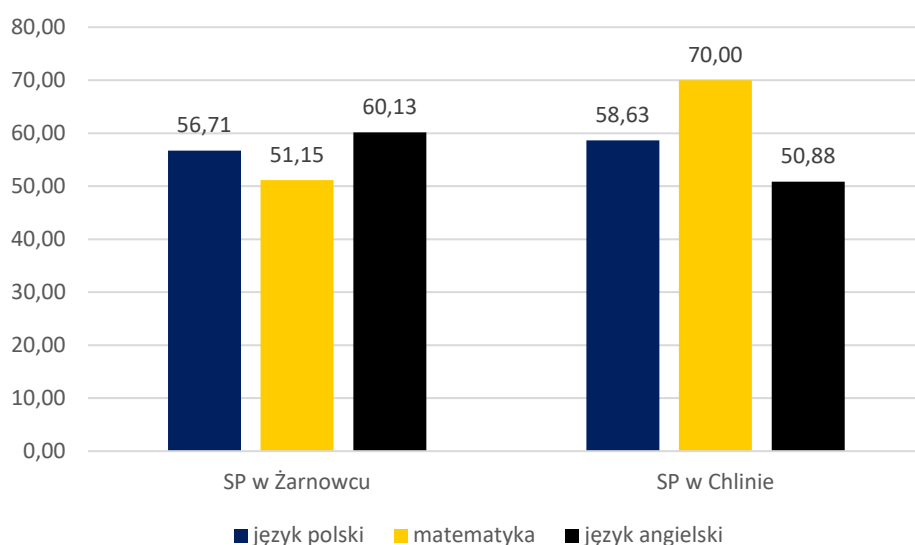
Ryc. 24. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Żarnowiec w latach 2020-2022



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE.

W 2022 roku wyższy średni wynik z egzaminów z języka polskiego uzyskali uczniowie SP w Chlinie, podobnie zresztą jak z matematyki. Z kolei wyższe wyniki egzaminu z języka angielskiego osiągnęli uczniowie SP w Żarnowcu. Rozkład poszczególnych szkół i średnich wyników przedstawiono na poniższym wykresie.

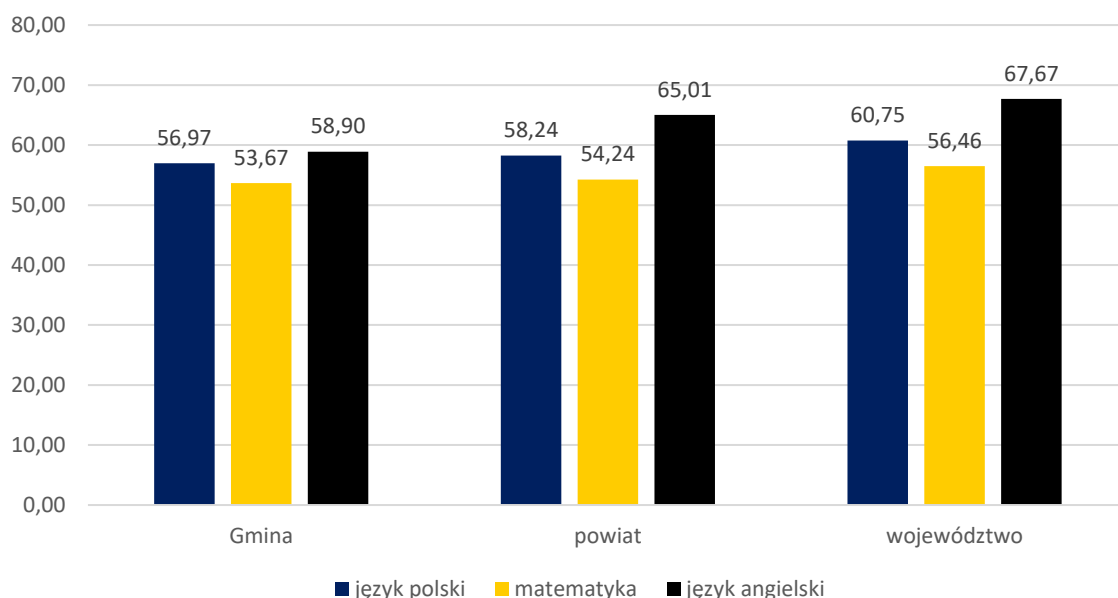
Ryc. 25. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkołach w Gminie Żarnowiec w 2022 roku



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE 2022.

Porównując średnie wyniki egzaminu ósmoklasistów w 2022 roku wśród uczniów Gminy Żarnowiec, powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego, zauważa się, że w przypadku wszystkich analizowanych przedmiotów, średnia gminna wypada najniżej spośród omawianych jednostek samorządowych. Wyższe wyniki odnotowano w przypadku średniej powiatowej, a najwyższe dla średniej wojewódzkiej.

Ryc. 26. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Żarnowiec w 2022 roku na tle powiatu i województwa



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE 2022.

Niewielka liczebność placówek w Małoszycach i Chlinie wpływa na wysokie koszty utrzymania szkół, przede wszystkim z uwagi na konieczności dopłat z budżetu Gminy. Analizując wydatki ogółem z budżetu Gminy Żarnowiec w dziale oświata i wychowanie w latach 2017-2022 zauważa się tendencję wzrostową, co wiąże się m.in. z rosnącymi



kosztami wynagrodzeń oraz utrzymaniem obiektów szkolnych i przedszkolnych. W roku 2017 wydatki wynosiły nieco ponad 5,3 mln zł, natomiast w roku 2022 już ponad 8,4 mln zł. W zdecydowanie wolniejszym tempie rosła w analizowanych latach subwencja oświatowa (nieco ponad 4 mln zł w roku 2017 i nieco ponad 4,9 mln w roku 2022). Taka sytuacja skutkowałą znaczącymi i zwiększającymi się różnicami pomiędzy wydatkami ogółem na oświatę i wychowanie, a kwotą otrzymywanej subwencji oświatowej. Stopień pokrycia koniecznych wydatków subwencją był więc coraz niższy (od 76% w 2017 roku do 59% w 2022 roku), co wiązało się ze zwiększaniem wydatków własnych z budżetu Gminy w tym dziale.

**Tab. 20. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Żarnowiec w latach 2017-2022 (zł)**

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
<b>WYDATKI OGÓŁEM</b>	<b>5 340 161,61</b>	<b>5 850 482,01</b>	<b>6 568 901,42</b>	<b>9 277 307,14</b>	<b>7 643 772,74</b>	<b>8 443 545,66</b>
Wydatki bieżące, w tym:	5 340 161,61	5 833 877,01	6 568 901,42	6 765 180,45	7 539 107,90	8 243 920,70
Wynagrodzenia i pochodne	3 833 804,89	4 341 155,33	4 845 766,66	5 110 134,63	6 077 800,65	6 405 896,72
Pozostałe wydatki bieżące	1 506 356,72	1 492 721,68	1 723 134,76	1 655 045,82	1 461 307,25	1 838 023,98
Wydatki majątkowe	0,00	16 605,00	0,00	2 512 126,69	104 664,84	199 624,96
<b>SUBWENCJA OŚWIATOWA</b>	<b>4 066 759,00</b>	<b>4 322 476,00</b>	<b>4 416 278,00</b>	<b>4 691 774,00</b>	<b>4 611 196,00</b>	<b>4 961 426,00</b>
Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale 801	1 273 402,61	1 528 006,01	2 152 623,42	4 585 533,14	3 032 576,74	3 482 119,66
Stopień pokrycia	76%	74%	67%	51%	60%	59%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Na terenie Gminy Żarnowiec funkcjonuje również Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Żarnowcu, mający swoją siedzibę przy ul. Krakowskiej 25. Historia Szkoły sięga 1960 roku, kiedy to powołano dwuletnią Szkołę Przysposobienia Rolniczego. Zespół Szkół w obecnej formie funkcjonuje od 1997 roku. Organem prowadzącym jest Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Na rok szkolny 2023-2024 prowadzona była rekrutacja do technikum pięcioletniego w następujących zawodach: technik agrobiznesu, technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, technik weterynarii, technik rolnik, technik żywienia i usług gastronomicznych.

## Kultura i sport

Podmiotami realizującymi zadania w zakresie kultury i sportu w Gminie Żarnowiec, których organem prowadzącym jest Gmina są Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Żarnowcu oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Żarnowcu.

Działalność kulturalna na terenie Gminy Żarnowiec prowadzona była nieprzerwanie przez 65 lat przez Dom Kultury w Żarnowcu. Od 2007 roku, jednostka funkcjonuje pod

nazwą Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Żarnowcu. W oparciu o infrastrukturę Ośrodka, organizowane są różnorodne zajęcia cykliczne: gry na pianinie, zajęcia wokalne, zajęcia taneczne dla dzieci i zajęcia tańca współczesnego dla młodzieży w zespołach. Zatrudnionych jest 5 instruktorów, w tym instruktorzy tańca, którzy pod swoją opieką mają grupy: „ATOMY”, „ATOMYJUNIOR” oraz grupę maluchów „ATOMY KIDS”. Dodatkowo, 3 instruktorów pracuje z orkiestrami dętymi w Łanach Wielkich, Chlinie i Woli Libertowskiej. Ponadto przy GOKSiT działa młodzieżowa orkiestra dęta, muzykują również zespół regionalny „Korona Żarnowca” oraz kapela regionalna „Żarnowiacy”. Strażackie Orkiestry Dęte uświetniają swoimi występami uroczystości gminne, święta kościelne, imprezy strażackie i okolicznościowe. Po rozbudowie i modernizacji w 2001 roku, Ośrodek przystosowany jest do prowadzenia działalności kulturalnej oraz usług polegających na wynajmowaniu sali, wypożyczaniu zastawy stołowej na różnego rodzaju imprezy. Odbywają się tu wesela, a także większość imprez szkolnych i okolicznościowych. GOKSiT w miarę swoich możliwości stara się obejmować patronatem wszelkiego rodzaju działania i osoby przejawiające zainteresowania kulturą w szerokim tego słowa znaczeniu – jest otwarty na współpracę.

Współpraca z działającymi na terenie Gminy instytucjami, szkołami, biblioteką i stowarzyszeniami kulturalnymi widoczna jest m.in. podczas organizacji imprez kulturalno-rekreacyjnych i różnego rodzaju przedsięwzięć, wydarzeń, propozycji kierowanych do mieszkańców Gminy i turystów. Jednym z takich wydarzeń jest organizowany od 1997 roku festyn "Dni Żarnowca". Cyklicznie organizowany jest również konkurs kulinarny „Dary Lata”, Gminny Piknik Rodzinny na Dzień Dziecka, Biesiady KGW czy kiermasze świąteczne. Ponadto szeroki katalog wydarzeń kulturalno-rozrywkowych, sportowych i turystycznych obejmuje m.in.: liczne konkursy dla dzieci i młodzieży np. konkurs recytatorski, piosenki, plastyczny lub dotyczący zachowania tradycji ludowych, spotkania z ciekawymi ludźmi, warsztaty tematyczne, koncerty z udziałem miejscowych zespołów i gwiazd estrady, spektakle teatralne, akcja WOŚP, wycieczki, rajdy rowerowe, animacje dla dzieci.

W 2022 roku na terenie Gminy funkcjonowały trzy placówki biblioteczne: Gminna Biblioteka Publiczna w Żarnowcu, Filia w Łanach Wielkich i Punkt biblioteczny w Otolu. Biblioteka dysponuje łącznie ponad 43 tys. woluminów, a także 107 egzemplarzami audiobooków. Na koniec 2021 roku zarejestrowanych było 575 czytelników, a rok później już 611, co świadczy m.in. o efektywnych działaniach propagujących czytelnictwo.

Biblioteka działa nie tylko w obszarze czytelnictwa. Poza wypożyczaniem księgozbioru i akcjami czytelnictwa, wszystkie placówki organizują lub współorganizują konkursy, spotkania, lekcje biblioteczne i ekologiczne, warsztaty i inne wydarzenia kulturalno-rozrywkowe dla wszystkich grup wiekowych.

W Gminie funkcjonuje spora grupa rękodzielników. Miejscowi artyści – Antoni Toborowicz i Weronika Witkowska – są twórcami Muzeum i Galerii Krzyży i Kapliczek w Woli Libertowskiej, współpracując również z GOKSiT. Co więcej, na terenie Gminy Żarnowiec działa Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich, które skupia 12 KGW z

poszczególnych miejscowości. W okresie letnim odbywają się spływy kajakowe rzeką Pilicą prowadzone przez OSP. Sieć dróg gminnych i szlaków turystycznych umożliwia turystykę rowerową i pieszą.

Jako lokalne centra kultury i miejsca integracji mieszkańców, funkcjonują świetlice wiejskie oraz Wiejskie Domy Kultury w Łanach Wielkich oraz w Otoli, które są siedzibami KGW, Orkiestry Dętej w Łanach Wielkich, Gminnego Koła Pszczelarzy, a także miejscami spotkań, zabaw i aktywnego spędzania czasu wolnego.

Wśród obiektów sportowych na uwagę zasługuje stadion sportowy w Żarnowcu, gdzie zajęcia prowadzi Ludowy Klub Sportowy „Trzy Korony”. Na obiekt składa się boisko pełnowymiarowe, bieżnia wokół, boisko do piłki plażowej, boisko do koszykówki, budynek zaplecza sportowego i trybuny, siłownia zewnętrzna i plac zabaw.

### Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 Ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należy do zadań własnych gminy.

Za bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Żarnowiec odpowiadają funkcjonariusze z Komisariatu Policji w Ogrodzieńcu – na całą Gminę przypada 1 dzielnicowy. Planem priorytetowym działalności dzielnicowego rejonu służbowego nr 18 (Gminy Żarnowiec) w okresie od 01.01.2023 roku do 30.06.2023 roku było ograniczenie niszczenia mienia i spożywania alkoholu w miejscu publicznym w rejonie boiska sportowego przy ulicy Kościuszki w Żarnowcu. Wśród najważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa na terenie Gminy wymienić można również jazdę pojazdami pod wpływem alkoholu, pożary, kradzieże, rozboje, przekraczanie dopuszczalnej prędkości na drogach. W Gminie Żarnowiec w 2022 roku odnotowano 346 interwencji policji, co stanowiło spadek liczby o 166 w stosunku do roku poprzedniego.

Na terenie Gminy Żarnowiec nie znajdują się punkty monitoringu (poza ewentualnymi prywatnymi, na własny użytek).

Ochroną przeciwpożarową i przeciwpowodziową na terenie Gminy zajmują się jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, których jest aż 12. Spośród wszystkich OSP, trzy jednostki ujęte są w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym: OSP Brzeziny, OSP Chlina i OSP Żarnowiec. Wykaz jednostek OSP funkcjonujących w Gminie Żarnowiec wraz z ich lokalizacją przedstawiono w poniższej tabeli.

**Tab. 21. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Żarnowiec**

Nazwa jednostki	Lokalizacja	Ujęcie w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym (tak/nie)
OSP Brzeziny	Brzeziny nr 25 A	TAK
OSP Chlina	Chlina 137	TAK
OSP Jeziorowice	Jeziorowice 28	NIE

OSP Koryczany	Koryczany 32	NIE
OSP Łany Małe	Łany Małe 27	NIE
OSP Łany Średnie	Łany Średnie 55A	NIE
OSP Łany Wielkie	Łany Wielkie 49A	NIE
OSP Małoszyce	Małoszyce 35	NIE
OSP Otola	Otola 30	NIE
OSP Wola Libertowska	Wola Libertowska 58A	NIE
OSP Udórz	Udórz 36	NIE
OSP Żarnowiec	ul. Krakowska 34 Żarnowiec	TAK

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

W roku 2022 na terenie Gminy Żarnowiec odnotowano 16 pożarów oraz 3 alarmy fałszywe w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Liczba pożarów była o 52% wyższa niż w roku poprzednim. Wzrosła również liczba interwencji strażaków związanych z usuwaniem skutków miejscowych zagrożeń z 35 w roku 2021 do 52 w roku 2022.

### Otoczenie wewnętrzne Gminy

Na terenie Gminy Żarnowiec działalność prowadzą organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i fundacje. Według danych z Rejestru Stowarzyszeń Ministerstwa Sprawiedliwości w Gminie działa 20 podmiotów będących stowarzyszeniami, innymi organizacjami społecznymi i zawodowymi lub fundacjami. Są to:

- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Żarnowieckiej (Żarnowiec),
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Żarnowcu (Żarnowiec),
- „Fundacja Delphinus - Na Rzecz Rehabilitacji Medycznej i Społecznej” (Żarnowiec),
- Ludowy Klub Sportowy "Trzy Korony" w Żarnowcu (Żarnowiec),
- Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich Gminy Żarnowiec (Żarnowiec),
- Stowarzyszenie Hodowców Małopolskich Koni Wyścigowych (Żarnowiec),
- Kółko Rolnicze „Jedność” w Koryczanach (Koryczany),
- Stowarzyszenie „Młodzi, Starsi - Aktywni” (Wola Libertowska),
- OSP Brzeziny,
- OSP Chlina,
- OSP Jeziorowice,
- OSP Koryczany,
- OSP Łany Małe,
- OSP Łany Średnie,
- OSP Łany Wielkie,
- OSP Małoszyce,
- OSP Otola,

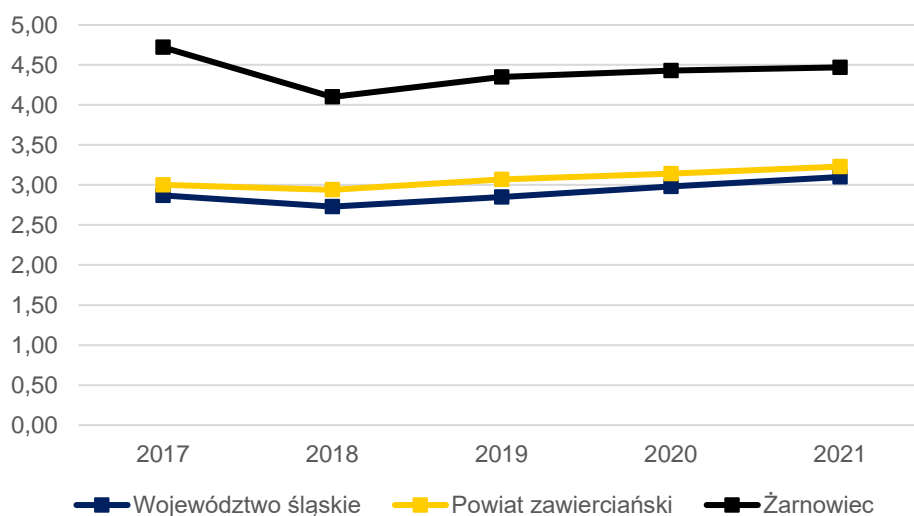
- OSP Wola Libertowska,
- OSP Udórz,
- OSP Żarnowiec.

Dodatkowo, na terenie Gminy Żarnowiec aktywnie działa 12 Kół Gospodyń Wiejskich, które mają swój wkład w kultywowanie lokalnej tradycji, a także aktywizację i integrację mieszkańców.

Najczęstszą formą współpracy Gminy Żarnowiec z organizacjami społecznymi jest zlecenie realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie oraz udzielanie dotacji z budżetu Gminy na realizację tychże zadań. Podstawowym sposobem zlecenia realizacji zadań publicznych oraz udzielania wsparcia są otwarte konkursy ofert. W 2022 roku Wójt Gminy Żarnowiec ogłosił jeden konkurs ofert na zadania publiczne w zakresie upowszechniania kultury fizycznej: „Prowadzenie sportowych szkoleń dzieci i młodzieży oraz rozwój bazy sportowo rekreacyjnej”. Zadanie zostało powierzone jedynej organizacji, która złożyła swoją ofertę – Ludowemu Klubowi Sportowemu „Trzy Korony” w Żarnowcu. Brak konkurencji w zakresie konkursów ogłaszanych dla organizacji pozarządowych wskazuje na niewielką aktywność NGO w życiu społecznym Gminy.

Na poniższym wykresie przedstawiono wskaźnik obrazujący liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców. Wartość wskaźnika w latach 2017-2018 spadła, jednak od 2019 roku systematycznie rośnie. Warto zauważyć, że wskaźnik dla Gminy Żarnowiec jest dużo wyższy niż dla powiatu zawierciańskiego czy województwa śląskiego. W 2021 roku w Gminie Żarnowiec zarejestrowanych było 4,47 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców, natomiast dla powiatu wskaźnik wynosił 3,23, a dla województwa 3,10. Należy nadmienić, że wysoka wartość wskaźnika nie zawsze obrazuje aktywność społeczną w zakresie organizacji pozarządowych (czego potwierdzeniem jest brak konkurencji w konkursach ofert w Gminie Żarnowiec). Dodatkowo, na wskaźnik wpływa liczba mieszkańców, zatem zmniejszająca się liczebność Gminy wpływa na zwiększenie się wskaźnika.

Ryc. 27. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Żarnowiec na tle powiatu i województwa



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy Żarnowiec nie funkcjonują Rada Młodzieżowa ani Rada Seniorów. W pierwszym przypadku jest zdecydowany brak zaangażowania i chęci ze strony mieszkańców, aby taki organ ustanowić. Brany jest pod uwagę jednak rozwój polityki senioralnej, w tym w oparciu o Radę Seniorów, a także wprowadzanie innych rozwiązań atrakcyjnych dla starszej części społeczeństwa.

### Otoczenie zewnętrzne Gminy

Gmina Żarnowiec jest członkiem 6 związków i stowarzyszeń międzygminnych. Są to:

- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Perła Jury,
- Stowarzyszenie Miast Króla Kazimierza Wielkiego,
- Śląski Związek Gmin i Powiatów,
- Związek Gmin Jurajskich,
- Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego,
- Jurajska Organizacja Turystyczna.

**Lokalna Grupa Działania „Perła Jury”** jest stowarzyszeniem, powstałym na skutek działań przedstawicieli sektora społecznego, gospodarczego i publicznego, mających na celu pozyskiwanie środków unijnych na rzecz rozwoju obszarów wiejskich należących do LGD oraz zmobilizowanie mieszkańców regionu do wzięcia aktywnego udziału w promocji i rozwoju tych obszarów. Nazwa LGD nawiązuje do lokalizacji geograficznej i ukształtowania terenu (Jura Krakowsko-Częstochowska) i ukazuje wyjątkowość krajobrazu jurajskiego oraz możliwości jakie oferuje. Z kolei pierwszy człon nazwy „Perła” oznacza coś wyjątkowego, wręcz unikatowego, pięknego i czystego. W skład obszaru objętego działalnością LGD od 2006 r. wchodziło 8 gmin powiatu zawierciańskiego (Łazy, Ogrodzieniec, Pilica, Szczekociny, Włodowice, Kroczyce, Irządze, Żarnowiec), a w roku 2014 do LGD przyłączyła się Gmina Poręba. Siedziba LGD znajduje się w Siamoszycach (teren LGD-gmina Kroczyce) oraz w

Łazach (teren LGD-gmina Łazy). Jest to jedna z nielicznych organizacji do których należy Gmina, która daje jej realne korzyści, wspiera w pozyskiwaniu środków oraz oferuje granty m.in. z Centrum Inicjatyw Lokalnych.

**Stowarzyszenie Miast Króla Kazimierza Wielkiego** powstało w celu upamiętnienia działalności Króla Kazimierza III Wielkiego, jego wkładu w lokowanie i budowę miast w czasach jego panowania. Gmina Żarnowiec należy do stowarzyszenia od 10 lutego 2009 roku. Siedzibą Stowarzyszenia jest miasto narodzin króla Kazimierza III Wielkiego – Kowal, pow. włocławski, woj. kujawsko-pomorskie. Celem Stowarzyszenia jest m.in. upowszechnianie idei umocnienia państwa polskiego oraz dorobku ostatniego z Piastów, króla Kazimierza III Wielkiego, wspieranie działań zmierzających do popularyzacji dorobku polskich rodzin królewskich okresu średniowiecza, ze szczególnym uwzględnieniem czasów panowania króla Kazimierza III Wielkiego, koordynacja współdziałania jednostek samorządu terytorialnego zmierzająca do podtrzymania i upowszechnienia wspólnych tradycji historycznych, kulturalnych oraz gospodarczych grodów zawdzięczających swoje powstanie lub odbudowę królowi Kazimierzowi III Wielkiemu.

**Śląski Związek Gmin i Powiatów** jest największą regionalną organizacją samorządową w Polsce, zrzeszającą 154 jednostki samorządu terytorialnego z woj. śląskiego, w tym wszystkie 19 miast na prawach powiatu. Od ponad 30 lat Związek jest aktywny w środowisku samorządowym w województwie śląskim i w skali ogólnopolskiej. W ramach swojej działalności wspiera gminy i powiaty w ich bieżącym funkcjonowaniu, jak i długofalowym rozwoju. Wśród priorytetów Związku wymienia się: reprezentowanie wspólnych interesów samorządów lokalnych, przekazywanie rzetelnej wiedzy i informacji w różnych dziedzinach funkcjonowania gmin i powiatów, rozpowszechnianie najlepszych wzorców w zakresie rozwoju lokalnego, zapewnianie wymiany samorządowych doświadczeń, prowadzenie działalności informacyjno-szkoleniowej czy kształtowanie kultury samorządowej.

**Związek Gmin Jurajskich** jest dobrowolnym stowarzyszeniem gmin z województwa małopolskiego i śląskiego, leżących na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej. Działa od końca 1991 roku, a jego założycielami było 15 gmin (obecnie do ZGJ należą 34 gminy). Siedzibą Związku jest miasto Ogrodzieniec. Podstawowymi celami Związku są: promocja turystyczna Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej przez różnego typu wydawnictwa (przewodniki, albumy, mapy, foldery, ulotki), akcje promocyjne w środkach masowego przekazu, uczestnictwo w targach turystycznych, pomoc w nawiązywaniu kontaktów z partnerami krajowymi i zagranicznymi, chcącymi inwestować na terenie Wyżyny, rozwój turystyki wiejskiej, ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych Jury, rozwój infrastruktury turystycznej, dążenie do gospodarczej i kulturalnej integracji gmin, współpraca i wymiana doświadczeń z zakresu funkcjonowania samorządów lokalnych, opracowanie i popularyzacja budownictwa dostosowanego do krajobrazu.

**Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego** jest samorządnym stowarzyszeniem gmin i powiatów, powołanym dla wsparcia idei

samorządności lokalnej, ochrony wspólnych interesów, wymiany doświadczeń, promocji osiągnięć oraz realizacji wspólnych przedsięwzięć i inwestycji. Wśród zadań Związku wymienić można m.in.: pełnienie funkcji Związku ZIT w odniesieniu do Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, realizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, realizację zadań dotyczących wdrażania projektów dofinansowanych z funduszy krajowych i europejskich, w tym pochodzących z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, w tym w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, realizację zadań związanych z pełnieniem funkcji Związku ZIT dla Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach RPO WSL. Związek Subregionu Centralnego liczy 81 członków - jednostek samorządu terytorialnego Województwa Śląskiego.

**Jurajska Organizacja Turystyczna** z siedzibą w Zawierciu, ma na celu działanie na rzecz turystyczno-rekreacyjnego rozwoju jury, który sprzyjałby zwiększaniu liczby turystów odwiedzających region i zwiększaniu dochodów z działalności turystycznej, w szczególności poprzez realizację zadań takich jak m.in.: wspieranie wszelkich inicjatyw związanych z zaspokajaniem potrzeb turystyczno-rekreacyjnych, a zwłaszcza związanych z rozwojem oferty oraz na jurze, inicjowanie i wspieranie współpracy pomiędzy członkami JOT, samorządem terytorialnym, podmiotami gospodarczymi, branżą turystyczną, organizacjami społecznymi i innymi podmiotami w zakresie turystyczno-rekreacyjnego rozwoju jury, tworzenie i rozwój produktów turystycznych wokół jurajskich atrakcji turystycznych oraz zarządzanie tymi produktami czy propagowanie zdrowego stylu życia w oparciu o turystykę i rekreację oraz zwalczanie zjawisk patologii społecznej (narkomania, alkoholizm, palenie tytoniu i inne).

### **3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna**

Opieka zdrowotna dla mieszkańców Gminy Żarnowiec realizowana jest głównie w oparciu o funkcjonujący Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Żarnowcu, który jest jednostką organizacyjną Gminy. SPZOZ znajduje się w Żarnowcu przy ul. Mostowej 1 i czynny jest od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-18:00. Liczba pacjentów (deklaracji złożonych ogółem do lekarza POZ) na koniec 2022 roku wynosiła 4 629. Również w tym roku udzielono ponad 20 000 świadczeń, co stanowiło wzrost o ponad 2 000 w stosunku do roku 2021. W ramach Ośrodka Zdrowia funkcjonuje poradnia ginekologiczna. W 2022 roku uruchomiono porady dla kobiet ciężarnych w ramach szkoły rodzenia. W ośrodku funkcjonuje również komercyjny gabinet fizjoterapeutyczny oraz gabinet kardiologiczny.

W 2022 roku zatrudniony został dodatkowy lekarz – pediatra, dzięki czemu zwiększono dostępność do świadczeń dla dzieci. Nieużytkowane pomieszczenia wyremontowano i zaadaptowano do pełnienia funkcji gabinetu lekarskiego, a także zakupiono niezbędne wyposażenie oraz specjalistyczny sprzęt diagnostyczny. Wyremontowano również część pediatryczną (punkt szczepień) oraz część ginekologiczną.



W zakresie świadczeń Podstawowej Opieki Zdrowotnej w 2022 roku Ośrodek Zdrowia zawarł umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie medycyny szkolnej, co skutkowało zatrudnieniem pielęgniarki szkolnej, która realizuje opiekę nad uczniami szkół podstawowych w Żarnowcu, Chlinie oraz Małoszycach.

W Żarnowcu przy ul. Miechowskiej 6 funkcjonuje również Ośrodek DELPHINUS – Niepubliczny Zakład Usług Medycznych i Rehabilitacyjnych. Jednostka świadczy usługi z zakresu gabinetów fizjoterapii, kinezyterapii, masażu oraz poradni: psychologicznej, AIDS, ortopedycznej, neurologicznej, reumatologicznej, kardiologicznej, POZ, wad postawy, rehabilitacyjnej. Usługi rehabilitacyjne odbywają się zarówno w Ośrodku jak i w domu pacjenta.

Najbliższa stacja pogotowia ratunkowego zlokalizowana jest w Zawierciu – 35 km od Żarnowca (około 40 minut drogi).

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem w Gminie Żarnowiec odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarnowcu z siedzibą przy ul. Krakowskiej 34.

Zgodnie ze Statutem, celem działalności OPS jest w szczególności:

- 1) umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia oraz zapobieganie powstawaniu tych sytuacji;
- 2) zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka;
- 3) doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem;
- 4) prowadzenie działań prewencyjnych zapobiegających powstawaniu patologii społecznych.

Wśród podstawowych zadań Ośrodka, wymienić można m.in. ocenę oraz analizowanie stanu potrzeb lokalnych w zakresie pomocy społecznej, w tym problemów społecznych, potrzeb socjalnych zarówno jednostkowych jak i środowiskowych występujących na terenie gminy Żarnowiec, przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych ustawą o pomocy społecznej, praca socjalna, aktywizacja środowiska lokalnego w niesieniu pomocy osobom starszym, samotnym i niepełnosprawnym i wiele innych.

Wykonując swoje zadania, OPS współpracuje z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołami, osobami fizycznymi i prawnymi oraz innymi jednostkami. Ośrodek realizuje zadania własne gminy zgodnie z wymaganiami ustawowymi oraz zadaniami określonymi przez Radę Gminy, natomiast zadania zlecone są zgodne z ustaleniami przekazanymi przez administrację rządową.

Jednym z zadań OPS jest również opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Obecna Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Żarnowiec na lata 2021-2030 została przyjęta przez Radę Gminy w maju 2021 roku. Dokument zawiera 7 celów strategicznych, względem których należy zachować spójność opracowując Strategię Rozwoju Gminy. Są to następujące cele:

1. Budowanie zintegrowanego systemu wspierania rodziny.
2. Zapewnienie warunków służących zaspokajaniu potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.
3. Skuteczna profilaktyka zdrowotna oraz rozwój sieci wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin.
4. Kompleksowa i profesjonalna pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie.
5. Aktywizacja zawodowa osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.
6. Ograniczenie marginalizacji społecznej osób zagrożonych ubóstwem.
7. Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców.

Poza Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych, polityka pomocy społecznej na terenie Gminy Żarnowiec jest oparta o następujące dokumenty wieloletnie:

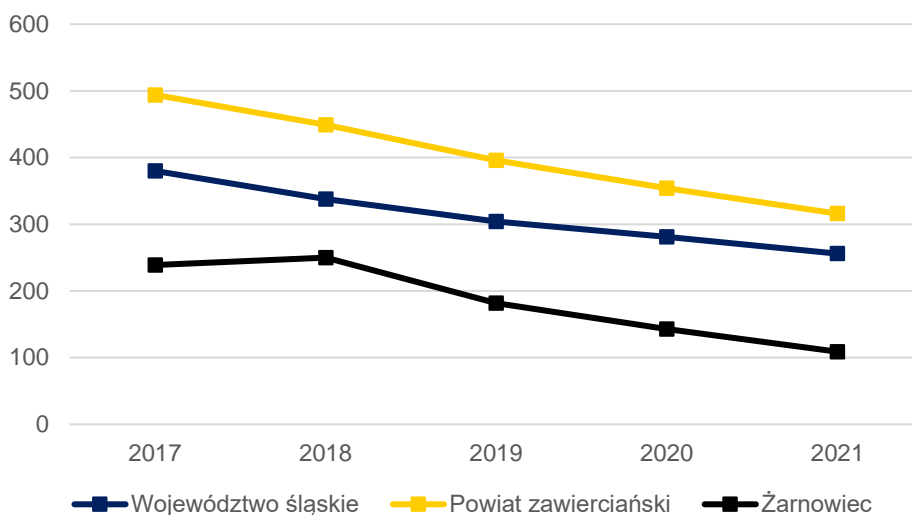
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025 – dokument określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z używania alkoholu i narkotyków;
- Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Żarnowiec na lata 2021-2023 – celem głównym dokumentu jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w procesie przywracania im zdolności prawidłowego funkcjonowania;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Żarnowiec na lata 2022-2026 – Program adresowany jest do rodzin i osób, które ze względu na przemoc w rodzinie wymagają wsparcia społecznego, sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielenia pomocy w sytuacji przemocy, społeczności lokalnej.

Wszystkie ww. dokumenty mają zostać poddane aktualizacji po upływie ich ram czasowych.

Aby porównać udział mieszkańców będących beneficjentami pomocy społecznej z innymi jednostkami samorządowymi, zastosowano wskaźnik liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wartość

wskaźnika utrzymuje tendencję spadkową w latach 2017-2021 zarówno dla Gminy Żarnowiec, jak i powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego. Warto jednak zauważyć, że wskaźnik ten dla Gminy był niższy od pozostałych jednostek we wszystkich analizowanych latach – w 2021 roku wyniósł 109, przy wartości 256 dla województwa i 316 dla powiatu.

**Ryc. 28. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Żarnowiec na tle powiatu i województwa**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2023 roku Gmina Żarnowiec przystąpiła również do delimitacji obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji, wśród których wyznacza się miejsca cechujące się szczególnym nagromadzeniem negatywnych zjawisk społecznych i innych. Na wyznaczonych obszarach Gmina zamierza prowadzić działania rewitalizacyjne, mające na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego, jednocześnie wpływając na poprawę jakości życia dla mieszkańców.

Na terenie Gminy Żarnowiec zauważa się zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych. Według stanu na koniec 2022 roku na terenie Gminy nie świadczone środowiskowych form wsparcia dla osób starszych (Klub seniora, Dzienny Dom Pobytu). Potrzeby w tym zakresie potęguje fakt zwiększającego się z roku na rok udziału seniorów w całej społeczności Gminy Żarnowiec.

Zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej jest zadaniem własnym gminy, nałożonym przez ustawę z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz.U. 2023 poz. 725). Polityka mieszkaniowa na terenie Gminy Żarnowiec oparta jest m.in. o zapisy Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Żarnowiec na lata 2021-2026. Z zapisów wspomnianego Programu wynika, że prognozowane potrzeby mieszkaniowe na lata 2021-2026 nie ulegną zmianie, a zatem w okresie objętym planem nie przewiduje się wzrostu liczby lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy. Ze względu na środki finansowe Gmina Żarnowiec nie planuje powiększenia

zasobu mieszkaniowego w jakikolwiek sposób, w tym poprzez nabywanie lokali. Zgodnie z Programem, planowano sprzedaż 4 lokali w roku 2022, jednak ostatecznie zdecydowano o sprzedaży 2 z nich.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę mieszkań socjalnych i komunalnych będących w zasobie Gminy Żarnowiec od 2018 do 2022 roku. Zauważyć można zwiększenie o 1 mieszkanie zasobu mieszkań komunalnych w 2021 roku, przy jednoczesnym zmniejszeniu zasobu mieszkań socjalnych, również o jedno mieszkanie. Na terenie Gminy nie funkcjonują mieszkania wspomagane ani mieszkania chronione.

**Tab. 22. Liczba mieszkań socjalnych i komunalnych w zasobie Gminy Żarnowiec w latach 2018-2022**

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba mieszkań komunalnych	13	13	13	14	14
Liczba mieszkań socjalnych	2	2	2	1	1

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.*



## ANKIETA

### Strategia Rozwoju Gminy Żarnowiec

Szanowni Państwo,

W związku z przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Żarnowiec na lata 2024-2034, zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety. Ankieta jest anonimowa.

Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

### Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

Społeczeństwo						
<b>Jak oceniasz:</b>	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?						
Skuteczność działania pomocy społecznej?						
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?						
Dostęp do żłobków / klubów malucha?						
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę (DPS, Klub Seniora)?						
Wsparcie osób niesamodzielnych?						
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy?						
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy?						
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?						
Gospodarka						
<b>Jak oceniasz:</b>	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?						
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?						
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?						
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy?						
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?						
Dostępność usług na terenie Gminy?						
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie?						

Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?							
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?							
<b>Środowisko i przestrzeń</b>							
<b>Jak oceniasz:</b>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Estetykę swojej gminy?							
Jakość powietrza w gminie?							
Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?							
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?							
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)?							
Czystość terenów zieleni (lasów, parków)?							
Świadomość ekologiczną mieszkańców?							
System odbioru odpadów na terenie gminy?							
Efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?							
Walory środowiska przyrodniczego w gminie?							
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy?							
<b>Infrastruktura techniczna</b>							
<b>Jak oceniasz:</b>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Stan dróg w gminie?							
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?							
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?							
Jakość sieci wodociągowej?							
Jakość sieci kanalizacyjnej?							
Dostęp do Internetu w gminie?							
<b>Turystyka i rekreacja</b>							
<b>Jak oceniasz:</b>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Atrakcyjność turystyczną gminy?							
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie?							
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?							
Poziom bazy gastronomicznej?							
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych?							
System ścieżek rowerowych?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?							

Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?							
<b>Edukacja i kultura</b>							
<b>Jak oceniasz:</b>		<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>	<b>5</b>
Dostęp do edukacji przedszkolnej?							
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie?							
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?							
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?							
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie?							
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?							
Dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)?							
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?							
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?							
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?							
Organizację dowozu dzieci do szkół?							
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie?							
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)?							
Działalność domu kultury i biblioteki?							
Działalność świetlic wiejskich?							

## Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat:

- poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego
- rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- rozbudowa oświetlenie ulicznego
- rozwój infrastruktury sportowej
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy
- zwiększenie dostępu do Internetu
- wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- stworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- poprawa dostępu do usług medycznych
- zmniejszenie bezrobocia
- promocja gminy
- inwestycje w rozwój turystyki
- podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- zwiększenie dostępności przedszkoli
- zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- poprawa bezpieczeństwa publicznego
- rozwój kultury
- aktywizacja osób starszych
- inne (*jakie?*)

---

## Część III:

1. Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką gminy?

.....

---



## Metryczka

**Płeć:**  kobieta  mężczyzna

**Wiek:**  poniżej 18 lat  18-25 lat  26-35 lat  36-45 lat  46-55 lat  56-65 lat  
 powyżej 65 lat

**Zatrudnienie:**

uczeń/student  rolnik  przedsiębiorca  osoba pracująca  osoba bezrobotna  
 emeryt / rencista  inne (jakie?) .....

**Zamieszkanie:**

jestem mieszkańcem gminy  nie jestem mieszkańcem gminy

Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna

CEL STRATEGICZNY I: GMINA ŻARNOWIEC MIEJSCEM Z WYSOKIEJ JAKOŚCI PRZESTRZENIĄ I ŚRODOWISKIEM															
Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów	Osiągnięta wartość wskaźnika w roku:											Jednostka odpowiedzialna
				2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	
I.I. Bezpieczna i efektywna infrastruktura.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Poprawa jakości i rozwój infrastruktury drogowej, chodników, dróg pieszo-rowerowych i mostów w ciągach dróg gminnych.</li> <li>Współpraca z powiatem zawierciańskim w zakresie poprawy jakości dróg, chodników i dróg pieszo-rowerowych w ciągach dróg powiatowych, m.in. poprzez partycypację w kosztach remontów dróg powiatowych na terenie Gminy Żarnowiec.</li> <li>Zwiększenie bezpieczeństwa przy przejściach dla pieszych, m.in. poprzez odpowiednie oświetlenie i montaż barierek w miejscach newralgicznych.</li> <li>Modernizacja sieci wodociągowej.</li> <li>Dążenie do utworzenia i funkcjonowania transportu</li> </ul>	Poprawa bezpieczeństwa drogowego i komfortu przemieszczania się wewnątrz i na zewnątrz Gminy dzięki wysokiej jakości infrastrukturze drogowej i przydrożnej oraz komunikacji publicznej.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Długość wybudowanych/zmodernizowanych dróg (km).</li> </ul>												
		Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców przemieszczających się z wykorzystaniem ciągów pieszo-rowerowych.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Długość wybudowanych/zmodernizowanych chodników (km).</li> </ul>												
		Zmniejszenie częstotliwości awarii na sieci wodociągowej dzięki prowadzonej modernizacji.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Długość wybudowanych ścieżek rowerowych (km).</li> </ul>												
		Poprawa funkcjonowania gospodarki ściekowej na terenie Gminy oraz													

	<p>zbiorowego odpowiadającego na potrzeby mieszkańców.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Poprawa i regulacja gospodarki ściekowej na terenie Gminy m.in. poprzez budowę zbiorników przy oczyszczalni ścieków pozwalających na dowożenie nieczystości taborem asenizacyjnym.</li> <li>• Współpraca z operatorami sieci elektrycznej w celu zwiększenia mocy przyłączeniowej Ośrodka Zdrowia w Żarnowcu.</li> <li>• Współpraca z operatorami sieci internetowych w celu poprawy jakości Internetu na terenie Gminy.</li> </ul>	<p>zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej (km).</li> </ul>																		
			<ul style="list-style-type: none"> <li>• Pojemność zbiorników do magazynowania nieczystości płynnych przy oczyszczalni (m<sup>3</sup>).</li> </ul>																		
<p>I.II. Odpowiedzialna i zrównoważona polityka przestrzenna.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Opracowanie Planu ogólnego, który zawierał będzie wytyczne do prowadzenia zrównoważonej polityki przestrzennej, odpowiadającej na wyzwania Gminy Żarnowiec.</li> <li>• Wyznaczenie i przygotowanie terenów pod inwestycje, w tym z przeznaczeniem na instalacje pozyskujące energię ze źródeł odnawialnych.</li> <li>• Stosowanie projektowania uniwersalnego i uwzględnianie zasad dostępności przy budowie i rozbudowie obiektów użyteczności publicznej oraz przestrzeni wspólnych na terenie Gminy.</li> <li>• Prowadzenie polityki przestrzennej w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju z uwzględnieniem zachowania lub zwiększenia zielonej i niebieskiej</li> </ul>	<p>Zagospodarowywanie przestrzeni w sposób tworzący harmonijną całość, uwzględniający w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.</p> <p>Zwiększenie funkcjonalności i dostępności przestrzeni Gminy oraz obiektów użyteczności publicznej.</p> <p>Przeciwdziałanie występowaniu zjawisk ekstremalnych i adaptacja do zmian klimatu dzięki ochronie terenów zieleni przed presją zabudowy i</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Postępy prac nad Planem ogólnym (forma opisowa).</li> </ul>																		
			<ul style="list-style-type: none"> <li>• Powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji (ha).</li> </ul>																		
			<ul style="list-style-type: none"> <li>• Powierzchnia terenów wyznaczonych pod zabudowę (ha).</li> </ul>																		

	<p>infrastruktury oraz powierzchni przepuszczalnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej, m.in. poprzez prowadzenie działań rewitalizacyjnych.</li> </ul>	<p>„betonowaniem” nieruchomości.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba gminnych obiektów i/lub budynków użyteczności publicznej dostosowanych do standardów dostępności (szt.).</li> </ul>													
<p>I.III. Adaptacja do zmian klimatu i ochrona środowiska.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej wraz z wymianą źródeł ciepła na bardziej przyjazne środowisku, w tym instalacje OZE.</li> <li>• Wsparcie mieszkańców (m.in. organizacyjne, finansowe) w termomodernizacji obiektów mieszkalnych oraz wymianie źródeł ciepła na mniej emisyjne.</li> <li>• Współpraca z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie w zakresie poprawy stanu rzek.</li> <li>• Podnoszenie świadomości właścicieli gruntów w zakresie ich obowiązków związanych z melioracją w celu poprawy funkcjonowania urządzeń melioracji szczegółowej.</li> <li>• Dopuszanie jednostek OSP w celu zwiększenia bezpieczeństwa m.in. w zakresie reagowania na skutki anomalii pogodowych, klęsk żywiołowych i wypadków.</li> <li>• Działalność edukacyjna w zakresie zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców m.in. w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, odpadami porolniczymi, prawidłowego odprowadzania ścieków bytowych, retencji wód opadowych, a także skutków zdrowotnych i środowiskowych stosowania złej jakości opału.</li> </ul>	<p>Wysoka efektywność energetyczna i zwiększenie samowystarczalności energetycznej Gminy dzięki pozyskiwaniu energii z odnawialnych źródeł.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba zainstalowanych urządzeń OZE w sektorze publicznym (szt.).</li> </ul>													
		<p>Utrzymanie dobrej jakości powietrza oraz brak występujących przekroczeń zanieczyszczeń w powietrzu, dzięki wykorzystywaniu nowoczesnych i ekologicznych źródeł ciepła.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba wymienionych źródeł ciepła przy wsparciu Gminy (szt.).</li> </ul>													
		<p>Podniesienie wydajności energetycznej budynków i tym samym obniżenie kosztów ich ogrzewania i zużycia energii.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Poziom zanieczyszczenia pyłami PM10 i PM2,5 (µm).</li> </ul>													
		<p>Zmiana nawyków społecznych na bardziej proekologiczne i wsparcie mieszkańców w przechodzeniu na ekologiczne źródła energii, w tym odnawialne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji (szt.).</li> </ul>													
		<p>Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej i zachowanie odpowiednich stosunków wodnych.</p> <p>Służby ratownicze posiadające możliwości i narzędzia służące ochronie</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Środki przekazane na doposażenie jednostek OSP (zł).</li> </ul>													

<ul style="list-style-type: none"> <li>Zachowanie istniejących oraz rozwój elementów zielonej infrastruktury, w tym m.in.: zakładanie zielonych dachów i zielonych ścian na budynkach, ogrodów deszczowych, wprowadzanie nowych zadrzewień, zakładanie łąk kwietnych</li> <li>Zachowanie istniejących oraz rozwój elementów niebieskiej infrastruktury, w tym m.in.: zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych w sposób minimalizujący utratę naturalnej retencji lub spowalniający odpływ odprowadzanych wód, wspieranie działań z zakresu małej retencji.</li> <li>Opracowywanie i realizacja Programów opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Żarnowiec.</li> </ul>	<p>bezpieczeństwa mieszkańców i środowiska.</p> <p>Adaptacja do zmian klimatu i zwiększenie odporności na klęski żywiołowe oraz przeciwdziałanie negatywnym skutkom powodzi i suszy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Liczba przeprowadzonych akcji z zakresu edukacji ekologicznej, w tym przeprowadzonych warsztatów, zajęć, konkursów, imprez, itp. (szt.).</li> </ul>																		
	<p>Zwiększenie powierzchni zielonej i niebieskiej infrastruktury, a także poziomu zagospodarowania wód opadowych i roztopowych również na terenach prywatnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Liczba wdrożonych rozwiązań z zakresu zielonej infrastruktury (szt.).</li> </ul>																		
	<p>Zapobieganie bezdomności zwierząt oraz zwrócenie uwagi społeczeństwa na ten problem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Liczba powstałych obiektów małej retencji wodnej (szt.).</li> </ul>																		
		<ul style="list-style-type: none"> <li>Liczba interwencji podjętych w zakresie przekazania bezdomnych zwierząt z terenu Gminy do schroniska (szt.).</li> </ul>																		

CEL STRATEGICZNY II: GMINA ŻARNOWIEC PRZYJAZNA PRZEDSIĘBIORCOM I WSPIERAJĄCĄ LOKALNYCH WYTWÓRCÓW

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów	Osiągnięta wartość wskaźnika w roku:										Jednostka odpowiedzialna		
				2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033		2034	
II.I. Konkurencyjna gospodarka i przedsiębiorczy mieszkańcy.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Utworzenie strefy aktywności gospodarczej, w tym wyodrębnienie i przygotowanie terenów inwestycyjnych.</li> <li>• Powołanie Społecznej Rady Gospodarczej zrzeszającej lokalnych przedsiębiorców i będącej platformą wymiany doświadczeń.</li> <li>• Aktywne dążenie do przyciągania inwestorów, m.in. poprzez stworzenie systemu zachęt podatkowych i finansowych dla nowych przedsiębiorców.</li> <li>• Wdrażanie instrumentów służących podnoszeniu kwalifikacji, nabywaniu kompetencji i zdobywaniu doświadczenia zawodowego mieszkańców, w szczególności osób młodych.</li> </ul>	<p>Wzrost poziomu przedsiębiorczości na terenie Gminy i tym samym kapitału inwestycyjnego.</p> <p>Trwały rozwój firm oraz wprowadzanie na rynek wysokiej jakości produktów.</p> <p>Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy, przyciągającej nowych przedsiębiorców.</p> <p>Wzrost gospodarczy w wyniku zwiększającej się liczby przedsiębiorstw działających w różnych dziedzinach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.).</li> </ul>													
			<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba członków Społecznej Rady Gospodarczej (os.).</li> </ul>													
			<ul style="list-style-type: none"> <li>• Stopień bezrobocia na terenie Gminy (%).</li> </ul>													

<p>II.II. Promocja i turystyka oparta na lokalnych zasobach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Aktywna i wielokanałowa promocja walorów Gminy: przyrody, położenia, tradycji, historii, twórców oraz produktów lokalnych oraz prowadzenie cyklicznych kampanii promocyjnych skierowanych do różnych odbiorców: inwestorów, turystów, potencjalnych mieszkańców.</li> <li>Działania na rzecz rozwoju turystyki weekendowej, rowerowej, rekreacyjnej na terenie Gminy: utworzenie kąpieliska, „Izby Pamięci”, oznaczenie ścieżek rowerowych, punktów wypoczynkowych, atrakcji historycznych i przyrodniczych wraz z wirtualnymi oznaczeniami, a także intensyfikacja współpracy z organizacjami ponadlokalnymi, do których należy Gmina.</li> <li>Wsparcie rozbudowy bazy turystycznej, w tym</li> </ul>	<p>Wzrost rozpoznawalności Gminy dzięki wykorzystywaniu jej zasobów kulturowych i dziedzictwa lokalnego.</p> <p>Rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej na terenie Gminy, w oparciu o nowoczesną infrastrukturę rekreacyjną, sportową i wypoczynkową, spełniającą oczekiwania odwiedzających Gminę i jej mieszkańców oraz sprzyjającej nawiązywaniu i pogłębianiu relacji i kontaktów społecznych.</p> <p>Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie lokalnych tradycji i historii Gminy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych Gminy (szt.).</li> </ul>															
	<ul style="list-style-type: none"> <li>Długość oznakowanych szlaków turystycznych (km).</li> </ul>																	

	<p>bazy noclegowej, wypoczynkowej, gastronomicznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Przeprowadzenie konkursu i wyłonienie hasła promocyjnego Gminy oraz stworzenie systemu identyfikacji wizualnej.</li> <li>• Wsparcie finansowe i organizacyjne dla twórców lokalnych, Kół Gospodyń Wiejskich oraz Strażackich Orkiestr Dętych, a także współpraca przy organizacji wydarzeń gminnych i ponadlokalnych.</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba miejsc noclegowych na terenie Gminy (szt.).</li> </ul>														
<p>II.III. Zrównoważone i innowacyjne rolnictwo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Utworzenie lokalnego targowiska, na którym realizowana będzie sprzedaż bezpośrednia od rolników oraz sprzedaż produktów lokalnych.</li> <li>• Współpraca z Zespołem Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Żarnowcu</li> </ul>	<p>Zwiększenie wykorzystania potencjału surowcowego i przetwórczego oraz opłacalności produkcji rolnej.</p> <p>Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska ze źródeł</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba wystawców na lokalnym targowisku (szt.).</li> </ul>														



<p>w zakresie organizacji szkoleń, spotkań i warsztatów dla rolników dotyczących prowadzenia gospodarstw w sposób neutralny dla środowiska i dostosowania produkcji rolniczej do zmian klimatu.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wsparcie organizacyjne mieszkańców chcących założyć gospodarstwo agroturystyczne, ekoturystyczne, ekologiczne bądź wsparcie w wypromowaniu produktu lokalnego.</li> <li>• Realizacja programów w zakresie odbioru odpadów powstałych w rolnictwie, w tym folii, opakowań po nawozach czy środkach ochrony roślin.</li> <li>• Wspieranie innowacji w rolnictwie, w tym wsparcie w modernizacji i restrukturyzacji małych gospodarstw rodzinnych.</li> </ul>	<p>rolniczych dzięki nowoczesnemu rolnictwu i uprawom ekologicznym.</p> <p>Wzmacnianie pozycji konkurencyjnej rolnictwa.</p> <p>Produkcja wysokiej jakości bezpiecznej żywności i ograniczenie strat i marnotrawienia żywności.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba przeprowadzonych szkoleń, spotkań, warsztatów dla rolników (szt.).</li> </ul>																	
		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba gospodarstw agroturystycznych i ekoturystycznych (szt.).</li> </ul>																	
		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba zrealizowanych programów w zakresie gospodarowania odpadami powstałymi w rolnictwie (szt.).</li> </ul>																	

CEL STRATEGICZNY III: GMINA ŻARNOWIEC DOBRYM MIEJSCEM DO ŻYCIA

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów	Osiągnięta wartość wskaźnika w roku:										Jednostka odpowiedzialna		
				2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033		2034	
III.I. Rozbudowana oferta wysokiej jakości usług społecznych.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Wsparcie rodziców w powrocie na rynek pracy poprzez utworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3.</li> <li>Zapewnienie opieki nad osobami starszymi wraz z rozwojem usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych.</li> <li>Aktywizacja seniorów, utworzenie Klubu Seniora oraz Senioralnej Rady Gminy, która będzie współtworzyła założenia do polityki senioralnej samorządu lokalnego, a także wdrożenie „Karty Seniora” uprawniającej do określonych zniżek.</li> <li>Stworzenie oraz realizacja programu profilaktyki prozdrowotnej we współpracy z podmiotami</li> </ul>	Zapewnienie możliwości szybkiej kontynuacji aktywności zawodowej dla młodych rodziców.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Liczba miejsc w placówkach opieki nad dziećmi do lat 3 (szt.).</li> </ul>													
		Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych i niesamodzielnym.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Liczba funkcjonujących klubów seniora (szt.).</li> </ul>													
		Zapewnienie seniorom atrakcyjnych rozrywek i możliwość aktywnego spędzania czasu. Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Liczba członków Senioralnej Rady Gminy (os.).</li> </ul>													

<p>świadczącymi pomoc medyczną.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki medycznej m.in. poprzez rozwój kadry, infrastruktury i wyposażenia Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Żarnowcu, a także dążenie do zapewnienia opieki nocnej i świątecznej w ramach NFZ.</li> <li>• Podejmowanie działań aktywizacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób wykluczonych społecznie.</li> <li>• Podnoszenie dostępu do usług wspierających funkcjonowanie rodzin, w szczególności opieki wytchnieniowej nad osobami zależnymi.</li> <li>• Zapewnienie wszelkich rodzajów dostępności (w tym architektonicznej, komunikacyjno-informacyjnej i cyfrowej)</li> </ul>	<p>Umożliwienie osobom ze szczególnymi potrzebami uczestnictwa w życiu społecznym Gminy, zapewnienie dostępności usług oraz integracji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba realizowanych programów profilaktycznych (szt.).</li> </ul>																	
	<p>Wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba osób korzystających z programów profilaktycznych (os.).</li> </ul>																	
		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba osób objętych opieką wytchnieniową (os.).</li> </ul>																	
		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Udział obiektów użyteczności publicznej dostosowanych do standardów dostępności (%).</li> </ul>																	

	<p>dla osób ze szczególnymi potrzebami we wszystkich obiektach i miejscach użyteczności publicznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Prowadzenie działań rewitalizacyjnych nastawionych na poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych.</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Powierzchnia obszaru rewitalizacji (ha).</li> </ul>													
<p>III.II. Edukacja dostosowana do potrzeb dzieci i młodzieży.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Rozwój bazy infrastrukturalnej w obrębie istniejących placówek oraz doposażenie sal lekcyjnych w celu podniesienia jakości kształcenia.</li> <li>• Stałe monitorowanie liczebności poszczególnych roczników w celu ewentualnej reorganizacji systemu oświaty ze względów ekonomicznych, przy zastosowaniu dialogu społecznego z uczniami, rodzicami, pracownikami szkół.</li> <li>• Podnoszenie kompetencji kadry szkolnej i przedszkolnej, w tym ze szczególnym nastawieniem na</li> </ul>	<p>Poprawa jakości bazy oświatowej umożliwiającej edukację na wysokim poziomie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba poddanych modernizacji lub doposażonych placówek oświatowych (szt.).</li> </ul>													
		<p>Zwiększenie udziału subwencji oświatowej w wydatkach związanych z oświatą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Pokrycie wydatków na oświatę subwencją oświatową (%).</li> </ul>													
		<p>Wyrównanie szans edukacyjnych uczniów z problemami w nauce.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba nauczycieli/opiekunów biorących udział w szkoleniach (os.).</li> </ul>													
<p>Zapewnienie ciekawej i rozwijającej dodatkowej umiejętności oferty zajęć pozalekcyjnych dla</p>																

<p>wspieranie uczniów z problemami.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Zapewnienie szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych, zarówno wspierających w nauce uczniów z trudnościami, jak i rozwijających zainteresowania.</li> <li>• Zapewnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla wszystkich uczniów gminnych szkół.</li> <li>• Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie zdrowego żywienia i znaczenia aktywności fizycznej.</li> <li>• Utworzenie systemu stypendialnego dla zdolnej młodzieży, odpowiadającego na wyzwania dzisiejszych uczniów, w celu zapewnienia środków na realizację swoich pasji i poszerzanie wiedzy w wybranych dziedzinach.</li> <li>• Dostosowanie godzin otwarcia przedszkoli do potrzeb rodziców, również rodziców pracujących na pełen etat.</li> </ul>	<p>dzieci i młodzieży zgodnie z ich zainteresowaniami.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba odbywających się zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży (szt.).</li> </ul>																		
	<p>Zadbanie o zdrowie psychiczne i fizyczne dzieci i młodzieży.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba uczniów objętych systemem stypendialnym (os.).</li> </ul>																		
	<p>Zwiększenie możliwości powrotu na rynek pracy dla rodziców dzieci w wieku przedszkolnym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Godziny otwarcia przedszkoli (godz.).</li> </ul>																		



<p>konkurencji i zwiększenie kreatywności.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Zwiększenie dostępu do zajęć sportowych i dywersyfikacja dyscyplin, m.in. we współpracy z organizacjami pozarządowymi.</li> <li>• Uporządkowanie i rozwijanie stron internetowych Gminy Żarnowiec, w tym zwiększenie przejrzystości informacji, aktualizacja załądek, a także rozwój e-administracji.</li> </ul>	<p>Rozwój e-usług na terenie Gminy Żarnowiec.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba zajęć sportowych dostępnych na terenie Gminy (szt.).</li> </ul>																
		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liczba odwiedzin gminnej strony internetowej (szt.).</li> </ul>																